

SAMENVATTING

In deze wereld is niets zeker, behalve de dood en belastingen. Dit kon Benjamin Franklin al vertellen in de 18de eeuw. Drie eeuwen later lijkt er weinig veranderd te zijn. Toch willen we beide zo veel en zo lang mogelijk vermijden, wat zowel dokters als fiscale adviseurs veel werk bezorgt. Echter zal in deze thesis enkel ingegaan worden op het werk van de fiscale adviseurs: de belastingen.

In deze masterscriptie zal de belastingontwijking door multinationals onder de loep genomen worden. Luxleaks, Panama Papers en de zaken rond Fiat, McDonalds en Apple zorgden voor heel wat ophef. Daarom wordt er gepoogd hieraan paal en perk te stellen. Het meest recente initiatief ging uit van de Europese Unie. Zij bracht begin 2016 haar *Anti-Tax Avoidance Package* uit wat belastingontwijking van multinationals moet tegengaan.

Dit onderzoek is opgesplitst in twee delen: de uiteenzetting van het *Anti-Tax Avoidance Package* en de evaluatie ervan.

In het eerste deel van het onderzoek wordt het *Anti-Tax Avoidance Package* uit de doeken gedaan. Dit is nodig om een antwoord te vinden op de vraag wat het *Anti-Tax Avoidance Package* juist inhoudt en wat het doel ervan is. Het pakket bevat een nieuwe richtlijn met anti-ontgaansmaatregelen, de wijziging van de richtlijn betreffende de administratieve medewerking, een aanbeveling omtrent antimisbruik van belastingverdragen, een mededeling over niet-coöperatieve jurisdicties en ten laatste een onderzoek naar agressieve belastingplanning. Door deze nieuwe maatregelen wil de EU belastingontwijking door multinationals tegengaan. Er heerst wel discussie over de bevoegdheid van de EU om op het gebied van directe belastingen wetgeving uit te vaardigen. De EU heeft namelijk geen bevoegdheden op dit vlak. Echter heeft ze enkele algemene bepalingen, zoals artikel 114, 115 en 352 VWEU, waarop ze zich kan steunen om wetgeving uit te vaardigen indien de aanpak van de lidstaten onvoldoende zou zijn. Blijkbaar denken de lidstaten dat ze onvoldoende kunnen optreden, aangezien ze de richtlijn uit het pakket hebben aanvaard. Vervolgens rijst dan ook de vraag of de lidstaten het voorstel omtrent de CCCTB zo snel zullen aanvaarden. Dit voorstel betreft een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor grote multinationale ondernemingen. Het is afwachten wat er uit de bus zal komen indien de lidstaten zullen samenzitten.

In het tweede deel wordt gezocht naar een antwoord op de volgende vraag: *“Heeft het pakket kans op slagen en welk effect zal dat hebben op de internationale rechtsorde, maar in het bijzonder België?”* Om een antwoord te kunnen geven op deze vraag, zal eerst het begrip belastingontwijking in België uitgeklaard worden. België kent al wat wetgeving om belastingontwijking tegen te gaan, maar heeft nog wat werk voor de boeg om het *Anti-Tax Avoidance Package* te implementeren. Aangezien het pakket heel wat nieuwe maatregelen met zich meebrengt, zal het effect in België toch niet te onderschatten zijn. Opnieuw is dit afwachten tot de wetgeving geïmplementeerd is in de Belgische rechtsorde. Het pakket zal wellicht niet krachtig genoeg zijn om belastingontwijking effectief tegen te gaan. Maar haar effect op ondernemingen zal ook geen bagatel uitmaken. Door het nieuwe voorstel van de CCCTB hoopt de EU op meer slagkracht, maar het is afwachten geblazen of dit voorstel het wel zal halen en welke impact dat met zich mee zal brengen.

VOORWOORD

Een masterscriptie schrijven... Het moment waar ik zo lang reikhalzend naar heb uitgekeken. Dit werk is het sluitstuk van mijn geweldige studietijd in Hasselt. Hoewel ik vaak naar het einde en het begin van iets nieuws heb uitgekeken, heb ik toch een dubbel gevoel bij deze afsluiting. Ik ben altijd graag naar school gegaan, ik ben nieuwsgierig naar nieuwe dingen.

Mijn nieuwsgierigheid werd opgewekt tijdens het bachelorvak "Fiscaal recht". Daarom nam ik in mijn tweede masterjaar de keuzevakken "Grondige studie fiscaal recht" en "Economisch, sociaal en fiscaal strafrecht" op. In de lessen van professor Van de Velde kwam belastingontwijking ter sprake. Net op het ogenblik dat ik het vak volgde, haalde België het nieuws door de *excess profit rulings* en werd het *Anti-Tax Avoidance Package* gelanceerd. Ik begon over deze zaken meer en meer te lezen en werd geprikkeld om mijn masterthesis hierover te schrijven. Toen ik de goedkeuring kreeg van professor Van de Velde om over deze kwestie te schrijven, was ik uiteraard dolgelukkig.

Ik wil professor Van de Velde dan ook erg bedanken dat ze mijn onderzoeksvorstel heeft goedgekeurd en mij heeft laten schrijven over een zeer interessant en actueel onderwerp. Daarbij wil ik ook heel erg mijn begeleider Julie bedanken. Zij heeft telkens geholpen met alles waar ik mee zat en veel goede tips gegeven. Ik ben dan ook dankbaar dat ik mijn thesis samen met zo een goed team heb mogen verwezenlijken.

Uiteraard wil ik ook mijn hele familie en mijn vriend bedanken voor hun steun tijdens mijn studie. Dit heeft wat langer geduurd dan aanvankelijk gehoopt, maar ze zijn steeds fier op mij geweest. Tot slot wil ik graag elke lezer bedanken die de tijd heeft genomen om mijn masterscriptie te lezen.

Britt Vanluyten

Hasselt, 3 januari 2017

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	1
VOORWOORD	3
LIJST MET AFKORTINGEN	7
ONDERZOEKSOPZET	9
Situering van het onderwerp	9
Doel van het onderzoek	9
Onderzoeksvragen en subonderzoeksvragen	9
Relevantie	10
Methodologie	11
Onderzoeksmethode	11
Rechtsvergelijkend en intra-disciplinair onderzoek	11
Afbakening van het onderzoek	11
DEEL I ANTI-TAX AVOIDANCE PACKAGE	13
Hoofdstuk 1 ATAP: pakket met vijf delen	13
Afdeling 1 Richtlijn 2016/1164	15
<i>Onderafdeling 1 Beperking interestaftrek</i>	16
<i>Onderafdeling 2 Exitheffing</i>	17
<i>Onderafdeling 3 Algemene antimisbruikbepaling</i>	18
<i>Onderafdeling 4 CFC</i>	19
<i>Onderafdeling 5 Hybride mismatches</i>	20
Afdeling 2 Wijziging Richtlijn 2011/16/EU	222
Afdeling 3 Aanbeveling voor lidstaten: misbruik van belastingverdragen vermijden	23
Afdeling 4 Mededeling Commissie: externe strategie voor effectieve belastingheffing	24
Afdeling 5 Onderzoek naar agressieve belastingplanning	25
Besluit	26
Hoofdstuk 2 Bevoegdhedenclash	27
Afdeling 1 Bevoegdheid van de Europese Unie	27
Afdeling 2 Toepassing op ATAP	29
Afdeling 3 Toepassing op CCCTB	30
Besluit	33
DEEL II EVALUATIE ANTI-TAX AVOIDANCE PACKAGE	35

Hoofdstuk 1	Belastingontwijking in België	35
Afdeling 1	Belastingen.....	35
	<i>Onderafdeling 1 Begrip</i>	35
	<i>Onderafdeling 2 Grondwettelijkheid</i>	36
Afdeling 2	Belastingontwijking.....	37
	Besluit.....	39
Hoofdstuk 2	Implementatie ATAP in België	41
Afdeling 1	Richtlijn 2016/1164	41
	<i>Onderafdeling 1 Beperking interestaftrek</i>	41
	<i>Onderafdeling 2 Exitheffingen</i>	44
	<i>Onderafdeling 3 Algemene antimisbruikbepaling</i>	46
	<i>Onderafdeling 4 CFC</i>	48
	<i>Onderafdeling 5 Hybride mismatches</i>	49
Afdeling 2	Wijziging Richtlijn 2011/16/EU	50
Afdeling 3	Aanbeveling voor lidstaten: misbruik van belastingverdragen vermijden.....	51
Afdeling 4	Mededeling Commissie: externe strategie voor effectieve belastingheffing	51
Afdeling 5	Onderzoek naar agressieve belastingplanning	52
	Besluit.....	52
Hoofdstuk 3	Belastingontwijking: einde van zijn Latijn?	55
Afdeling 1	Evaluatie van het ATAP	55
Afdeling 2	En CCCTB dan?	60
Afdeling 3	Einde van belastingontwijkingspraktijken?	64
Conclusie		69
BIBLIOGRAFIE		71
Wetgeving		71
Rechtspraak		75
Rechtsleer		77
Andere		81

LIJST MET AFKORTINGEN

Aanslagjaar	AJ
Anti-money-laundering	AML
Anti-Tax Avoidance Directive	ATAD
Anti-Tax Avoidance Package	ATAP
Base Erosion and Profit Shifting	BEPS
Bruto Binnenlands Product	BBP
Common Consolidated Corporate Tax Base	CCCTB
Controlled foreign companies	CFC
Country-by-country reporting	CbCR
Earnings before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization	EBITDA
Europese Commissie	Commissie
Europese Economische Ruimte	EER
Europees Parlement	Parlement
Europese Raad	Raad
Europese Unie	EU
Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	OESO
Principal Purpose Test	PPT
Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie	VWEU
Verenigd Koninkrijk	VK
Wetboek Inkomstenbelastingen	WIB

ONDERZOEKSOPZET

Situering van het onderwerp

Belastingen bestaan al bijna even lang als mensenheugenis. Manieren om ze te vermijden wellicht al even lang. Belastingen vermijden is geen misdrijf, belastingen ontduiken daarentegen wel. Oude Cassatierechtspraak, met name de Brepolsdoctrine, stelt dat een belastingplichtige het recht heeft om de minst belaste weg te kiezen. Echter vindt de fiscus toch niet helemaal vrede met deze minst belaste weg waardoor er steeds meer initiatieven de kop opsteken om deze weg wat korter en moeilijker te maken. In België gebeurde dit voornamelijk door de invoering van antimisbruikbepalingen.

Echter kon de Europese Unie (hierna: EU) ook niet achterblijven op dit vlak. De berichten rond Apple, Starbucks, Panama Papers en Luxleaks deden de burgers steigeren. Begin 2016 vaardigde zij het *Anti-Tax Avoidance Package* uit. Dit is een ambitieus pakket om belastingontwijking door voornamelijk multinationals tegen te gaan. Het pakket bestaat uit een richtlijn met anti-ontgaansmaatregelen, de wijziging van de bijstandsrichtlijn, een aanbeveling om misbruik van belastingverdragen tegen te gaan, een mededeling over landen die belastingontwijkingspraktijken een handje helpen en tenslotte een studie over agressieve belastingplanning.

De EU hoopt met dit pakket belastingontwijking tegen te gaan. Dit pakket betreft vrij verregaande maatregelen die een grote impact kunnen hebben op de lidstaten. Ook België behoort tot die lidstaten. België kent al wel BEPS, maar dit pakket gaat verder.

Doel van het onderzoek

Onderzoeksvragen en subonderzoeksvragen

Binnen dit onderzoek zullen 2 hoofdonderzoeksvragen beantwoord worden:

1. "Wat omvat het *Anti-Tax Avoidance Package* en wat is het doel ervan?"
2. "Heeft het pakket kans op slagen en welk effect zal dat dan hebben op de internationale rechtsorde, maar in het bijzonder in België?"

Om tot een antwoord op de eerste vraag te komen, worden verschillende subonderzoeksvragen gesteld. Uit welke delen bestaat het pakket? Wat zijn de belangrijkste elementen van de richtlijn en wat is hun doel? Welke bedoeling heeft de Unie met dit pakket? De uitvaardiging van dit pakket doet ook nadenken over de bevoegdheidsverdeling tussen de EU en de lidstaten. Welke bevoegdheid heeft de EU om zulke maatregelen uit te vaardigen? Waarom hebben de lidstaten de richtlijn goedgekeurd? Heeft de EU de bevoegdheid om de CCCTB te herlanceren? Zullen de lidstaten die richtlijn ook aanvaarden?

In het tweede deel wordt de tweede onderzoeksvraag beantwoord aan de hand van volgende subonderzoeksvragen. Wat is nu net belastingontwijking in België? Welke wetgeving kent België al op dit punt? Kent België al regelgeving op het vlak van de kernpunten van de richtlijn (beperking interestaftrek, exitheffingen, CFC, hybride structuren, antimisbruikbepalingen)? Welke aanpassingen zal de Belgische wetgever moeten doorvoeren om aan de nieuwe Europese standaard te voldoen? Welke gevolgen zullen deze aanpassingen hebben? Vervolgens dienen deze vragen zich ook aan in een internationale setting. Welke gevolgen zal het pakket hebben? Zal het belastingontwijking effectief tegengaan? Wat is het nut van het pakket als de EU toch de CCCTB wil herlanceren? Is de EU nog wel aantrekkelijk met deze maatregelen?

Relevantie

Belastingen zijn het uitgangspunt van de fiscaliteit. Belastingontwijking is daar onlosmakelijk mee verbonden. Het recht op de minst belaste weg is gesteund op oude Cassatierechtspraak. Vaak zijn multinationals verwickeld in ingewikkelde en soms ook kunstmatige constructies om zo weinig mogelijk belastingen te betalen. Is dit wel wat de rechter voor ogen had in 1961? De Belgische wetgever heeft al beetje bij beetje geprobeerd de minst belaste weg wat in te perken door antimisbruikbepalingen.

Maar niet enkel België kent dit probleem. Multinationale ondernemingen vestigen zich in verschillende landen verspreid over de hele wereld. De zaken zoals rond Apple, Starbucks, Fiat, McDonalds zijn talrijk. De Luxleaks en Panama Papers doen daar nog een schepje boven op. Uit die laatste is wel gebleken dat niet enkel ondernemingen hun inkomsten versluizen naar fiscaal gunstigere oorden.

Door de uitvaardigen van het *Anti-Tax Avoidance Package* wil de EU zorgen voor een effectievere belastingheffing. En dat is relevant voor iedereen. Door belastingontwijking wordt er geschat dat er wereldwijd ieder jaar tussen de €100 en 160 biljoen verloren gaat.¹ En dat zijn een hele hoop inkomsten die besteed konden worden aan opvoeding, opleiding, werkgelegenheid, leefbaarheid en ga zo maar door.

Het is ook belangrijk dat er effectief belast worden. De betaalde belasting moet in verhouding staan met de inkomsten. De ene mag niet gebukt gaan onder een te zware belastingdruk, terwijl de andere amper belastingen betaalt in verhouding met zijn inkomsten.

¹ M. TIMMS, *The true costs of tax avoidance*, 20 januari 2015, www.worldfinance.com/strategy/the-true-costs-of-tax-avoidance.

Methodologie

Onderzoeksmethode

Dit onderzoek bevat zowel beschrijvende als evaluerende vragen.

In deel I wordt de eerste onderzoeksvraag beantwoord: "Wat omvat het *Anti-Tax Avoidance Package* en wat is het doel ervan?" Dit is een beschrijvende vraag waardoor het eerste deel voornamelijk beschrijvend is. In het eerste deel wordt het pakket volledig beschreven. Ten eerste worden de vijf maatregelen van de richtlijn uitgeklaard. Deze richtlijn bestaat uit een bepaling betreffende de beperking van de interestaftrek, een artikel dat de kwestie omtrent de exitheffingen moet verduidelijken, CFC-regelgeving, antimisbruikbepaling en hybride mismatches. Daarna worden de wijzigingen van de richtlijn 2011/16/EU beschreven. Vervolgens wordt weergegeven wat de aanbeveling en mededeling inhouden. Ten laatste wordt gezegd wat de studie over agressieve belastingplanning bevat. In het tweede hoofdstuk wordt de bevoegdheidsverdeling tussen de EU en de lidstaten onder de loep genomen.

In het tweede deel wordt het pakket geëvalueerd aan de hand van de tweede onderzoeksvraag. Om te kunnen evalueren wordt eerst nog beschreven wat belastingontwijking in België inhoudt en welke wetgeving zij al kent. Vervolgens wordt bekeken welke aanpassingen de Belgische wetgever moeten doorvoeren om aan het pakket te voldoen. Dan wordt geëvalueerd welk effect de aanpassingen in België zullen hebben. Die evaluatie wordt in het laatste hoofdstuk doorgetrokken naar de internationale rechtsorde. Daaruit zal blijken dat het pakket onvoldoende is om effectief belastingontwijking tegen te gaan.

Rechtsvergelijkend en intra-disciplinair onderzoek

Dit onderzoek is rechtsvergelijkend aangezien het *Anti-Tax Avoidance Package* alle lidstaten van de EU treft. De lidstaten worden niet met elkaar vergeleken, maar ze zijn allen het onderwerp van het pakket. Er wordt ook een paragraaf besteed aan de toepassing van het pakket in andere lidstaten dan België. Eveneens wordt het effect van de *Brexit* besproken.

Deze masterscriptie is intra-disciplinair. Het behandelt zowel Europees als nationaal fiscaal recht.

Afbakening van het onderzoek

Er bestaan meer dan een handvol initiatieven om belastingontwijking tegen te gaan, maar in dit onderzoek wordt enkel het *Anti-Tax Avoidance Package* besproken. Alle initiatieven bespreken, zou te omvattend zijn. Er wordt soms verwezen naar BEPS dat uitgaat van de OESO, maar dit wordt niet extensief beschreven. De verwijzing is wel van belang aangezien de richtlijn uit het pakket

grotendeels op de BEPS-maatregelen gebaseerd is. Er wordt ook beschreven welk effect het voorstel van de CCCTB zou hebben op het pakket aangezien de bepalingen uit de richtlijn gelijklopen met enkele bepalingen van de CCCTB.

DEEL I ANTI-TAX AVOIDANCE PACKAGE

Hoofdstuk 1 ATAP: pakket met vijf delen

1. Op 28 januari 2016 lanceerde de Europese Commissie (hierna: Commissie) het *Anti-Tax Avoidance Package* (hierna: ATAP). Dit pakket is een ambitieus plan van de Commissie in de strijd tegen belastingontwijking. Deze maatregelen moeten zorgen voor minder belastingontwijking en meer transparantie binnen de Europese interne markt, maar ook daarbuiten. De bestaande regels waren aan hervorming toe gezien ze niet langer pasten binnen een veranderende economische wereld. Er zijn steeds meer complexe businessmodellen waaraan de verouderde regels niet meer voldeden en daardoor werd belastingontwijking mogelijk.²

Het pakket bestaat uit een nieuwe richtlijn betreffende anti-ontgaansmaatregelen, de wijziging van de richtlijn betreffende gegevensuitwisseling, een aanbeveling, een mededeling en een studie over agressieve belastingplanning.³ Deze delen zullen in dit hoofdstuk besproken worden. Het doel van de EU is om belastingontwijking door multinationals tegen te gaan en ervoor te zorgen dat er eerlijker en effectiever belast wordt. Aan dit doel werd hard gewerkt na de economische crisis. In april 2009 kwam de G20 top samen en besloot actie te ondernemen tegen belastingontwijking. Sindsdien heeft zowel de OESO⁴ als de Commissie kosten noch moeite gespaard om telkens een stap verder te gaan in de strijd tegen belastingvermijding en belastingontduiking.⁵

Dit pakket volgt op de BEPS-maatregelen⁶ die vorig jaar uitgevaardigd werden, die de Unie volledig steunde. BEPS zijn maatregelen die uitgaan van de OESO. Het slaat op de belastingontwijking door structuren die gaten en mismatches in de wetgeving uitbuiten om zo hun winsten te verschuiven naar landen met lage of geen vennootschapsbelasting. De maatregelen moet BEPS bestrijden.⁷ Het pakket biedt een meerwaarde tegenover BEPS, aangezien die maatregelen geen juridische kracht hebben zoals het ATAP. Er was soms spatie voor misbruik bij het implementeren van de BEPS-maatregelen.⁸ Het pakket wil hier nu een einde aan stellen door de implementatie te laten gebeuren via een richtlijn. Het was ook al duidelijk dat de Commissie niet zou stoppen met haar actieplan van juni 2015.⁹ Hierin stelde ze haar plannen voor om grondige hervormingen door te voeren op vlak van de vennootschapsbelasting. Dit door belastingontwijking tegen te gaan en het fiscale klimaat te verbeteren binnen de EU. Stokpaardje van deze plannen is het heropstarten van de CCCTB.¹⁰

² Working Staff Document (Comm.) Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Anti Tax Avoidance Package: Next steps towards delivering effective taxation and greater tax transparency in the EU, 28 januari 2016, SWD(2016) 6 def – COM(2016) 23 def.

³ Comm., *Anti Tax Avoidance Package*, 28 januari 2016, http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/anti-tax-avoidance-package_en.

⁴ Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling.

⁵ A. RIGAUT, "Anti-Tax Avoidance Directive (2016/1164): New EU policy horizons", *ET*, vol. 56, nr. 11, 18 oktober 2016, 497-499.

⁶ Base erosion and profit shifting.

⁷ OESO, *Base erosion and profit shifting*, www.oecd.org/tax/beps/.

⁸ J. STANLEY-SMITH, "EC releases anti-tax avoidance directive", *ITR* 2016.

⁹ Comm., *The Anti Tax Avoidance Package – Questions and answers*, 28 januari 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-160_en.htm.

¹⁰ Comm., *Persbericht: Commissie presenteert actieplan voor billijker en efficiënter vennootschapsbelasting in de EU*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5188_nl.htm; Common Consolidated Corporate Tax Base, Gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag.

2. Vice-President van de Commissie DOMBROVSKIS stelde dat deze stap nodig was om te zorgen voor meer vertrouwen in het belastingstelsel en ervoor te zorgen dat alle regels gelijk gelden voor iedereen, zowel voor natuurlijke personen als voor rechtspersonen. Multinationals moeten belast worden waar ze hun winst behalen en daarom is Europese coördinatie vereist. Commissaris voor economische en financiële zaken, belastingen en douane-unie MOSCOVICI meldde dat er nood was aan maatregelen aangezien er ieder jaar opnieuw zoveel inkomsten verloren gaan aan belastingontwijking. Geld dat zou gebruikt kunnen worden voor publieke diensten, zoals scholen en zelfs voor de creatie van werkgelegenheid. De multinationals die wel eerlijk spelen, betalen meer en dat zorgt voor oneerlijkheid. Daar moet tegen ingegaan worden.¹¹ Het pakket wordt echter niet door iedereen met zoveel roem onthaald: er wordt gesteld dat de EU een kans heeft laten schieten, ze had veel effectiever kunnen ingrijpen.¹² Hierop wordt in deel II ingegaan.

3. De drie kernelementen van het pakket zijn: zorgen voor effectieve belastingheffing, het verbeteren van transparantie van de belasting en zorgen voor gelijkheid voor alle vennootschappen en lidstaten. Deze elementen zijn verwerkt in de verschillende delen van het pakket. Men wil effectieve belastingheffing verbeteren door ervoor te zorgen dat de belastingplichtigen geen gebruik meer kunnen maken van gaten in de wetgeving. Ze zoeken vaak naar lidstaten zonder antimisbruikbepalingen of naar mismatches in de wetgeving tussen de lidstaten die ze kunnen uitbuiten. Net daarom is coördinatie vereist. Indien dezelfde regels gelden in alle lidstaten, zal het niet meer mogelijk zijn om mismatches op te zoeken en zo belastingen te ontwijken. Het pakket bevat gecoördineerde maatregelen en informatie voor de lidstaten hoe ze belastingontwijking kunnen voorkomen. Hierdoor zullen de lidstaten beter gewapend zijn en kunnen ze ervoor zorgen dat de belastingplichtige belasting betaalt waar hij zijn winst behaalde.¹³

Country-by-country reporting (hierna: CbCR) moet zorgen voor meer transparantie. Dit houdt in dat multinationals een rapport dienen op te maken waarin vermeld staat wat de betaalde belasting is, hoeveel de winsten zijn, hoeveel werknemers er in dienst zijn e.d. Dit rapport wordt dan overgemaakt aan de Administraties van alle lidstaten waar de multinational actief is.¹⁴ De Commissie wil voorzien in de hoogst mogelijke graad van transparantie en samenwerking tussen de lidstaten, enkel hierdoor kan belastingontwijking op internationale schaal aangepakt worden. De lidstaten zullen zo steeds op de hoogte zijn van het doen en laten van multinationals. Er bestaat al een vorm van CbCR onder BEPS, maar de Commissie was van mening dat een richtlijn beter op zijn plaats is in dit geval, zodat alle lidstaten dezelfde regels implementeren en er dus geen gaten in het net ontstaan. Daarom werd er geopteerd om een herziening door te voeren van de richtlijn 2011/16/EU. De lidstaten zullen belangrijke informatie kunnen uitwisselen betreffende verschillende multinationals. Zo kunnen ze beter oordelen wanneer er sprake is van belastingontwijking en hoe ze dan moeten ingrijpen.¹⁵

¹¹ Comm., *Press release: Fair taxation: Commission presents new measures against corporate tax avoidance*, 28 januari 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-159_en.htm.

¹² J. STANLEY-SMITH, "EC releases anti-tax avoidance directive", *ITR* 2016.

¹³ B. TERRA en J. KAJUS, "Commission presents new measures against corporate tax avoidance", *EVD News* 2016.

¹⁴ Comm., *Country by country reporting*, http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/tax-cooperation-control/administrative-cooperation/enhanced-administrative-cooperation-field-direct-taxation/country-country-reporting_en.

¹⁵ B. TERRA en J. KAJUS, "Commission presents new measures against corporate tax avoidance", *EVD News*, 1 februari 2016.

De Unie wil ook zorgen voor een *level playing field*, een "eerlijk speelveld". Ze willen meer eerlijkheid creëren via het pakket. Er is een te grote verdeeldheid tussen multinationals die eerlijk hun deel betalen en degenen die belastingen ontwijken. Er moet gezorgd worden dat alle multinationals hun evenredig deel aan belastingen betalen. Multinationals die een kunstmatig systeem opzetten, betalen minder belasting dan een vennootschap die haar *fair share* betaalt.¹⁶ De harmonisatie tussen lidstaten is hieromtrent zeer belangrijk: sommige landen doen er alles aan om belastingontwijking tegen te gaan, maar dit heeft weinig effect indien andere landen veel lakser optreden.¹⁷ De achterpoortjes zullen dan open blijven staan.

Afdeling 1 Richtlijn 2016/1164

4. De richtlijn uit het pakket werd op 20 juni 2016 aangenomen door de Europese Raad (hierna: Raad). Er werd wel al een voorstel door de Commissie tot wijziging van deze richtlijn ingediend op 25 oktober 2016.¹⁸ Dit voorstel moet de oorspronkelijke richtlijn aanvullen wat betreft de hybride mismatches (*infra* 20 nr. 14).

Er werd geopteerd voor een richtlijn om een groot deel van de BEPS-maatregelen toe te passen op EU-niveau. Enkel een gemeenschappelijke aanpak kan belastingontwijking effectief tegengaan, volgens de Commissie. Dezelfde maatregelen in alle lidstaten zouden zorgen voor meer rechtszekerheid voor de belastingplichtige.¹⁹ De richtlijn biedt een minimumharmonisatieniveau. De lidstaten kunnen strenger optreden dan de richtlijn oplegt.²⁰ Er zijn lidstaten die strenger optreden in de strijd tegen belastingontwijking dan anderen, waardoor er grote verschillen ontstaan. Die verschillen kunnen voor misbruik zorgen. Bij maximumharmonisatie is de strengste regel al vastgelegd. Lidstaten kunnen dus niet strenger optreden dan de opgelegde regelgeving. Maar *in casu* wordt niet verwacht dat lidstaten nog strenger willen optreden. Moest dit toch het geval zijn, zouden er opnieuw verschillen tussen de lidstaten kunnen ontstaan, die nuttig zouden kunnen zijn voor belastingontwijkingspraktijken.

De richtlijn bestaat uit vijf juridisch bindende maatregelen die hieronder uiteengezet zullen worden. De maatregelen tegen belastingontwijking bestaan uit het tegengaan van hybride mismatches, een antimisbruikbepaling, maatregelen betreffende CFC's, exithellingen en de beperking van de

¹⁶ Working Staff Document (Comm.) Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Anti Tax Avoidance Package: Next steps towards delivering effective taxation and greater tax transparency in the EU, 28 januari 2016, SWD(2016) 6 def – COM(2016) 23 def.

¹⁷ Comm., *The Anti Tax Avoidance Package – Questions and answers*, 28 januari 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-160_en.htm.

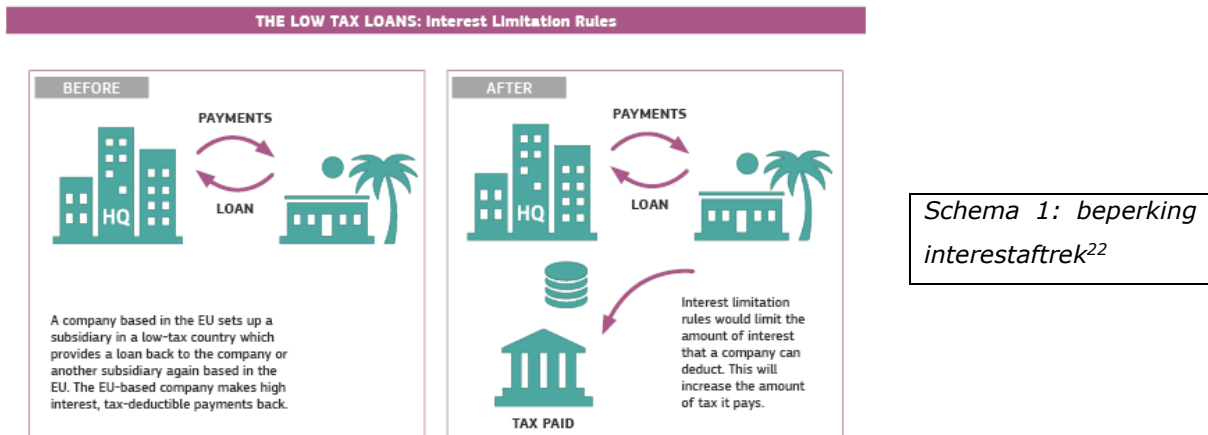
¹⁸ Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de raad tot wijziging van Richtlijn (EU) nr. 2016/1164 wat betreft hybride mismatches met derde landen, 25 oktober 2016, COM(2016)687 def – 2016/0339 (CNS).

¹⁹ Preambule 2 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 1-2.

²⁰ Preambule 3 en 16 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 2.

interestaftrek. Dit zou volgens de EU belastingontwijking moeten tegengaan. De maatregelen hebben telkens een andere implementatietermijn van implementatie.²¹

Onderafdeling 1 Beperking interestaftrek

5. De eerste maatregel tegen belastingontwijking is opgenomen in artikel 4 van de richtlijn.²³ De interestaftrek zal beperkt worden tot 30% van de winst voor aftrek van de rente, belastingen, afschrijvingen en amortisatie van de belastingplichtige, ook EBITDA²⁴ genoemd. Een term die thans nooit eerder in Europese wetgeving terug te vinden was.²⁵

Een voorbeeld: multinationals gevestigd in de EU zetten vaak een vestiging op in een belastingparadijs. Die vestiging verleent dan een lening met hoge interesten aan de onderneming in de lidstaat. Die lening zorgt dan voor een hoge belastingaftrek. De maatregel uit artikel 4 zorgt voor een limiet op deze interestaftrek. Hierdoor zal er dan een lagere belastingaftrek zijn en zal de onderneming meer belastingen betalen. De limiet van de aftrek wordt gesteld op 30% of €3 miljoen.²⁶ De lidstaten hebben de keuze de 30% regel toe te passen of de limiet te stellen op €3 miljoen. Ze kunnen ook beide toepassen. Aan hen wordt ook de keuze gelaten of ze deze regel ook toepassen op ondernemingen gevestigd in één lidstaat.²⁷

6. Er heerste nog discussie bij het voorstel van deze richtlijn (hierna: ATAD) omtrent de toepasbaarheid op financiële ondernemingen, zoals financiële instellingen en verzekeringsondernemingen. In de preambule van de richtlijn wordt nu gesteld dat een meer

²¹ Comm., *The Anti Tax Avoidance Directive*, http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/anti-tax-avoidance-package/anti-tax-avoidance-directive_en.

²² https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/violet_2.png.

²³ Art. 4 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 7.

²⁴ Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization.

²⁵ A. RIGAUT, "Anti-Tax Avoidance Directive (2016/1164): New EU policy horizons", *ET*, vol. 56, nr. 11, 18 oktober 2016, 502.

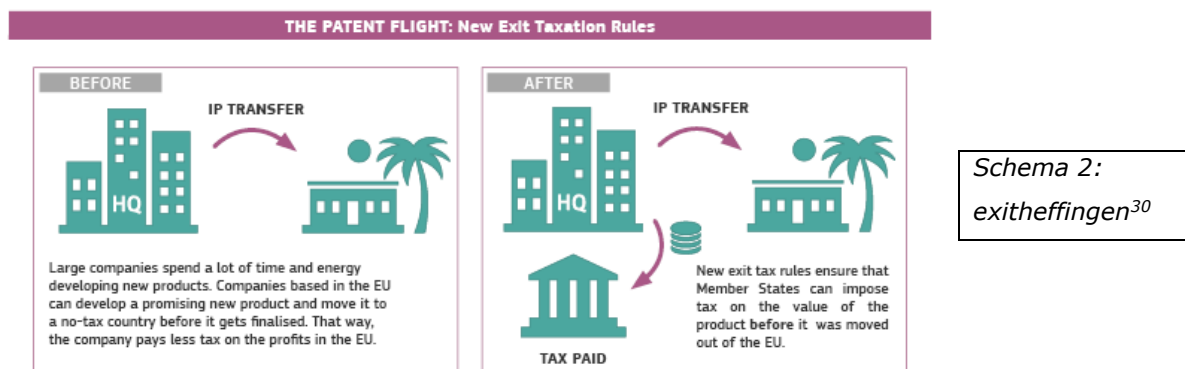
²⁶ X, "ECOFIN agrees EU Anti-Tax Avoidance Directive", *TJ* 2016.

²⁷ W. BONGAERTS en I. IJZERMANN, *The Final European Anti-Tax Avoidance Directive: impact to EU jurisdictions*, *Bird&Bird*, 2 september 2016, www.twobirds.com/en/news/articles/2016/netherlands/the-final-european-antitax-avoidance-directive.

aangepaste regelgeving vereist is voor hen, waardoor de lidstaten verplicht zijn hen uit te sluiten van de toepassingsfeer.²⁸

7. Deze maatregel zorgt voor heel wat controverse. De regel geldt ook wanneer er helemaal geen sprake is van belastingontwijking door multinationals. Het is nog een vraagteken of de mate van investeringen hierdoor zullen worden beïnvloed. Zeker indien er een hoog tarief van vennootschapsbelasting gehanteerd wordt in een lidstaat.²⁹ Het is nog onduidelijk wat de multinationals zullen doen als de maatregelen geïmplementeerd zijn. Zullen ze hun "praktijken" stop zetten of zullen ze de EU verlaten? Uiteraard zullen zij voor het zo ver is niet in hun kaarten laten kijken. Naar mijn mening hebben de fiscalisten van die ondernemingen nog veel werk voor de boeg om de voor- en nadelen tegen elkaar af te wegen. Deze maatregel dient door de lidstaten geïmplementeerd te zijn voor 1 januari 2018 of 1 januari 2024 indien de lidstaten al een doeltreffende bepaling hebben in hun nationale regelgeving. Het is echter raden wat de EU ziet als even doeltreffend.

Onderafdeling 2 Exitheffing

8. De kwestie van de exitheffing is opgenomen in artikel 5 van de richtlijn.³¹ Men wil hiermee belastingontwijking tegengaan wanneer vennootschappen hun inkomsten verplaatsen. Een bedrijf stelt bijvoorbeeld een nieuw product voor. Dat product is grotendeels verwezenlijkt in een lidstaat, maar het product wordt gefinetuned in een land waar geen of minder belastingen betaald dienen te worden. Ze zullen dus niet belast worden in het land waar het product effectief het levenslicht zag. De exitheffing moet ervoor zorgen dat de lidstaten toch een belasting kunnen heffen op de waarde van het product voor het de grenzen van de EU verlaat. Deze bepaling moet voor duidelijkheid zorgen waar de belasting geheven moet worden. De belasting wordt berekend

²⁸ Preambule 9 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 3.

²⁹ P. DE SMET en D. DE WOLF, "De Europese Anti-Tax Avoidance Richtlijn: beperking interestaftrek", *Fiscoloog* 2016, afl. 1463, 1.

³⁰ https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/violet_5.png.

³¹ Art. 5 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 9.

naargelang de marktwaarde van de activa op het moment van het naar buiten brengen. Hiermee wordt bedoeld wanneer de activa de grenzen van de EU verlaat.

De exitheffing geldt dus wanneer er activa wordt overgebracht van een hoofdkantoor of vaste inrichting binnen de Unie naar een hoofdkantoor of vaste inrichting buiten de Unie; de verplaatsing van de fiscale woonplaats buiten de Unie (behalve indien de activa verbonden blijven met de oorspronkelijke plaats) of wanneer een vaste inrichting buiten de grenzen van een lidstaat wordt gevestigd.³² De regelgeving betreffende exitheffingen is niet van toepassing tussen moeder- en dochterondernemingen. De regelgeving geldt ook niet indien er sprake is van overbrenging van tijdelijke aard.³³ Men spreekt van een tijdelijk karakter indien de activa binnen de twaalf maanden zullen terugkeren naar de lidstaat die ze overgebracht heeft.³⁴

9. Deze maatregel is ingevoerd naar aanleiding van een belangrijk arrest van het Europees Hof van Justitie, met name *National Grid Indus*.³⁵ Daar heerste discussie omtrent de onmiddellijke afrekening bij zetelverplaatsing. Het Hof oordeelde dat dit niet verenigbaar was met Unierecht.³⁶ De Commissie wil met de maatregel duidelijkheid scheppen.

Onderafdeling 3 Algemene antimisbruikbepaling

10. De volgende maatregel die de Commissie op poten heeft gezet, zit vervat in artikel 6 van de richtlijn.³⁸ De EU wil de lidstaten meer slagkracht geven in het vermijden van belastingontwijking. Het opnemen van algemene antimisbruikbepalingen kunnen de gaten in de wetgeving opvullen waar sommige vissen nog trachten door te zwemmen. Van belang is dat deze antimisbruikbepalingen in

³² P. DE SMET en D. DE WOLF, "De Europese Anti-Tax Avoidance Richtlijn: beperking interestaftrek", *Fiscoloog* 2016, afl. 1463, 1.

³³ Preambule 10 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 5.

³⁴ De activa moeten dan verband houden met effectenfinanciering, activa die als zekerheid gesteld worden of indien de overbracht gebeurde om te voldoen aan prudentiële kapitaalvereisten of met oog op liquiditeitsbeheer; Art. 5, lid 7 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 10.

³⁵ HvJ 29 november 2011, nr. C-371/10, ECLI:EU:C:2011:785.

³⁶ K. DE HAEN en T. DE LANDTSHEER, "Onmiddellijke afrekening bij zetelverplaatsing is niet verenigbaar met Europees recht", *Int.Fisc.Act.* 2012, afl. 1, 1-3.

³⁷ https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/violet_6.png.

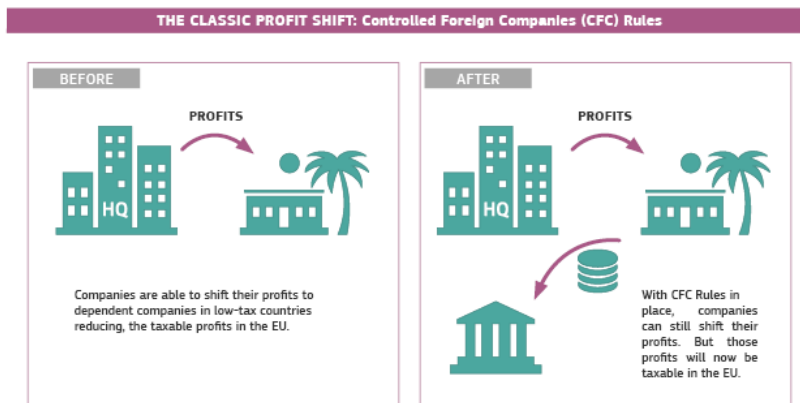
³⁸ Art. 6 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 11.

de verschillende lidstaten en ook ten aanzien van Staten buiten de EU uniform worden toegepast, zo niet zal de bepaling weinig effect hebben. De belastingplichtige moet wel nog steeds de mogelijkheid hebben om zijn financiën op de meest effectieve wijze te regelen.³⁹

11. Indien er sprake is van een kunstmatige constructie, dus een constructie die is opgezet met als hoofddoel belastingen te ontwijken, wordt de constructie buiten toepassing gelaten. In dat geval wordt de belastingschuld berekend op grond van het nationale recht.⁴⁰ Dit is zo opgenomen in artikel 6 van de richtlijn. Dit is enigszins een vreemde zaak aangezien de belastingschuld steeds berekend wordt op basis van het nationale recht. In het voorstel van de richtlijn wordt gesteld dat de belastingschuld dan berekend moet worden op grond van de economische *substance* overeenkomstig nationaal recht.⁴¹ Dit duidt op de economische en niet de juridische werkelijkheid. Deze bewoordingen zijn niet opgenomen in de aangenomen richtlijn, maar er kan verondersteld worden dat de Commissie de berekening op die wijze ziet. Deze bepaling zal zowel gelden voor binnenlandse, Europese en niet-Europese vennootschappen.⁴²

12. Veel lidstaten hebben al voorzien in antimisbruikbepalingen. Maar deze maatregel is eerder vaag.⁴³ De richtlijn stelt dat een constructie kunstmatig is "voor zover ze niet is opgezet op grond van geldige zakelijke redenen die de economische realiteit weerspiegelen".⁴⁴ Hierbij moeten alle feiten en omstandigheden in acht genomen worden. Er wordt geen referentiekader voorzien door de richtlijn, waardoor de interpretatie die de lidstaten aan de feiten geven grondig kan verschillen. Het is afwachten welk effect deze maatregel zal hebben op investeringen binnen de Unie.⁴⁵

Onderafdeling 4 CFC

Schema 4: Controlled foreign companies⁴⁶

³⁹ Preambule 11 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 3-4.

⁴⁰ Art. 6 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 11.

⁴¹ Art. 7, lid 3 Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijkingpraktijken die de werking van de interne markt rechtstreeks schaden, 28 januari 2016, COM(2016) 16 def – 2016/0011 (CNS).

⁴² P. DE SMET en D. DE WOLF, "De Europese Anti-Tax Avoidance Richtlijn: beperking interestaftrek", *Fiscooloog 2016*, afl. 1463, 1.

⁴³ België: art. 344 WIB; Duitsland: §50d (3) EStG; Spanje: Law 58/2003 van 17 december; Frankrijk: article 64 CGI.

⁴⁶ https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/violet_1.png.

13. In artikel 7 en 8 van de richtlijn worden de *controlled foreign companies* of gecontroleerde buitenlandse vennootschappen (hierna: CFC) besproken.⁴⁷ De maatregel stelt dat de inkomsten van dochtervennootschappen uit laag belaste Staten moeten toegerekend worden aan de controlerende moedervernootschap. De moedervernootschap wordt dan in haar fiscale woonplaats, waar de belastingdruk vaak hoger is, op deze inkomsten belast. De lidstaten kunnen zelf uitmaken of dit alle inkomsten moet omvatten of enkel inkomsten uit specifieke categorieën.⁴⁸

Dit punt werd ook al aangehaald in de BEPS-maatregelen. De EU richt eveneens vooral haar pijlen op kunstmatige constructies die inkomsten wegstoppen bij dochterondernemingen. Daarom is het van belang dat deze maatregel ook geldt ten aanzien van derde landen om zijn werkingkracht te versterken.⁴⁹

Een dochtervennootschap wordt geacht gecontroleerd te zijn als ze meer dan 50% stemrecht of kapitaal heeft of recht heeft op 50% van de winst. Artikel 7 stelt dat aan het aspect van laag belast voldaan is indien *“de daadwerkelijke door de entiteit of vaste inrichting betaalde vennootschapsbelasting op de winsten ervan lager is dan het verschil tussen de vennootschapsbelasting die op de entiteit of de vaste inrichting zou zijn geheven krachtens het toepasselijke vennootschapsbelastingstelsel in de lidstaat van de belastingplichtige en de daadwerkelijke door de entiteit of vaste inrichting betaalde vennootschapsbelasting op de winsten ervan”*.⁵⁰ De multinationals kunnen nog steeds hun winsten verplaatsen naar dochterondernemingen, maar deze winsten zullen evenzeer belast worden binnen de EU.

Onderafdeling 5 Hybride mismatches

14. Een kwalificatieconflict door hybride structuren wordt gedefinieerd in artikel 2, lid 9 van de ATAD: *“een situatie tussen een belastingplichtige in een lidstaat en een gelieerde onderneming in een andere lidstaat of een gestructureerde regeling tussen partijen in lidstaten waarin het volgende resultaat te wijten is aan verschillen in juridische kwalificatie van financiële instrumenten of entiteiten: a) dezelfde betaling, lasten of verliezen worden zowel in de lidstaat waar de betaling haar oorsprong vindt, de lasten zijn opgekomen of de verliezen zijn geleden, als in een andere lidstaat in aftrek gebracht (dubbele aftrek) of b) een betaling wordt in aftrek gebracht in de lidstaat waar de betaling haar oorsprong vindt, zonder dat deze betaling op overeenkomstige wijze in de andere*

⁴⁵ W. BONGAERTS en I. IJZERMAN, *The Final European Anti-Tax Avoidance Directive: impact to EU jurisdictions*, *Bird&Bird*, 2 september 2016, www.twobirds.com/en/news/articles/2016/netherlands/the-final-european-antitax-avoidance-directive.

⁴⁶ https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/violet_1.png.

⁴⁷ Art. 7 en 8 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 11-13.

⁴⁸ Preambule 12 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 4.

⁴⁹ P. DE SMET en D. DE WOLF, “De Europese Anti-Tax Avoidance Richtlijn: beperking interestaftrek”, *FiscoLoog* 2016, afl. 1463, 1.

⁵⁰ Art. 7, lid 1 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 11.

lidstaat in de heffing wordt betrokken voor belastingdoeleinden (aftrek zonder betrekking in de heffing)."

Deze definitie is vrij omvattend en maakt duidelijk wat de EU ziet als een kwalificatieconflict. Het is van belang in regels te voorzien om kwalificatieconflicten uit te klaren. Men wil vooral de dubbele aftrek tegengaan. Eén van beide Staten die in het conflict betrokken is, moet de aftrek weigeren.⁵¹ De aftrek kan alleen toegekend worden in de Staat waar de betaling haar oorsprong vindt. Indien er sprake is van een aftrek zonder betrekking in de heffing, moet die lidstaat de aftrek weigeren.⁵²

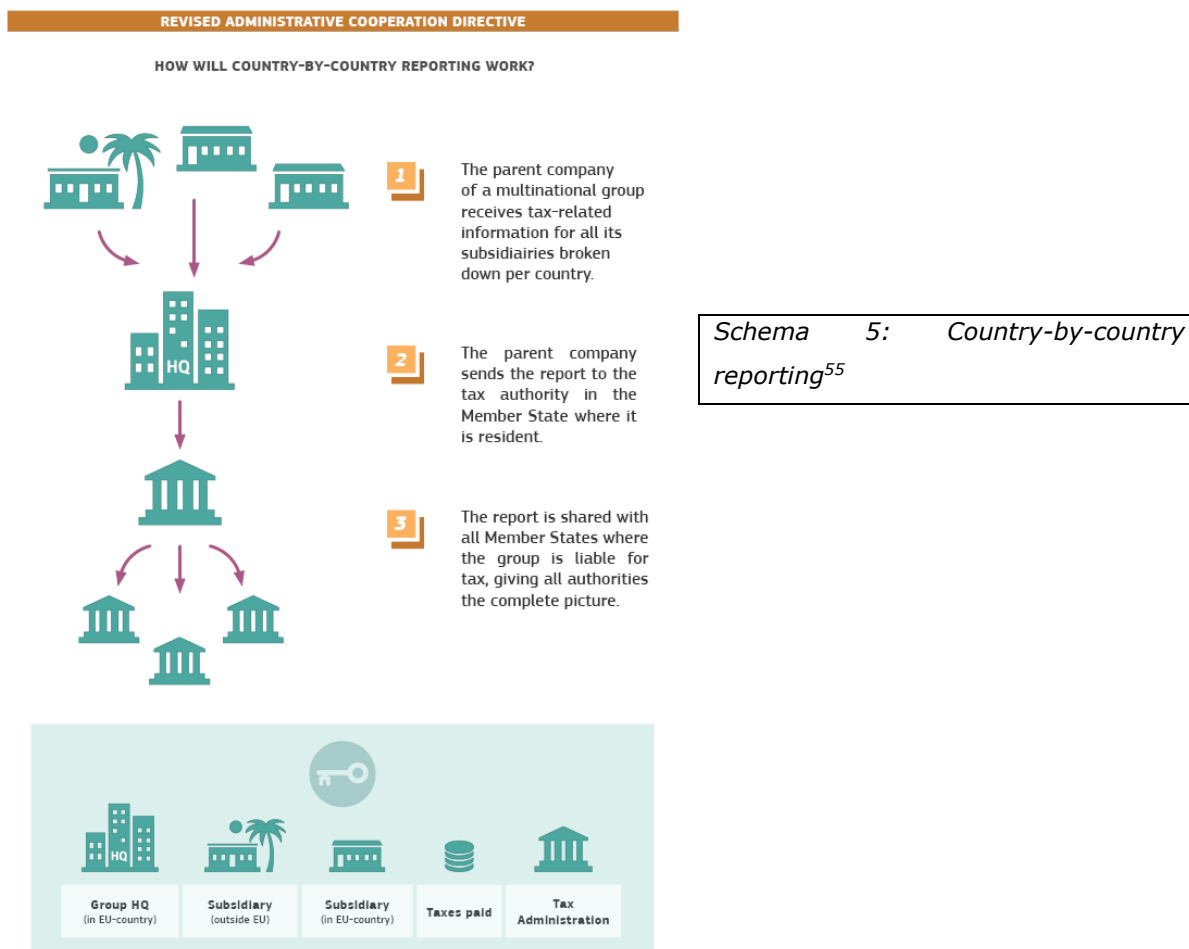
De bepaling zal gelden tussen Unielanden, maar de EU wil dit ook laten gelden ten aanzien van derde landen. Op 25 oktober heeft de Commissie een voorstel tot amendering van de richtlijn ingediend om derde landen te betrekken. In het begin had de Commissie de derde landen nog niet betrokken, maar is dit wel van plan met dit voorstel. De kwalificatieconflicten kunnen moeilijk opgelost worden indien er nog mogelijkheden zijn via derde landen.⁵³ Op 2 december 2016 werd een compromistekst opgesteld, maar er werd nog geen goedkeuring verleend aan de wijzigingen.⁵⁴

⁵¹ Preambule 13 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 4.

⁵² Preambule 13 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 4.

⁵³ Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de raad tot wijziging van Richtlijn (EU) nr. 2016/1164 wat betreft hybride mismatches met derde landen, 25 oktober 2016, COM(2016)687 def – 2016/0339 (CNS).

⁵⁴ Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de raad tot wijziging van Richtlijn (EU) nr. 2016/1164 wat betreft hybride mismatches met derde landen, Brussel, 2 december 2016, 2016/0039 (CNS).

15. Het tweede aspect van het pakket is de wijziging van richtlijn 2011/16/EU.⁵⁶ De aanpassing van deze richtlijn zou een stap vooruit betekenen in de strijd tegen belastingontwijking. De fiscus van iedere lidstaat heeft nood aan informatie over multinationals zoals de interne transacties, verrekenprijzen en structuren om een overzicht te krijgen. De wijziging van deze richtlijn zou ervoor zorgen dat multinationals ieder jaar specifieke informatie dienen te verstrekken aan de fiscus van hun woonstaat. Deze informatie omvat onder meer het bedrag van de inkomsten, de winsten, de betaalde winstbelasting, aantal personeelsleden en materiële activa. Dat landenrapport wordt dan doorgegeven aan de andere belastingautoriteiten waar de multinational actief is. Deze vereiste geldt enkel voor multinationals met een groepsinkomen dat gelijk is aan of hoger is dan €750 miljoen.⁵⁷ Dit wordt ook wel *country-by-country-reporting* genoemd. Een maatregel die ook werd uitgewerkt in het BEPS-actieplan.⁵⁸

⁵⁵

http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/company_tax/anti_tax_avoidance/orange_1andkey.png.

⁵⁶ Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied, 28 januari 2016, COM(2016)25 def – 2016/0010 (CNS).

⁵⁷ Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied, 28 januari 2016, COM(2016)25 def – 2016/0010 (CNS), 3.

⁵⁸ OESO, *Country-by-country reporting*, www.oecd.org/tax/beps/country-by-country-reporting.htm.

Deze nieuwe vereisten zouden ervoor kunnen zorgen dat multinationals genoodzaakt worden om belastingontwijkende praktijken stop te zetten. De informatie-uitwisseling is ook een belangrijk punt in de strijd tegen winstverschuiving en grondslaguitholling.⁵⁹

De Commissie heeft in april een voorstel ingediend om multinationals te verplichten een jaarverslag publiek te maken waarin hun winst en betaalde belasting in elke lidstaat staat opgenomen. De Commissie denkt dat de publieke opinie winstverschuiving zal tegenwerken. Maar dit voorstel is nog niet aangenomen.⁶⁰ Op 28 december 2016 heeft het Europees Economisch en Sociaal Comité haar goedkeuring gegeven aan het voorstel.⁶¹

16. De Commissie is blijkbaar erg ambitieus en diende op 5 juli 2016 een nieuw voorstel in tot wijziging van de richtlijn.⁶² Ze diende een voorstel in tot wijziging wat betreft toegang tot antiwitwasinlichtingen door belastingautoriteiten. Dit voorstel werd ingediend naar aanleiding van de Panama Papers. De wijziging moet ervoor zorgen dat een belastingautoriteit steeds de mogelijkheid heeft om AML-inlichtingen⁶³ te verkrijgen. Het voorstel van de Commissie werd voorgelegd aan het Europees Parlement (hierna: Parlement) en er werden enkele kleine aanpassingen gemaakt. De Commissie had voor ogen dat de bepalingen in werking zouden treden vanaf 1 januari 2017, maar het Parlement heeft dit aangepast naar 1 januari 2018.⁶⁴

Afdeling 3 Aanbeveling voor lidstaten: misbruik van belastingverdragen vermijden

17. Deze aanbeveling steunt opnieuw op een actiepoint van de BEPS-maatregelen.⁶⁵ Actiepoint 6 van BEPS spreekt over verdragsmisbruik (*treaty shopping*). Dit wordt aangemerkt als een belangrijke sleutel tot belastingontwijking en moet daarom grondig aangepakt worden. Het is uiteraard niet de bedoeling van belastingverdragen om tot dubbele niet-heffing te komen. Lidstaten die zo'n verdrag afsluiten met elkaar of met een derde land worden aangeraden om de volgende wijziging door te voeren: "*Niettegenstaande de andere bepalingen van dit verdrag wordt een voordeel uit hoofde van dit verdrag niet toegekend ter zake van een inkomens- of vermogensbestanddeel indien, gelet op alle relevante feiten en omstandigheden, redelijkerwijs kan worden aangenomen dat het verkrijgen van dit voordeel een van de voornaamste doelen is van het opzetten van een constructie dan wel*

⁵⁹ Preambule 4 Richtl.Raad nr. 2016/881, 25 mei 2016 tot wijziging van Richtl.Raad nr. 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied, *Pb.L.* 3 juni 2016, afl. 146, 8.

⁶⁰ Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU wat betreft de openbaarmaking van informatie over winstbelasting door bepaalde ondernemingen en bijkantoren, 12 april 2016, COM(2016)198 def – 2016/0107 (COD); Werkdoc. (Comm.). Samenvatting van de effectenbeoordeling waarin de mogelijkheden voor meer transparantie op het gebied van de winstbelasting worden onderzocht bij Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU wat betreft de openbaarmaking van informatie over de winstbelasting door bepaalde ondernemingen en bijkantoren, 12 april 2016, SWD (2016) 118 def.

⁶¹ Advies (EESC) over een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU wat betreft de openbaarmaking van informatie over winstbelasting door bepaalde ondernemingen en bijkantoren, 28 december 2016, COM(2016)198 def – 2016/0107 (COD) – 2016/C 487/09.

⁶² Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU wat betreft toegang tot antiwitwasinlichtingen door belastingautoriteiten, 14 november 2016, (COM(2016)0452 - 2016/0209(CNS)).

⁶³ Anti-money-laundering-inlichtingen.

⁶⁴ Verslag (EP) over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU wat betreft toegang tot antiwitwasinlichtingen door belastingautoriteiten, 14 november 2016, (COM(2016)0452 - C8-0333/2016 - 2016/0209(CNS)).

⁶⁵ Aanbev. (Comm.) nr. 2016/136 over de implementatie van maatregelen om misbruik van belastingverdragen tegen te gaan, 28 januari 2016, *Pb.L.* 2 februari 2016, afl. 25, 67.

het aangaan van een transactie die rechtstreeks of indirect tot dat voordeel leidt, tenzij wordt aangetoond dat hierin een reële economische activiteit besloten ligt of dat de toekenning van het voordeel in deze omstandigheden in overeenstemming is met het doel en de strekking van de desbetreffende bepalingen van dit verdrag.”

Deze bepaling is gebaseerd op de PPT-test⁶⁶ uit actiepunt 6 van de BEPS-maatregelen. De test doelt erop om verdragsvoordelen te kunnen weigeren indien het bekomen van dat voordeel de enige beweegreden is van de structuur. Opnieuw worden dus kunstmatige constructies geïsoleerd. De onderneming moet ervoor zorgen dat hij kan bewijzen dat er een reële economische activiteit gevoerd wordt binnen de inrichting.⁶⁷

18. Vervolgens is het ook van belang dat de lidstaten actiepunt 7 van het BEPS-plan ten uitvoer leggen: het tegengaan van vermijden van vaste inrichtingen. Daarom is het belangrijk een eenduidige definitie van het begrip vaste inrichting te hanteren. Nu is het vaak nog te makkelijk om de status van vaste inrichting te omzeilen.⁶⁸

19. De Commissie zal binnen drie jaar een verslag uitbrengen over de toepassing van haar aanbeveling. Een aanbeveling heeft thans geen juridische binding. De Commissie kan haar opvattingen meedelen aan de lidstaten, maar bevat geen verplichtingen. Het Parlement had voor ogen om dit om te zetten in wetgeving door de invoering van een nieuw artikel 10quater in de richtlijn. Echter is dit niet in de aangenomen versie geraakt.⁶⁹ België heeft te kennen gegeven dat zij de aanbeveling zal volgen en zelfs bestaande dubbelbelastingverdragen gaat aanpassen.⁷⁰

Afdeling 4 Mededeling Commissie: externe strategie voor effectieve belastingheffing

20. Het vierde deel van het pakket bevat een mededeling van de Commissie aan het Parlement en de Raad over een externe strategie voor effectieve belastingheffing. Het Parlement had erop aangedrongen om een gezamenlijk standpunt in te nemen om krachtiger te kunnen optreden tegen belastingvermijding. Vaak is dit nu nog een nationale aangelegenheid, waardoor fragmentatie mogelijk blijft en achterpoortjes blijven openstaan.

De EU doet haar uiterste best om een voorbeeld te stellen in de strijd tegen belastingontwijking en om derde landen te stimuleren dit voorbeeld te volgen. Door enkel binnen de EU de regels toe te passen, zal belastingontwijking nooit helemaal verbannen kunnen worden. Deze mededeling moet een wereldwijd goed fiscaal bestuur bevorderen.⁷¹

⁶⁶ Principal Purpose Test.

⁶⁷ C. VAN GEEL, "Europese Commissie raadt lidstaten aan om maatregelen te treffen tegen misbruik van belastingverdragen", *Legalworld* 2016.

⁶⁸ OESO, *Public comments received on the BEPS discussion drafts on the Attribution of Profits to Permanent Establishments and the Revised Guidance on Profit Splits: Action 7 – Additional guidance on the attribution of profits to permanent establishments*, Parijs, OECD Publishing, 2016.

⁶⁹ Wetgevingresolutie (EP) over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijkingspraktijken die de werking van de interne markt rechtstreeks schaden, 8 juni 2016, (COM(2016)0067 – C8-0032/2016 – 2016/0039(COD)).

⁷⁰ Voorstel van resolutie betreffende het Belgisch fiscaal verdragsbeleid, *Parl.St.* Kamer 2015-2016, nr. 1877/001.

⁷¹ Med. (Comm.) aan het Europees Parlement en de Raad over een externe strategie voor effectieve belastingheffing, 28 januari 2016, COM(2016) 24 def.

HOW WILL THE NEW LISTING PROCESS WORK?

Schema 6: lijst met niet-coöperatieve landen⁷²

21. Deze strategie is opgebouwd uit drie stappen. Ten eerste zal de Commissie een scorebord opstellen in welke mate Staten belastingontwijking vergemakkelijken. Dat scorebord is gebaseerd op 165 objectieve indicatoren zoals bijvoorbeeld: banden met de EU, financiële activiteiten,... Dit is het belangrijkste onderdeel van het vooronderzoek. Ten tweede zal er op basis van de score beslist worden of er tot screening van dat bepaalde land moet worden overgegaan. De screening is gebaseerd op volgende criteria: transparantie, eerlijke belastingconcurrentie, implementatie van BEPS-maatregelen en mate van vennootschapsbelasting. De betreffende staat heeft de mogelijkheid om te reageren op de overwegingen die er gesteld worden. Ten derde zullen dan de Staten die elke medewerking weigeren, verschijnen op de lijst. Echter zullen enkel landen onderzocht worden die geen deel uitmaken van de EU. De EU verwacht dat een eerste lijst al eind 2017 klaar zou zijn.⁷³

Afdeling 5 Onderzoek naar agressieve belastingplanning

22. Het onderzoek bekijkt de geldende regelgeving van de EU-lidstaten. De wetgeving omtrent de vennootschapsbelasting wordt grondig bekeken en er wordt ook nagegaan of de lidstaten belastingontwijking in de hand werken of net tegengaan. Het onderzoek bestaat uit een *factsheet*

⁷²

http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/company_tax/anti_tax_avoidance/grey_1.png.

⁷³ Comm., *Fact sheet: Questions and answers on the common EU list of non-cooperative tax jurisdictions*, Brussel, 15 september 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2997_en.htm; Comm., *Persbericht: Billijke belastingheffing: Commissie start werkzaamheden voor eerste gemeenschappelijke EU-lijst van niet-coöperatieve fiscale jurisdicties*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2996_nl.htm.

met de bevindingen van elke lidstaat en voorbeelden van manieren hoe multinationals belastingen ontwijken.⁷⁴

Dit wordt ook wel de "*Taxation Papers*" genoemd. Het doel van dit onderzoek is tweeledig: men wil de verspreiding van de analyse van de Commissie van belastingen en douane-unie vergemakkelijken en bijdragen tot het debat omtrent belastingen binnen de Unie. De analyse wordt uitgevoerd door verschillende experts die daarna een werkdocument opstellen. Deze werkdocumenten worden samengebundeld onder de "*Taxation Papers*".⁷⁵

Besluit

23. De Commissie heeft met haar pakket uit vijf delen een ambitieus plan opgesteld om belastingontwijking tegen te gaan. De richtlijn bevat vijf maatregelen die de EU-lidstaten dienen om te zetten in nationale wetgeving. Wanneer deze maatregelen geïmplementeerd zijn, zullen multinationals veel moeilijker belastingen kunnen ontwijken. Bovendien zal iedere stap die ze zetten omtrent belastingen opgevolgd worden door alle lidstaten door wijziging van de bijstandsrichtlijn. Multinationals dienen jaarlijks een rapport op te maken met informatie voor de Administraties van de verschillende lidstaten. Dat rapport zal uitgewisseld worden tussen de Administraties van de EU-lidstaten. Er is bovendien een voorstel ingediend om die rapporten publiek te maken. In de aanbeveling raadt de Commissie de lidstaten aan om hun dubbelbelastingverdragen te herzien, zodat misbruik van verdragen uitgesloten kan worden. Multinationals gebruiken nog te vaak *loopholes* in de verdragen om belastingen te omzeilen. De mededeling van de Commissie moet dan weer zorgen voor het blootstellen van derde landen die belastingontwijking promoten. Door onderzoek te verrichten en een lijst op te maken van niet-coöperatieve landen verwacht de Commissie dat landen meer geneigd zullen zijn om de strijd tegen belastingontwijking aan te gaan. Ten laatste voorziet de Commissie ook in middelen om verder onderzoek te verrichten naar agressieve belastingplanning. Werkdocumenten worden opgesteld die de Commissie kunnen helpen een uitgebreider wetgevend kader te creëren in de strijd tegen belastingontwijking.

⁷⁴ Comm., *Anti Tax Avoidance Package*, 28 januari 2016, http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/anti-tax-avoidance-package_en.

⁷⁵ Comm., *Taxation Papers*, http://ec.europa.eu/taxation_customs/publications/taxation-services-papers/taxation-papers_en.

Hoofdstuk 2 Bevoegdhedenclash

Afdeling 1 Bevoegdheid van de Europese Unie

24. De EU heeft enkel toegewezen bevoegdheden op basis van het Verdrag van Lissabon. De overige bevoegdheden blijven in handen van de lidstaten. Het Verdrag van Lissabon heeft hieromtrent voor verduidelijking gezorgd door de bevoegdheden in drie categorieën onder te verdelen. Men spreekt van exclusieve, gedeelde en ondersteunende bevoegdheden.

De exclusieve bevoegdheden zijn vervat in artikel 3 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: VWEU).⁷⁶ Op dit vlak mag enkel de EU wetgeving uitvaardigen. Enkel indien de EU de bevoegdheid aan de lidstaten geeft, mogen zij optreden. De exclusieve bevoegdheid geldt voor de volgende gebieden: douane-unie, mededingingsregels, monetair beleid, gemeenschappelijk visserijbeleid, gemeenschappelijke handelspolitiek en onder voorwaarden het sluiten van internationale overeenkomsten.

In artikel 4 van het VWEU staan de gedeelde bevoegdheden. Zowel de EU als de lidstaten mogen in de betreffende gebieden optreden. Maar de lidstaten mogen enkel optreden indien de EU dit nog niet gedaan heeft of wenst te doen. Dit geldt voor volgende gebieden: interne markt, sociaal beleid, economische, sociale en territoriale samenhang, landbouw en visserij, milieu, consumentenbescherming, vervoer, trans-Europese netwerken, energie, ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, volksgezondheid, onderzoek, technologische ontwikkeling, de ruimte, ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp.⁷⁷

De ondersteunende bevoegdheden, de gebieden waar de EU enkel kan optreden om te ondersteunen en coördineren, staan opgenomen in artikel 6 van het VWEU. Dit geldt voor de volgende gebieden: bescherming en verbetering van de menselijke gezondheid, industrie, cultuur, toerisme, onderwijs, beroepsopleiding, jongeren en sport, civiele bescherming en administratieve samenwerking.⁷⁸

25. De uitoefening van deze bevoegdheden is onderworpen aan de twee fundamentele principes van artikel 5 van het VWEU: evenredigheid en subsidiariteit. Het evenredigheidsprincipe stelt dat de Unie niet verder mag gaan dan nodig om de doelstellingen opgenomen in de Verdragen te behalen. Op grond van het subsidiariteitsbeginsel mag de Unie enkel maatregelen nemen, indien het gebied niet onder haar exclusieve bevoegdheid valt, als de lidstaten er niet in slagen de doelstellingen uit de Verdragen te realiseren.^{79,80}

26. In het licht hiervan dient er bekeken te worden onder welke categorie van bevoegdheden het fiscaal beleid valt. Er is geen sprake van "Europese" belastingen. De EU heeft niet de mogelijkheid om op één of andere manier belastingen te heffen. De EU heeft wel de bevoegdheid om belastingen te harmoniseren, maar hierbij dient er een onderscheid gemaakt te worden tussen directe en

⁷⁶ Art. 3 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.* 26 oktober 2012, afl. 326, 51.

⁷⁷ Art. 4 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.* 26 oktober 2012, afl. 326, 51.

⁷⁸ Art. 6 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.* 26 oktober 2012, afl. 326, 52.

⁷⁹ Art. 5 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.* 26 oktober 2012, afl. 326, 52.

⁸⁰ K. LENAERTS en P. VAN NUFFEL, *Europees recht*, Intersentia, Mortsel, 2011, 88-92.

indirecte belastingen. Enkel de bevoegdheid omtrent de douane-unie is een exclusieve bevoegdheid.⁸¹ De EU heeft een verbod opgelegd aan de EU-lidstaten om nog invoer-of uitvoerrechten te heffen binnen de EU.⁸² De indirecte belastingen vallen onder de gedeelde bevoegdheden van de EU aangezien ze de werking van de interne markt kunnen beïnvloeden.⁸³ De rechtsgrondslag hiervoor kan gevonden worden in de artikelen 110 tot 118 VWEU omdat ze de harmonisering van wetgeving inzake omzetbelasting, accijnsplicht en andere vormen van indirecte belastingheffing betreffen, maar ook de aanpassing van wetgeving inzake belastingen die een indirect effect hebben op de interne markt. De wetsbepalingen omtrent de interne markt (art. 45-66 VWEU) zijn eveneens van belang. Alle maatregelen dienen aangenomen te worden met eenparigheid van stemmen.

Op het vlak van directe belastingen zijn er geen bepalingen te vinden in de Verdragen. De enige bepalingen hieromtrent zijn de algemene harmonisatiebepalingen, artikelen 114 en 115 VWEU. In sommige gevallen wordt er ook gesteund op artikel 352 VWEU dat de Commissie de bevoegdheid geeft om gepaste maatregelen te nemen met unanimiteit. Dit wordt ook wel de "vangnetbepaling" genoemd. Deze bepaling zorgt dat de EU kan optreden indien dit de enige mogelijkheid is om de doelstellingen te bereiken.

De bevoegdheidsgrondslag voor positieve integratie op het vlak van directe belastingen is vaak gesteund op de artikelen 114 en 115 van het VWEU.⁸⁴ Op grond van deze bepalingen kan de Raad op voorstel van de Commissie een richtlijn uitvaardigen, wel na consultatie van het Parlement, die de bepalingen aanpast die een rechtstreekse invloed hebben op de werking van de interne markt. Er moet wel met eenparigheid van stemmen beslist worden.⁸⁵ Een richtlijn, zoals is opgenomen in het ATAP, is verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat. De lidstaten moeten de richtlijn omzetten in nationale wetgeving om het resultaat te bereiken. Dit wil niet zeggen dat de richtlijn woord voor woord moet worden overgeschreven in het nationale recht. Een richtlijn wordt ook *hard law* genoemd. Er wordt ook meer en meer gebruik gemaakt van *soft law* zoals een aanbeveling en een mededeling, wat beide ook deel uitmaakt van het ATAP. Deze instrumenten zijn niet-verbindend, maar ze hebben wel een invloed op de lidstaten.⁸⁶

Negatieve integratie gebeurt via verbodsbepalingen in de rechtspraak van het Hof van Justitie. De verbodsbepalingen op vlak van fiscaliteit betreffen het algemeen verbod van non-discriminatie op grond van nationaliteit, het verbod om het vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal te belemmeren of discrimineren en het verbod op staatssteun. Het Hof stelt dat de lidstaten bevoegd blijven inzake directe belastingen, maar dat ze hun wetgeving moeten uitvaardigen in overeenstemming met het Unierecht.⁸⁷

⁸¹ Art. 3 en 31 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.* 26 oktober 2012, afl. 326, 51.

⁸² A.VANMAERCKE en T. JANSEN, *Internationaal belastingrecht toegepast*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 121.

⁸³ EP, *Algemeen fiscaal beleid*, www.europarl.europa.eu/atyourservice/nl/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.11.1.html.

⁸⁴ B.J.M. TERRA en P.J. WATTEL, *European Tax Law*, Deventer, Kluwer, 2012, 16-17.

⁸⁵ I.J.J. BURGERS, "Het vakgebied Europees belastingrecht: een nadere toelichting op doel en inhoud" in I.J.J. BURGERS (ed.), *Wegwijs in het Internationaal en Europees Belastingrecht*, Den Haag, Sdu Uitgevers, 2013, 467.

⁸⁶ A.VANMAERCKE en T. JANSEN, *Internationaal belastingrecht toegepast*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 122-123.

⁸⁷ T. JANSEN en P. DE VOS, *Handboek internationaal en Europees belastingrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 301-302; HvJ 14 februari 1995, nr. C-279, ECLI:EU:C:1995:31, Schumaker, overw. 21.

Afdeling 2 Toepassing op ATAP

27. Het ATAP bestaat uit een nieuwe richtlijn, de aanpassing van een bestaande richtlijn, een mededeling, een aanbeveling en een onderzoek. Enkel de ATAD en de wijziging aan de bijstandsrichtlijn zijn wetgevende initiatieven. De aanbeveling en mededeling hebben geen juridische binding, maar toch wel een morele invloed op de lidstaten.

28. De richtlijn 2016/1164 uit het ATAP werd aangenomen op 12 juli 2016 en dit op grond van artikel 115 VWEU.⁸⁸ De bestrijding van belastingontwijking doelt voornamelijk op de vennootschapsbelasting en valt dus onder de categorie van directe belastingen. Er wordt dus gesteld door de Commissie dat de interne markt beïnvloed wordt door belastingontwijking door multinationals en dat de lidstaten zelf niet aan de doelstelling van de richtlijn kunnen voldoen. In preambule 16 van de richtlijn wordt dit uitgeklaard. Daar wordt gesteld dat het hoofddoel van de richtlijn is om de EU krachtiger te laten optreden tegen belastingontwijking en dat dit onmogelijk te verwezenlijken is indien elke lidstaat apart optreedt. De versnippering kan onmogelijk opgelost worden indien er geen gemeenschappelijk kader gecreëerd wordt. De EU stelt dat het subsidiariteits- en evenredigheidsbeginsel zijn gerespecteerd aangezien het doel anders niet gehaald kan worden. De richtlijn gaat zeker niet verder dan nodig volgens de Commissie.⁸⁹

29. Blijkbaar denken de lidstaten daar hetzelfde over aangezien ze de richtlijn hebben aanvaard. Op 17 juni 2016 werd een akkoord bereikt in de ECOFIN vergadering. De lidstaten hadden dan tot 20 juni 2016 om nog bezwaar in te dienen, maar geen enkele lidstaat nam dit initiatief. De richtlijn werd dus zonder bezwaar aangenomen.⁹⁰ De richtlijn is grotendeels gebaseerd op het BEPS-actieplan, maar dit heeft geen juridisch bindende waarde voor de landen, thans wel een grote morele dwang. België was al van plan om veranderingen door te voeren in haar wetgeving om te voldoen aan de BEPS-maatregelen.⁹¹ Echter vond de EU het nodig om deze maatregelen om te zetten in een juridisch bindend instrument om verder te kunnen gaan dan BEPS. De EU wil niet dat zij of haar lidstaten in een moeilijke handelssituatie terechtkomen en daarom zal ze ook de implementatie van het BEPS-actieplan opvolgen.⁹²

Na de aankondiging door de Commissie, zat België toch met enkele vragen. Welk standpunt zal België innemen in de onderhandelingen en in hoe verre zal dit pakket overlappen met de CCCTB? Deze vragen werden gesteld in de Kamer kort na de voorstelling van het pakket. Er werd gesteld dat

⁸⁸ Preambule Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 1.

⁸⁹ Preambule 16 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 5.

⁹⁰ Resultaat besprekingen (Raad) over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijkingspraktijken welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt – resultaat van de zitting van de Raad Ecofin van 17 juni 2016, 17 juni 2016, 10426/16 – FISC 104 – ECOFIN 628 – 2016/0011 (CNS).

⁹¹ J. VAN VAECK, "Weet U nog wat BEPS is? Welke praktische gevolgen kunnen we in de nabije toekomst verwachten?", *Taxworld* 2015.

⁹² Resultaat besprekingen (Raad) over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijkingspraktijken welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt – resultaat van de zitting van de Raad Ecofin van 17 juni 2016, 17 juni 2016, 10426/16 – FISC 104 – ECOFIN 628 – 2016/0011 (CNS).

er inderdaad overlapping zal zijn met het voorstel omtrent de CCCTB. Belangrijke opmerking was dat België zich wel aantrekkelijk wilde houden voor investeringen van zowel kleine als grote ondernemingen. Het aspect van *country-by-country-reporting* zal geen probleem vormen aangezien België zich hiervoor al geëngageerd heeft in het kader van het BEPS-actieplan.⁹³

Volgens minister van Financiën VAN OVERTVELDT is de richtlijn een win-winsituatie. Hij stelt dat een grote internationale samenwerking enkel voordelen heeft in de strijd tegen belastingontwijking. In het persbericht zegt hij ook dat de Belgische vennootschapsbelasting aan modernisering toe is en dat dit zal gebeuren binnen het kader dat de EU nu geschetst heeft.⁹⁴

30. Het is opvallend dat de lidstaten een groot deel van hun soevereiniteit afstaan zonder verpinken. Daarbij lijkt het ook alsof de EU vindt dat lidstaten er niets van bakken op belastinggebied. Zij baseert zich op artikel 115 VWEU wat stelt dat de lidstaten de doelstellingen niet kunnen halen. Waarom zouden zij belastingontwijking niet kunnen beperken, maar vooral: waarom stemmen ze zo snel in met die grote hap uit hun soevereiniteit? De EU stelt dat deze richtlijn maar een implementatie bevat van het BEPS-actieplan, maar het lijkt toch veel verder te gaan. De EU wil het schoentje iedereen laten passen, maar elke voet is anders wat voor moeilijkheden kan zorgen. Het BEPS-actieplan biedt een voorbeeld waarbij de lidstaten nog kunnen manoeuvreren, maar door de EU wordt het opgelegd zonder enige spatie.

31. Het blijft nog steeds een grote vraag waarom de lidstaten zo over zich heen laten lopen op het vlak van directe belastingen, waar de EU thans geen bevoegdheid heeft.⁹⁵ Vooral kleinere landen leken meer gekant tegen dit pakket. België was als laatste om haar goedkeuring te geven, net omdat ons land nood heeft aan buitenlandse investeringen. Kleine landen moeten risico's nemen om multinationals aan te trekken. Men kan het niet met zoveel woorden zeggen, maar het lijkt alsof de kleine landen gedwongen worden om de verregaande harmonisatie goed te keuren als ze niet "afgestraft" willen worden door de Commissie via de staatssteunregels. Bekijk maar ons eigen land, waar we kop van jut waren door de *excess profit rulings*.⁹⁶

Afdeling 3 Toepassing op CCCTB

32. Op 25 oktober 2016 lanceerde de Commissie opnieuw een ambitieus pakket. Dit pakket bevat drie nieuwe voorstellen om te zorgen voor een eerlijker en effectiever belastingsysteem voor ondernemingen. De Commissie wil de gaten in de wetgeving tussen lidstaten en niet-lidstaten opvangen en ook zorgen voor een nieuw systeem van geschillenbeslechting.⁹⁷

⁹³ *Vr. en Antw.* Comm. voor de financiën en de begroting, Vr. nr. 2, 9 maart 2016 (G. SMAERS, antw. J. VAN OVERTVELDT).

⁹⁴ J. VAN OVERTVELDT, *Anti Tax Avoidance Directive is een win-win geworden. België stemt in*, 21 juni 2016, <http://vanoverveldt.belgium.be/nl/anti-tax-avoidance-directive-een-win-win-geworden-belgi%C3%AB-stemt>.

⁹⁵ Z. WYATT en T. WESEL, "EC Anti-Tax Avoidance Directive usurps EU member state sovereignty", *TJ* 2016.

⁹⁶ Comm., *Persbericht: Staatssteun: Commissie begint diepgaand onderzoek naar Belgische ralingregeling voor overwinst*, Brussel, 3 februari 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4080_nl.htm.

⁹⁷ Comm., *Corporate Tax Reform Package*, oktober 2016, https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/corporate-tax-reform-package_en_en.

33. Stokpaardje van dit pakket is de herlancering van de CCCTB. In 2011 werd de CCCTB al voorgesteld door de Commissie. Het bevatte uniforme regels die ondernemingen kunnen gebruiken bij het berekenen van hun belastbare grondslag als ze in verschillende lidstaten actief zijn in plaats van afhankelijk te zijn van uiteenlopende nationale regels. De Commissie stelt dat een gemeenschappelijke belastbare grondslag ook kan helpen bij het verminderen van belastingontwijking. Multinationals kunnen niet meer op zoek gaan naar gaten in de wetgeving om deze uit te buiten.⁹⁸ De CCCTB zal verplicht worden gesteld voor de grootste multinationals, net omdat die het grootste risico vormen bij belastingontwijking. Volgens de Commissie zorgt de CCCTB ook voor een *level playing field*, zoals bij het ATAP. Alle multinationals zullen nu onderworpen zijn aan dezelfde spelregels, zonder dat de "slimste" het meeste voordeel behaalt.⁹⁹

34. De CCCTB wordt in twee onderdelen opgesplitst. Het eerste aspect betreft de gemeenschappelijke grondslag, het tweede aspect de consolidatie.¹⁰⁰ De CCCTB bevat een verplicht gedeelte voor de grootste multinationals.¹⁰¹ Om de grootste te onderscheiden wordt het totale geconsolideerde inkomen bekeken. Indien de drempel niet wordt gehaald, heeft de onderneming de keuze of zij de regels van CCCTB zal toepassen of niet. Vervolgens moet een dubbele toets verricht worden om te kijken of de multinationals in aanmerking komen voor de geconsolideerde heffingsgrondslag: er moet sprake zijn van zeggenschap (meer dan 50% van de stemrechten) en er moet sprake zijn van eigendom (meer dan 75% van rechten die aanspraak maken op winst). Indien de voorwaarden van het inkomen, de zeggenschap en eigendom voldaan zijn, valt de multinational onder het toepassingsgebied van de CCCTB. Aan deze voorwaarden moet het hele belastingjaar voldaan zijn omdat dit zou zorgen voor een hoog niveau van economische integratie. Indien dit niet het geval is, moet de vennootschap de groep verlaten. De vennootschap moet ook minstens negen opeenvolgende maanden deel uit maken van de groep om manipulatie door in- en uittrede te voorkomen.¹⁰² De vennootschap die aan alle voorwaarden voldoet, zal niet meer op grond van een nationaal belastingregime belast worden.¹⁰³

35. Opnieuw dient zich hier de vraag aan hoe ver de EU nog gaat harmoniseren op het vlak van directe belastingen? Ze heeft geen bevoegdheden hieromtrent, maar schrijft toch lustig voort aan verschillende voorstellen. De Commissie baseert zich wederom op artikel 115 VWEU als rechtsgrondslag voor de CCCTB. De CCCTB heeft dus volgens de Commissie een rechtstreekse invloed op de werking van de interne markt. Zij opteert opnieuw voor een richtlijn om fragmentatie en rechtsonzekerheid tegen te gaan. Door een eenvormige vennootschapsbelasting te hanteren, zal de interne markt beter gewapend zijn tegen belastingontwijking en agressieve belastingplanning.

⁹⁸ Comm., *European Fact Sheet: Questions and answers on the CCCTB re-launch*, Brussel, 17 juni 2015, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5174_en.htm.

⁹⁹ Comm., *Persbericht: Commissie stelt ingrijpende hervorming van EU-vennootschapsbelasting voor*, Straatsburg, 25 oktober 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3471_nl.htm.

¹⁰⁰ Preambule 4 Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS).

¹⁰¹ Totaal geconsolideerd groepsinkomen boven de €750 000 000 gedurende het boekjaar; art. 2, lid 1 c Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS).

¹⁰² Preambule 5 en 6 Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS).

¹⁰³ Artikel 1, lid 2 Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS).

Volgens de Commissie hebben beide een grote invloed op de interne markt en moeten ze daarom op gemeenschappelijk niveau teruggedrongen worden.

36. Er wordt vervolgens gesteld dat aan het subsidiariteitsbeginsel voldaan is. Dit omdat enkel een gemeenschappelijke aanpak de problemen uit de weg kan ruimen. Verschillende aanpakken door verschillende lidstaten zouden belastingontwijking enkel in de hand werken aangezien er dan weer gaten in de wetgeving kunnen ontstaan. Volgens de Commissie gaat dit het petje van de lidstaten te boven. Zij stelt dat de lidstaten op zichzelf het probleem niet kunnen oplossen en een gemeenschappelijke grond dit wel kan, net omdat belastingontwijkingspraktijken zich voornamelijk situeren in grensoverschrijdende gevallen. De Commissie stelt dat de CCCTB soelaas kan bieden.¹⁰⁴

Bovendien zegt de Commissie dat de maatregelen geschikt en noodzakelijk zijn voor het bereiken van het resultaat en dus aan het evenredigheidsbeginsel voldaan is. De Commissie is van mening dat dit niet de soevereiniteit van de lidstaten inperkt aangezien zij nog steeds de belastinginkomsten kunnen bepalen. Aan het binnenlands tarief wordt niet geraakt. Eveneens meent zij dat coördinatie niet zal voldoen om zo een groot vraagstuk op te lossen. Coördinatie zou enkel werken op gerichte vragen en niet iets van zo'n grote verscheidenheid.¹⁰⁵

37. Het is afwachten welke discussies het CCCTB-voorstel zal doen oplaaien in de lidstaten. Zullen de lidstaten deze richtlijn net zo snel aanvaarden als de richtlijn uit het ATAP? Of zullen de lidstaten nu meer nadenken over de afstand die ze doen van hun soevereiniteit op het vlak van directe belastingen? Er zijn thans weinig verschilpunten tussen het voorstel van 2011, dat het niet gehaald heeft, en het voorstel van 2016. België was een voorstander van het voorstel in 2011, althans volgens toenmalig minister van Financiën VANACKERE. Het nieuwe voorstel is nog geen discussiepunt geweest in het federale parlement. Er moet ook in de gaten gehouden worden hoe onze buurlanden tegenover de CCCTB staan om onszelf niet in moeilijkheden te brengen.¹⁰⁶ Indien zij het voorstel niet aanvaarden, zullen multinationale ondernemingen niet twijfelen om ons land te verlaten voor een ander land. Nederland lijkt een tegenstander te zijn. Ten eerste stelt het Nederlands kabinet dat de doelstellingen die de EU stelt, economische groei en tegengaan van belastingontwijking, niet gehaald kunnen worden met dit voorstel. Ten tweede zorgde het eerste voorstel voor een vermindering van het Bruto Binnenlands Product (hierna: BBP). Nu stelt de EU met een zeer gelijkaardig voorstel dat het Nederlands BBP er op vooruit zou gaan. Bovendien is er een overlapping te vinden tussen het ATAP en de CCCTB, waardoor de CCCTB als overbodig ervaren kan worden. Het is niet onbegrijpelijk dat Nederland zich gekant voelt tegen dit voorstel.¹⁰⁷

Het is moeilijk te zeggen of het voorstel aangenomen zal worden. Niemand had verwacht dat het voorstel van de richtlijn uit het ATAP de eindmeet zou halen. Toch werd het goedgekeurd zonder één bezwaar van een lidstaat. Enkel de switch-over regels uit het eerste voorstel hebben de finale versie

¹⁰⁴ Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS), 10-11.

¹⁰⁵ Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS), 11-12.

¹⁰⁶ P. DE VOS, "Voorstel voor een richtlijn betreffende een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting: Historiek, hoofdkenmerken, inhoud, voor- en nadelen en Belgisch standpunt", *Doc.Min.Fin.* 2012, afl. 4, 33-34.

¹⁰⁷ M. MULLER, *Europese Commissie stelt onhaalbare doelen met gemeenschappelijk Vpb-stelsel*, 28 november 2016, <http://taxlive.nl/-/europese-commissie-stelt-onhaalbare-doelen-met-gemeenschappelijk-vpb-stelsel>.

niet gehaald. Op het eerste zicht zou er gesteld kunnen worden dat de lidstaten toch niet akkoord gaan met zo'n voorstel, zo'n inbreuk op hun soevereiniteit. Echter door aanvaarding van het ATAP zijn de meningen moeten bijgesteld worden. De CCCTB is nog een stap verder dan het ATAP, maar eens het rad aan het draaien is, is het moeilijk te voorspellen wat er nog zal gebeuren.

Besluit

38. Het is merkwaardig te noemen dat lidstaten zonder enige weerstand hun soevereiniteit afstaan aan de EU. De EU heeft op grond van het VEU en VWEU geen bevoegdheid om zich te moeien met directe belastingen. Zij kent enkel de algemene bepalingen artikel 114 en 115 en ook vangnetbepaling 352 van het VWEU om iets te ondernemen. Bovendien dient de EU zich ook te houden aan het subsidiariteits- en proportionaliteitsbeginsel. De EU geeft een mooie uitleg waarom deze principes niet geschonden zijn en de lidstaten knikken gewillig. Er is uiteraard nood aan een aanpak tegen belastingontwijking. Lidstaten lopen inderdaad veel inkomsten mis. Maar er wordt te weinig rekening gehouden met de behoeften van de verschillende lidstaten. De EU is een netwerk van 28 lidstaten, 28 zeer verschillende lidstaten. Het is moeilijk om een regelgeving uit te werken die alle 28 lidstaten past. Maar voornamelijk kleinere landen, waaronder ons Belgenland, worden getroffen door de maatregelen. Grotere landen betekenen grotere afzetmarkten, kleinere landen kennen dit niet en moeten dus op zoek gaan naar andere wegen om buitenlandse investeringen te lokken. Door de richtlijn worden die wegen voor kleinere landen geblokkeerd, gunstregimes worden uitgesloten. Het is niet duidelijk hoe kleine lidstaten zich nu nog moeten profileren op de internationale markt om investeringen aan te trekken. De goedkeuring van de kleine lidstaten zal naar alle waarschijnlijkheid te maken hebben met de druk van de Commissie in het onderzoek naar de staatssteun.

DEEL II EVALUATIE ANTI-TAX AVOIDANCE PACKAGE

Hoofdstuk 1 Belastingontwijking in België

Afdeling 1 Belastingen

Onderafdeling 1 Begrip

39. Belasting is een verplichte bijdrage aan de overheid. Althans, dat staat zo in de dikke Van Dale. Een juridische definitie is niet te vinden. Bovendien gebruikt de wetgever ook verschillende termen voor belasting, zoals taks, heffing, bijdrage en ga zo maar door. Hierdoor wordt er voor onduidelijkheid gezorgd voor de belastingplichtige. Rechtspraak en rechtsleer zijn dan op zoek gegaan naar een alomvattende definitie. De meerderheid stelt dat: *“de belasting een heffing is die op grond van hun gezag door de Staat, de gewesten, de gemeenschappen, de provincies of gemeenten verricht wordt op de middelen van de personen die op hun grondgebied wonen of er belangen hebben, om ze voor de diensten van openbaar nut te bestemmen en voor zover die bijdrage bij wet of decreet als belasting wordt erkend”*.¹⁰⁸

Deze definitie bestaat uit verschillende kenmerken. Ten eerste moet er sprake zijn een heffing, een eenzijdig opgelegde bijdrage. Tegenwoordig is deze bijdrage altijd geldelijk. De belastingplichtige heeft geen keuzemogelijkheid om de belasting te betalen of niet. Dit wordt eenzijdig opgelegd door de belastingadministratie. Bij weigering heeft de Administratie de mogelijkheid dwangmaatregelen tot betaling op te leggen.¹⁰⁹ De belasting moet worden opgelegd door een gezaghoudende overheid. Dit is het tweede kenmerk. Er wordt in de definitie verwezen naar de Staat, de gewesten, de gemeenschappen, de provincies en de gemeenten. Deze kunnen enkel een belasting heffen indien deze werd ingevoerd door een wet, decreet of ordonnantie, provinciaal of gemeentelijk reglement dat werd goedgekeurd door de bevoegde raad.^{110,111} Ten derde kan een belasting slechts geheven worden binnen het grondgebied waar die overheid gezag kan uitoefenen. Het territorialiteitsprincipe geldt dus ook onverminderd in fiscale aangelegenheden.¹¹² Ten laatste dient de ontvangen belasting het algemeen nut te dienen. Iedere burger dient bij te dragen aan de lasten van de maatschappij, om het even van welke diensten hij wel of niet gebruik maakt.¹¹³ Er mag geen sprake zijn van een rechtstreekse tegenprestatie voor de belastingbetaler. Indien dit wel het geval zou zijn, dus dat de overheid een vergoeding vraagt voor het rechtstreeks verlenen van een dienst, spreekt men van een retributie.¹¹⁴

¹⁰⁸ Cass. 20 maart 2003, nr. C.01.0269; Cass. 12 oktober 1954, *Arr. Verbr.* 1955, 69; H. DE CNIJF en L. MAES, *Belastingrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 4-5; S. VAN CROMBRUGGE, *De grondregels van het Belgisch fiscaal recht*, Antwerpen, Biblo, 2013, 4.

¹⁰⁹ L. DE BROE, *Vademecum Fiscale Falconis 2015*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 6.

¹¹⁰ Art. 170 Gw.

¹¹¹ L. DE BROE, *Vademecum Fiscale Falconis 2015*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 6.

¹¹² A. TIBERGHIE, *Handboek voor fiscaal recht 2015-2016*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 3-4.

¹¹³ L. DE BROE, *Vademecum Fiscale Falconis 2015*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 7.

¹¹⁴ H. DE CNIJF en L. MAES, *Belastingrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 6.

40. Een belasting moet grondwettelijk zijn om geheven te worden. Deze grondwettelijkheid steunt op drie pijlers: het fiscaal legaliteitsbeginsel, het fiscaal eenjarigheidsbeginsel en het fiscaal gelijkheidsbeginsel.

Een belasting kan enkel worden ingevoerd door een wet. Dit staat vervat in artikel 170 van de Grondwet. Er is dus steeds een wet, decreet of besluit vereist om een belasting te heffen of te wijzigen. Volgens het Grondwettelijk Hof is steeds de instemming van een democratisch verkozen vergadering nodig om een belasting te kunnen heffen.¹¹⁵ Hierdoor is er enkel belastbaar wat de fiscale wetgever heeft voorzien. Echter heeft de wetgever zich van zijn beste kant laten zien en is haast bijna alles belastbare materie. De belastingschuld moet uit de wet voorzienbaar zijn. De wetgever mag geen geraamde opbrengst opnemen in de wet, maar de bepaling moet een grond bieden tot berekening van de belasting die de belastingplichtige zal moeten betalen. Indien dit niet het geval is, zal de wetgeving in strijd zijn met het principe "*no taxation without legislation*".¹¹⁶ Wat niet belastbaar wordt gesteld in de wet, kan ook niet belast worden. TIBERGHIEEN stelde dit in de volgende bewoordingen: "*Al de wegen die niet door de fiscale wet afgesloten zijn, mogen vrij bewandeld worden. Indien de wetgever 'uitwegen' heeft gelaten, dan behoort het niet aan de Administratie of aan de rechter die uitwegen dicht te maken; dat moet de wetgever maar zelf doen*".¹¹⁷

Het Hof van Cassatie erkent het legaliteitsbeginsel als een algemeen rechtsbeginsel: de fiscale wetten mogen niet restrictiever, maar ook niet extensiever geïnterpreteerd worden.¹¹⁸ Men moet steeds de bedoeling van de wetgever proberen te achterhalen. Dit ligt in lijn met het feit dat zaken en personen vrij zijn en dat de belastingwet van openbare orde is, waardoor vrije interpretatie niet toegelaten is, terwijl dit in het gemeen recht wel mogelijk is. In het gemeen recht kan de rechter een lacune opvullen, maar in het fiscaal recht is dit verboden.¹¹⁹ Een interpretatie naar analogie is ook niet toegelaten binnen de belastingwetgeving.¹²⁰ Enkel wat in de wet is opgenomen, is belastbaar en enkel dat. Het is immers niet belastbaar als het er maar op "lijkt". Het kan dat de wet op die situatie van toepassing had moeten zijn, maar de wetgever ze daarop niet toegepast heeft. Een belastingplichtige kan ook niet verplicht worden om zich vrijwillig in een situatie te begeven waar hij belast zou worden.¹²¹ Er kan dus geen sprake zijn van gaten in de wetgeving, enkel wat in de wet staat opgenomen, is belastbaar. Het voordeel van de twijfel geldt ten aanzien van de belastingplichtige.¹²² Als er niet voldoende bewijs is, is de belasting niet verschuldigd. Dit volgt uit het feit dat de fiscale wetgeving strikt geïnterpreteerd moet worden. Deze voorwaarden worden gesteld om de rechtszekerheid in stand te houden. In rechtsstelsels waar dat het beginsel *in dubio*

¹¹⁵ Arbitragehof 20 april 2005, nr. 72/2005, *TBP* 2006, afl. 5, 293.

¹¹⁶ B. PEETERS, "De dunne lijn tussen belastingontwijking en belastingontduiking?", *AFT* 2010, afl. 3, 9-10.

¹¹⁷ A. TIBERGHIEEN, *Inleiding tot het Belgisch fiscaal recht*, Antwerpen, Kluwer, 1986, 386.

¹¹⁸ Cass. 10 november 1997, *R. Cass.* 1998, 382.

¹¹⁹ D. DE GROOT, "Over de invoering en het belang van het grondwettelijke legaliteitsbeginsel in fiscale aangelegenheden.", *TFR* 2009, 343.

¹²⁰ Cass. 13 april 1978, *Arr.Cass.* 1978, 930.

¹²¹ M. DELANOTE, "Belastingontduiking en belastingontwijking: het Belgische anti-misbruikconcept in Europees perspectief", *TFR* 2004, 722.

¹²² Cass. 24 oktober 1938, *Pas.* 1938, I, 219.

contra fiscum en de strikte interpretatie van de fiscale wet niet geldt, is er amper ruimte voor de Brepolsdoctrine (*infra* 30, nr. 44): de keuze van de minst belaste weg is niet mogelijk.¹²³ De Belgische wetgever heeft door het legaliteitsbeginsel wel de mogelijkheid om die keuze te beperken, indien hij zijn wetgeving aanpast. Deze vraag werd thans gesteld door DE BROE om de fiscus meer slagkracht te geven bij de bestrijding van "speciale" fiscale constructies.¹²⁴

41. Het fiscaal eenjarigheidsbeginsel vloeit voort uit de grondwettelijke bepalingen 171 en 174. Dit wil concreet zeggen dat de uitvoerende macht jaarlijks opnieuw de toestemming moet vragen om belastingen te mogen heffen volgens de fiscale wetgeving die toepasselijk is.¹²⁵ Dit gebeurt op het einde van het jaar in de begrotingswet en vormt in de praktijk geen probleem. De belastbare feiten blijven gelijk waardoor er geen sprake is van een effect op de mogelijkheid tot belastingontwijking.

42. Het gelijkheidsbeginsel staat vervat in artikelen 10 en 11 Gw. Uiteraard geldt dit ook in fiscale aangelegenheden en is grondwettelijk verankerd in artikel 172. Dit artikel bepaalt uitdrukkelijk dat er geen voorrechten kunnen worden ingevoerd. Vrijstellingen en verminderingen daarentegen zijn wel mogelijk indien de wetgever dit voldoende verantwoordt. Indien hij dit niet kan verantwoorden, is er sprake van een voorrecht en dat is niet mogelijk. Deze gelijkheid doelt erop dat alle belastingplichtigen een bijdrage leveren aan de Staat die evenredig is met hun vermogen. Personen die zich in verschillende situaties bevinden, mogen niet gelijk behandeld worden. Wanneer is sprake is van belastingontwijking, is er geen sprake van een voorrecht. De belastingplichtige heeft enkel een achterpoortje gevonden in de wetgeving of hij bevindt zich in een situatie die niet belastbaar werd gesteld.

Afdeling 2 Belastingontwijking

43. Belastingontwijking, belastingvermijding of de keuze voor de minst belaste weg: de belastingplichtige wil zijn belastingdruk verminderen. Er is sprake van belastingontwijking wanneer de belastingplichtige wetens en willens handelt om aan een belasting te ontsnappen of ze in ieder geval te verminderen. Hij zorgt ervoor dat hij niet voldoet aan de toepassingsvoorwaarden die gesteld zijn om een belasting te heffen. Het verschil met belastingontduiking is dat de belastingplichtige geen fiscale wet miskent. Indien het feit een inbreuk vormt op de fiscale wetgeving spreekt men pas van belastingontduiking. Het intentioneel element van belastingontduiking is ook voorhanden bij belastingontwijking, maar het materiële element, de inbreuk, ontbreekt. Hierdoor maakt het geen strafbaar feit uit.

44. Er zijn vier verschijningsvormen als men spreekt van belastingontwijking: onthouding, substitutie, uitwijking of door aanwending van juridische vormgeving. Thans zijn er ook andere vormen van belastingbesparing zoals pensioensparen of verhuizen naar het buitenland. Men vermijdt

¹²³ P. FAES, *Het rechtsmisbruik in fiscale zaken: art. 344 § 1 WIB – 15 jaar later*, Gent, Larcier, 2008, 24-27.

¹²⁴ E. POMPEN, "De onthaasting van de fietsende fiscalist. Luc De Broe nieuwe hoofddocent fiscaal recht K.U.Leuven", *Trends* 2007, 66; D. DE GROOT, "Over de invoering en het belang van het grondwettelijke legaliteitsbeginsel in fiscale aangelegenheden.", *TFR* 2009, 339.

¹²⁵ A. TIBERGHIE, *Handboek voor fiscaal recht 2015-2016*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 21-22.

een belastbaar feit.¹²⁶ Echter wordt dit niet door de grote hoop aangevoeld als belastingontwijking. Belastingontwijking door onthouding gebeurt wanneer de belastingplichtige een feit niet stelt die de belastingschuld doet ontstaan. Hij vermindert bijvoorbeeld zijn economische werkzaamheden om de belastbare som te verkleinen. Wanneer de belastingplichtige een belastbare materie in de plaats van een andere stelt, is er sprake van belastingontwijking door substitutie of vervanging. De belastingplichtige stelt een rechtshandeling die anders is dan de fiscale wetgever voor ogen had om de belastingdruk te verminderen. Een voorbeeld hiervan is een fiets aankopen om geen verkeersbelasting te moeten betalen. Als men zich buiten de territoriale werking van een fiscale wet vestigt teneinde belastingen te vermijden, spreekt men van belastingontwijking door fysieke ontwijking. Indien men enkel de schijn opwekt dat men zich verplaatst, is het geen geval van belastingontwijking maar van fiscale fraude.¹²⁷ Belastingontwijking door aanwending van juridische vorm is een andere manier dan de voorgaanden. Het mag dan wel tot hetzelfde resultaat leiden, maar de weg er naar toe is niet hetzelfde. Door ontwijking of substitutie kiest men voor een andere weg om minder belast te worden. Bij aanwending van juridische vorm zorgt men ervoor dat men niet onder de toepassingsvoorwaarden van de belastbare materie valt door het aanwenden van een juridische akte. Thans is er nog steeds geen sprake van fiscale fraude: de juridische akte weerspiegelt de waarheid en men spreekt niet van een verborgen overeenkomst.¹²⁸

45. Door het cassatiearrest van 6 juni 1961, bekend als het Brepolsarrest, vond de keuze van de minst belaste weg zijn ingang in de Belgische fiscale wetgeving. Het Hof oordeelde: « *Attendu, d'autre part, qu'il n'y a ni simulation prohibée à l'égard du fisc, ni partant fraude fiscale, lorsque, en vue de bénéficier d'un régime fiscal plus favorable, les parties, usant de la liberté des conventions, sans toutefois violer aucune obligation légale, établissent des actes dont elles acceptent toutes les conséquences, même si la forme qu'elles leur donnent n'est pas la plus normale.* »^{129,130}

Het Hof stelt dus dat wanneer de belastingplichtige een voordeliger belastingregime geniet door van zijn vrijheid tot contracteren gebruik te maken, zonder regelgeving te schenden, rechtshandelingen stelt en daarvan alle gevolgen aanvaardt, dit geen simulatie of fiscale fraude uitmaakt. Zelfs indien zijn rechtshandelingen niet de meest normale zijn. Kort door de bocht gezegd: wanneer een belastingplichtige de mogelijkheid heeft om de minst belaste weg te kiezen, al is het niet de meest normale of kortste, kan hem dit niet verboden worden. De keuze mag wel niet volledig fiscaal geïnspireerd zijn. Het Hof wou hiermee ook duidelijkheid scheppen over waar de grenzen zich situeren. Er is een verschil tussen veinzing, dat verboden is, en het kiezen van de minst belaste weg. De rechtshandeling die de belastingplichtige stelt, bij het kiezen van de minst belaste weg, is de werkelijkheid. Het Hof wou een objectief criterium ter onderscheid stellen en het niet laten afhangen van de bedoeling van de partijen. Deze stelling is doorheen de jaren telkens bevestigd geweest in de rechtspraak, al dan niet met enige kritiek.¹³¹ Er werd gesteund op het grondwettelijk

¹²⁶ L. VANHEESWIJCK, *Reflecties over de aanpak van de fiscale fraude en de rechten van de belastingplichtige*, Gent, Larcier, 2010, 9-10.

¹²⁷ P. FAES, *Het rechtsmisbruik in fiscale zaken: art. 344 § 1 WIB – 15 jaar later*, Gent, Larcier, 2008, 20.

¹²⁸ B. PEETERS, "De dunne lijn tussen belastingontwijking en belastingontduiking?", *AFT* 2010, afl. 3, 6-8.

¹²⁹ Cass. 6 juni 1961, *Pas.* 1961, I, 1082.

¹³⁰ Eigen markering.

¹³¹ Cass. 5 september 1961, *Pas.* 1962, I, 29, noot W. GANSHOF VAN DER MEERSCH; Cass. 14 april 1964, *Pas.* 1964, I, 875; Cass. 19 oktober 1965, *Pas.* 1966, I, 231; Cass. 22 maart 1990, *R.W.* 1990-91, 61.

legaliteitsbeginsel (*supra* 35, nr. 39), de contractuele wilsvrijheid en de niet-schending van wetsbepalingen.¹³²

De vrijheid van overeenkomst is een algemeen rechtsbeginsel in het gemene recht, verankerd in artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek. Dit geldt ook in de fiscale wetgeving, tenzij er uitdrukkelijk van afgeweken wordt. Er is door de fiscale wetgever geen uitzondering voorzien, waardoor aangenomen kan worden dat de vrijheid van overeenkomst ook binnen het fiscaal recht geldt. Dit werd ook zo gesteld in het Brepolsarrest.¹³³ De fiscale wet stelt toepassingsvoorwaarden waardoor de belasting verschuldigd zou zijn, maar geen enkele belastingplichtige is verplicht om zich binnen die toepassingsfeer te begeven. Wanneer de belastingplichtige verschillende keuzemogelijkheden heeft, staat het hem vrij om te kiezen voor de weg die hem het beste lijkt. Daarbij hoort wel dat deze weg legaal moet zijn, werkelijk bestaat en dat hij ook alle gevolgen accepteert die de keuze teweegbrengt.^{134,135} Wanneer deze keuze lijkt op veinzing, dient de Administratie dit te bewijzen. Dit is soms een moeilijke ballon om te doorprieken. De malen dat de Administratie in deze missie lukte, zijn maar gering.¹³⁶

Wanneer een belastingplichtige kiest voor de minst belaste weg, mag hij geen wettelijke bepalingen schenden.¹³⁷ Indien hij wel een bepaling zou schenden, is er sprake van belastingontduiking. Dit punt zorgt dan ook voor het onderscheid tussen belastingontwijking en belastingontduiking. Er is binnen de rechtsleer discussie over de precieze grenzen van deze vereiste. Wat valt precies onder "zonder enige wettelijke bepaling te overtreden"? Hier is geen eenduidige definitie voorhanden.

Besluit

46. Belasting is een begrip van alle tijden. En daarmee ook belastingontwijking, een begrip dat zijn ingang vond met het mijlpaalarrest van 1961. Een belastingplichtige mag zijn financiën zo regelen dat hij het meest voordelige belastingregime geniet. Zolang hij geen wetsbepalingen schendt, is alles in kannen en kruiken. Anders spreekt men van belastingontduiking. Maar de toekomst van belastingontwijking hangt aan een zijden draadje door de verschillende initiatieven die de EU de lidstaten opdringt. Het is onzeker of er nog iets van de Brepolsdoctrine standhoudt indien al die initiatieven uitwerking zouden vinden in de Belgische wetgeving.

¹³² P. FAES, *Het rechtsmisbruik in fiscale zaken: art. 344 § 1 WIB – 15 jaar later*, Gent, Larcier, 2008, 28-29.

¹³³ Cass. 6 juni 1961, *Pas.* 1961, I, 1082; « *usant de la liberté des conventions* ».

¹³⁴ P. FAES, *Het rechtsmisbruik in fiscale zaken: art. 344 § 1 WIB – 15 jaar later*, Gent, Larcier, 2008, 27-28.

¹³⁵ B. PEETERS, "De dunne lijn tussen belastingontwijking en belastingontduiking?", *AFT* 2010, afl. 3, 6.

¹³⁶ M. DELANOTE, "Belastingontduiking en belastingontwijking: het Belgische anti-misbruikconcept in Europees perspectief", *TFR* 2004, 721.

¹³⁷ Cass. 6 juni 1961, *Pas.* 1961, I, 1082; « *sans toutefois violer aucune obligation légale* ».

Hoofdstuk 2 Implementatie ATAP in België

Afdeling 1 Richtlijn 2016/1164

Onderafdeling 1 *Beperking interestaftrek*

47. De Belgische wetgever dient de richtlijn te implementeren in nationale wetgeving. De richtlijn is gebaseerd op vijf maatregelen, die niet telkens dezelfde implementatietermijn vereisen. De eerste maatregel, de beperking van de interestaftrek, dient omgezet te zijn voor 1 januari 2018. Deze bepaling werd in het begin als controversieel ervaren gezien haar toepasbaarheid in de nationale context, maar geen enkele EU-lidstaat heeft hieromtrent een bezwaar opgeworpen. Lidstaten die al voldaan hebben aan actiepunt 4 van het BEPS-plan kunnen dit blijven toepassen, maar moeten onverwijld vanaf 1 januari 2024 de Europese wetgeving omgezet hebben en dan ook toepassen.¹³⁸ De Europese wetgeving gaat toch een stap verder dan actiepunt 4 van het BEPS-plan. Dit actiepunt van het BEPS-plan komt overeen met de maatregel van de interestbeperking van de EU. Het plan viseert voornamelijk multinationals. Zij worden gezien als een risicogroep waarop specifieke regels van toepassing moeten zijn. Er wordt vereist dat de interestaftrek een directe link heeft met de economische activiteit gebaseerd op de winsten voor de EBITDA.¹³⁹ De EU gaat dus verder dan dit actiepunt door de toepasselijkheid uit te breiden naar elke lening en zelf een grens vast te stellen, terwijl BEPS dit aan de lidstaten overlaat. De OESO geeft enkel een kader aan waarbinnen de Staten toch nog hun eigen regime kunnen vormen, aangepast aan hun denken en doen. Bovendien stelde de OESO de beperking van de interesten vast tussen de 10% en 30%. Echter koos de EU enkel voor de grens van 30%. De definitie die de EU hanteert, reikt ook verder dan wat de OESO voor ogen had (*supra* 16, nr. 5). Door deze definitie worden alle leningen betrokken, niet enkel wanneer er sprake is van belastingontwijking of belastingplanning. Ook in de ontwerprichtlijn voor de herlancering van de CCCTB werd een bepaling omtrent de interestbeperking opgenomen. Maar de Commissie wou sneller ingrijpen en nam daarom ook de bepaling al op in het ATAP.¹⁴⁰ Artikel 4 van de richtlijn reikt thans veel verder dan het artikel 81 van de voorgestelde CCCTB-richtlijn.¹⁴¹

48. In het Wetboek Inkomstenbelastingen (hierna: WIB) zijn twee vormen van onderkapitalisatieregelingen opgenomen. De eerste regel is opgenomen in artikel 18, §1, 4° van het WIB en betreft het feit wanneer een uitgekeerde interest als een dividend wordt geherkwalificeerd.¹⁴² Dit is het geval wanneer het ontleende voorschot hoger is dan de som van de belastbare reserves in het begin van het boekjaar en het gestorte kapitaal op het einde van het boekjaar. Deze regel werd veroordeeld door het Hof van Justitie, waardoor deze geen toepassing meer vindt bij Europese

¹³⁸ Art. 11, lid 6 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 14.

¹³⁹ OESO, *Limiting Base Erosion Involving Interest Deductions and Other Financial Payments, Action 4 – 2015 Final Report*, Parijs, OECD Publishing, 2015.

¹⁴⁰ Art. 81 Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS).

¹⁴¹ B. PEETERS en S. SERE, "Recente initiatieven tegen belastingontwijking. Impact op multinationale ondernemingen", *TFR* 2016, afl. 510, 889.

¹⁴² Art. 18, §1, 4° WIB 1992, *BS* 30 juli 1992, 17120.

vennootschappen.¹⁴³ Er mag geen belemmering mogelijk zijn van de verdragsvrijheden, tenzij voldaan is aan de proportionaliteitsvereiste.¹⁴⁴

De tweede regel betreft de bijkomende aftrekbeperking bij interesten van leningen. De beperking wordt ingesteld wanneer de som van de leningen vijf maal hoger is dan de som van de belaste reserves bij het begin en het gestort kapitaal bij het einde van het belastbaar tijdperk.¹⁴⁵ De "schuld" van een vennootschap mag niet meer dan vijf maal groter zijn dan haar vermogen in het belastbaar tijdperk. Enkel het deel van de interesten dat deze schaal overschrijdt, wordt verworpen als beroepskost en wordt dus niet afgetrokken. Met deze regel worden vooral verbonden vennootschappen geïmpliceerd zoals moeder-dochterondernemingen. Maar nu vallen ook andere ondernemingen vallen onder het toepassingsgebied. Het is de bedoeling dat dit belastingontwijkingsgedrag van multinationals tegengaat, thans worden kleinere ondernemingen niet gevrijwaard door deze Belgische regelgeving, terwijl onze buurlanden hier wel op voorzien hebben. Zij hebben voorzien in een *de minimis*-principe waardoor kleine ondernemingen niet onder het toepassingsgebied vallen.¹⁴⁶

Het is maar de vraag of de Belgische *thin-cap* regeling van artikel 18, §1, 4° van het WIB als doeltreffend wordt gezien door de EU om tot 1 januari 2024 te gelden. Om te voldoen aan artikel 4 van de richtlijn lijkt de regeling alvast ondermaats. De Belgische regels beperken enkel de interestaftrek indien de schuld het vermogen overstijgt, alle interesten daaronder kunnen nog volledig afgetrokken worden. Volgens de EU moet dit alles beperkt worden tot 30% of €3 miljoen. Deze maatregel van de EU geldt niet enkel tussen verbonden vennootschappen zoals de *thin cap* regeling voorziet, maar voor elke lening die wordt aangegaan. Dit kan een effect hebben op bankleningen, maar ook op vennootschappen onderling die geen band met elkaar hebben.

49. België kent nog een interestaftrek om zich aantrekkelijk te houden op de internationale markt: de notionele interestaftrek. Deze aftrek zorgt ervoor dat ondernemingen een aftrek van het belastbaar inkomen kunnen toepassen als een fictieve rente die berekend wordt op basis van hun netto activa. Dit is in voege sinds 1 januari 2006 (AJ 2007). Deze aftrek impliceert een verlaging van de effectieve aanslagvoet van de vennootschapsbelasting en zorgt dus voor een hoger rendement na belastingen op een investering. Dat moest zorgen voor een investeringsstimulans in België.¹⁴⁷ Deze regel is van toepassing voor Belgische bedrijven, maar ook voor buitenlandse bedrijven met een Belgische vestiging of indien ze een zakelijk recht hebben op een onroerend goed in België.¹⁴⁸ In AJ 2015 bedroeg het tarief nog 2,630%, terwijl dit voor AJ 2017 nog minder dan de helft bedraagt: 1,131%. Begin 2016 werd al een wetsvoorstel ingediend tot volledige afschaffing van de notionele interestaftrek gezien haar "succes".¹⁴⁹ De overheid liep en loopt grote inkomsten mis door de

¹⁴³ HvJ 18 januari 2008, nr. C-105/07, ECLI:EU:C:2008:24, Lammers & Van Cleef.

¹⁴⁴ HvJ 13 december 2005, nr. C-446/03, ECLI:EU:C:2005:763, Marks & Spencer; HvJ 12 september 2006, nr. C-196/04, ECLI:EU:C:2006:544, Cadbury Schweppes.

¹⁴⁵ Art. 198, §1, 11° WIB 1992.

¹⁴⁶ W. PUTZEYS, "Onderkapitalisatie van vennootschappen", *Taxworld* 2016.

¹⁴⁷ X, *Notionele interestaftrek*, http://financien.belgium.be/nl/ondernemingen/vennootschapsbelasting/belastingvoordelen/notionele_interestaftrek.

¹⁴⁸ Art. 205bis e.v. WIB.

¹⁴⁹ Het wetsvoorstel is nog steeds hangende in de Kamer.

aftrek.¹⁵⁰ Bovendien zijn er ook veel bedrijven die door de notionele interestaftrek bijna geen belastingen betalen en dat zorgt voor oneerlijkheid. De regering heeft daarom een nog een ander voorstel ingediend. Ze koos voor een systeem van een afzonderlijke aanslag voor grote ondernemingen: *fairness tax*.¹⁵¹ In het voorstel wordt de voorwaarde dat er winst uitgekeerd moet worden geschrapt en wordt het tarief verdubbeld van 5% naar 10%. Door die verhoging is het niet mogelijk voor grote ondernemingen om hun belastingdruk onder 10% te brengen, zoals dat bij notionele interestaftrek wel mogelijk zou zijn.¹⁵² Echter ligt de *fairness tax* onder vuur. De opinie van advocaat-generaal Kokott bij het Hof van Justitie stelde op 17 november 2016 dat het gedeeltelijk in strijd zou zijn met het Europees recht. Hij spreekt van een schending van artikel 4 van de Moeder-dochterrichtlijn aangezien de dividenden belast worden bij het ontvangen door een Belgische vennootschap en opnieuw bij de volgende uitkering.¹⁵³ Dit advies is niet bindend, maar in de meeste gevallen volgt de uitspraak van het Hof het stramien van het advies. Vervolgens stelt de vraag zich hoelang de *fairness tax* dan nog kan bestaan, zeker gezien de veranderingen van de vennootschapsbelasting in België die op til zijn.

50. De toekomst van de notionele interestaftrek en *fairness tax* is erg onzeker, zowel door Belgische als door Europese impulsen. Het is onduidelijk of de notionele interestaftrek afgeschaft gaat moeten worden om in lijn te blijven met de nieuwe regelgeving uit het ATAP. Heeft de notionele interestaftrek nog nut indien er een grens getrokken wordt? Het percentage is al naar een zeer laag niveau gebracht, bovendien gaan er stemmen op om het percentage gewoon naar nul te brengen. Het is maar de vraag of door het toepassen van de notionele interestaftrek de grens van 30% of €3 miljoen overschreden zal of kan worden. Het is ook niet duidelijk hoe die aftrek nog zal passen als de regels eenmaal geïmplementeerd zijn. Bovendien is het afwachten wat het Hof van Justitie zal beslissen omtrent de *fairness tax*.

51. Het is raden of de EU de *thin cap* regels van België als voldoende ziet om in voege te blijven tot 2024. Alleszins zal de Belgische wetgever aanpassingen voor 2024 moeten maken om te voldoen aan de standaard die de EU heeft gesteld met de richtlijn. Door de onderkapitalisatieregels wordt wel een beperking gesteld aan de interestaftrek indien het vreemd vermogen het eigen vermogen teveel overschrijdt, maar er wordt geen grens gesteld aan de totale interestaftrek. Daarbij zorgt ook de notionele interestaftrek voor een extra aftrek, maar ook hier wordt geen rekening gehouden met de totaliteit van de aftrek. Er werden nog geen vragen gesteld in het Parlement hierover of enig wetsvoorstel ingediend.

¹⁵⁰ Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, teneinde de notionele interest af te schaffen, *Parl.St.* Kamer 2015-2016, nr. 1613/1.

¹⁵¹ Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 teneinde de *fairness tax* uit te breiden, *Parl.St.* Kamer 2015-2016, nr. 1980/1.

¹⁵² Dit wetsvoorstel is ook nog hangend.

¹⁵³ Concl. Advocaat-generaal J. KOKKOT van 17 november 2016, nr. C-68/15, ECLI:EU:C:2016:886.

52. De tweede maatregel betreft de kwestie van de exitheffingen. In België bestaat al regelgeving omtrent dit punt. Deze zit vervat in artikel 210, §1, 4° WIB.¹⁵⁴ Het overbrengen van een maatschappelijke zetel, voornaamste inrichting of zetel naar het buitenland wordt gelijkgesteld met een ontbinding en vereffening. De Belgische wetgever volgt de logica van de fiscale discontinuïteit, wat de juridische continuïteit ook mag zijn.¹⁵⁵ Deze bepaling is al vaak onder schot gehouden. In 2010 werd België al verzocht door de Commissie om haar wetgeving aan te passen aangezien er sprake was van discriminatie tussen grensoverschrijdende en interne zetelverplaatsingen.¹⁵⁶ In 2014 werd België wederom in gebreke gesteld door de Commissie omtrent haar exitheffing.¹⁵⁷ Opnieuw omdat de Belgische wetgever een voorkeursbehandeling geeft aan binnenlandse herstructureringen ten opzichte van grensoverschrijdende.

Na de uitspraak in *National Grid Indus* door het Hof van Justitie is er een knelpunt over de exitheffing uitgeklaard. Indien er sprake is van een zetelverplaatsing mogen de lidstaten niet onmiddellijk tot heffing overgaan, maar moeten ze ruimte laten aan de onderneming.¹⁵⁸ Het is een feit dat invordering moeilijker wordt na verloop van tijd en zeker wanneer er verschillende lidstaten in betrokken zijn. In het arrest *DMC* erkent het Hof dit probleem. Daarom stelt zij dat het van belang is de heffingsbevoegdheid tussen de lidstaten te vrijwaren.¹⁵⁹

De Commissie heeft dan met deze arresten in gedachten haar voorstel opgesteld. Het voorstel biedt de mogelijkheid om de betaling uit te stellen voor maximum vijf jaar indien aan specifieke voorwaarden is voldaan.¹⁶⁰ De Belgische wetgever is ambitieus en heeft op 18 november 2016 al een wetsontwerp goedgekeurd om (gedeeltelijk) aan de richtlijn, maar ook aan de jurisprudentie van het Hof, te voldoen.¹⁶¹ Deze wet verscheen op 8 december 2016 in het Belgisch Staatsblad.¹⁶² De aanpassing gebeurt omtrent de belastingheffing van latente meerwaarden op activa die naar het buitenland worden gebracht in navolging van internationale herstructureringen (die niet voldoet aan doorschuiving¹⁶³) of door verplaatsing van het hoofdkantoor, vaste inrichting of bestuur of beheer ervan.¹⁶⁴

Er is een keuzemogelijkheid tussen de onmiddellijke en gespreide betaling over vijf jaar, maar deze keuze is enkel van toepassing op enkele gevallen. Daaronder vallen onder andere de

¹⁵⁴ Io. art. 208-209 WIB.

¹⁵⁵ L. PINTE, S. PEETERS en M. POSSOZ, "Zetelverplaatsing van vennootschappen naar België: spanningsveld tussen boekhoudkundige continuïteit en fiscale discontinuïteit", *TRV* 2016, afl. 3, 239-240.

¹⁵⁶ A. VAN DE VIJVER, I. VANDE VELDE en K. MORBEE, *Uitbreiding toepassingsgebied belastingneutrale zetelverplaatsing & andere fiscale bepalingen aangenomen in Parlement*, www.tiberghien.com/media/Corporate%20tax%20alert_april%202011.pdf.

¹⁵⁷ Comm., *Inbreukenpakket voor januari: voornaamste beslissingen*, Brussel, 22 januari 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-36_nl.htm.

¹⁵⁸ HvJ 29 november 2011, nr. C-371/10, ECLI:EU:C:2011:785, *National Grid Indus*.

¹⁵⁹ HvJ 23 januari 2014, nr. C-164/12, ECLI:EU:C:2014:20, *DMC*.

¹⁶⁰ Art. 5, lid 2 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 9-10.

¹⁶¹ Wetsontwerp houdende fiscale bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2016-2017, nr. 2052/1.

¹⁶² Wet 1 december 2016 houdende fiscale bepalingen, *BS* 8 december 2016.

¹⁶³ Er moet daarvoor nog een Belgische inrichting zijn.

¹⁶⁴ K. LIEVENS en J. DEBAERE, *Wetsontwerp inzake wijziging Belgische DBI-aftrek en exitheffing*, 27 oktober 2016, <https://home.kpmg.com/be/nl/home/insights/2016/10/wetsontwerp-wijziging-belgische-dbi-aftrek.html>.

stopzettingen meerwaarden, het gedeelte van het maatschappelijk vermogen dat als uitgekeerd dividend wordt aanzien ten gevolge van een overdracht of ten gevolge van een fusie of splitsing. De wet biedt ook nog het hoofd aan andere verschillende inkomsten. Echter is het van belang dat de activa verplaatst worden naar een vaste inrichting of hoofdzetel binnen de EU of binnen de Europese Economische Ruimte (hierna: EER).¹⁶⁵ Indien de onderneming de activa wenst te verplaatsen naar een derde land, kan er geen gebruik gemaakt worden van het recht op gespreide betaling. De Fiscale Administratie behoudt zich het recht voor om een persoonlijke of zakelijke borgstelling te eisen voor het toestaan van zo'n gespreide betaling.¹⁶⁶ De belastingplichtige moet ook elk jaar een formulier invullen waardoor de Administratie de activa kan volgen. Dit recht kan ook onmiddellijk ingetrokken worden indien zich een situatie voordoet die opgenomen is in paragraaf 3 van artikel 8 van de wet: bijvoorbeeld wanneer de activa buiten de EU of EER gebracht wordt, wanneer de activa vervreemd wordt of wanneer de vennootschap ontbonden wordt.¹⁶⁷

Er worden ook formele vereisten gesteld aan de betalingen. De inkomstenbelasting dient betaald te worden binnen de twee maanden vanaf de toezending van het aanslagbiljet. Dit geldt zowel voor het volledige bedrag, maar ook voor één vijfde van het bedrag indien de belastingplichtige een uitdrukkelijk verzoek richt om in schijven te betalen. Dit weerhoudt de belastingplichtige niet om het saldo na enkele betaling toch nog in één keer te voldoen.¹⁶⁸ De artikelen 7 tot 10 zijn vanaf aanslagjaar 2017 van toepassing op de verrichtingen die vanaf 8 december 2016 gebeuren.¹⁶⁹

53. België volgt alvast de eerste grote pijler: de gespreide betaling over een termijn van vijf jaar. Deze termijn kan enkel toegekend worden indien de activa worden overgebracht naar een andere lidstaat, een lidstaat van de EER of een derde land dat partij is bij een EER-overeenkomst of een overeenkomst met de EU heeft gesloten omtrent wederzijdse bijstand inzake de invordering van schuldvorderingen die voortvloeien uit belastingen. België heeft deze redenering volledig overgenomen in de wet.¹⁷⁰ De weigeringsgronden of intrekingsgronden van dit recht heeft de Belgische wetgever ook op gelijst. Meer zelfs: ze heeft meer gronden tot herroeping van dit recht ingevoerd dan de Commissie voor ogen heeft. Dit is mogelijk aangezien de richtlijn minimumharmonisatie betreft en de lidstaten dus verder kunnen gaan dan opgelegd. De Belgische wetgever lijkt in haar opdracht te slagen. Het wetsontwerp werd goedgekeurd op 18 november 2016 en verworden in de wet van 1 december 2016 houdende fiscale bepalingen.¹⁷¹ Lid 1 tot 5 van artikel 5 van de richtlijn zijn hiermee geïmplementeerd in de Belgische regelgeving. Echter zal lid 5 tot 7 nog een aanpassing van de wetgeving vereisen. De overdracht van activa van een Belgische vaste inrichting naar een buitenlandse vaste inrichting of naar een derde land dient nog omgezet te worden in nationale bepalingen.¹⁷²

¹⁶⁵ Art. 8, §1 Wet 1 december 2016 houdende fiscale bepalingen, *BS* 8 december 2016.

¹⁶⁶ Art. 8, §5 Wet 1 december 2016 houdende fiscale bepalingen, *BS* 8 december 2016.

¹⁶⁷ Art. 8, §3 Wet 1 december 2016 houdende fiscale bepalingen, *BS* 8 december 2016.

¹⁶⁸ Art. 8, §2 Wet 1 december 2016 houdende fiscale bepalingen, *BS* 8 december 2016.

¹⁶⁹ Art. 11 Wet 1 december 2016 houdende fiscale bepalingen, *BS* 8 december 2016.

¹⁷⁰ Art. 8, §1 Wet 1 december 2016 houdende fiscale bepalingen, *BS* 8 december 2016.

¹⁷¹ Wet 1 december 2016 houdende fiscale bepalingen, *BS* 8 december 2016.

¹⁷² D. GUTMANN, A. PERDELWITZ, E. RAINGEARD DE LA BLETIERE, R. OFFERMANN, M. SCHELLEKENS, G. GALLO, A. GRANT HAP en M. OLEJNICKA, "The Impact of ATAD on Domestic Systems: A Comparative Survey", *ET* 2016, afl. 57, nr. 1, 6.

54. De volgende maatregel die de EU aanreikt in de richtlijn, is een algemene antimisbruikbepaling. Deze bepaling stelt dat de kunstmatige constructies buiten toepassing gelaten dienen te worden bij de berekening van de verschuldigde vennootschapsbelasting. In lid 2 van artikel 6 wordt kunstmatig uitgelegd als een constructie die niet is opgezet op grond van een geldige zakelijke reden en niet de economische realiteit weerspiegelt.¹⁷³ Zo'n bepaling is niet terug te vinden in het BEPS-actieplan, waarop een groot deel van de richtlijn gesteund is, en is dus nieuw voor de lidstaten.

55. Er hebben toch al veel lidstaten zo'n antimisbruikregel. België behoort daarbij. Artikel 344, §1 WIB luidt als volgt: *"Aan de Administratie kan niet worden tegengeworpen, de rechtshandeling noch het geheel van rechtshandelingen dat een zelfde verrichting tot stand brengt, wanneer de Administratie door vermoedens of andere in artikel 340 bedoelde bewijsmiddelen en aan de hand van objectieve omstandigheden aantoonbaar dat er sprake is van fiscaal misbruik."* Vervolgens wordt opgesomd wat fiscaal misbruik zou uitmaken. Ten eerste is er sprake van fiscaal misbruik indien een verrichting in strijd is met de doelstellingen van het WIB of de uitvoering van die verrichting buiten het toepassingsgebied van de bepaling plaatst. Ten tweede spreekt men van fiscaal misbruik indien de toekenning van een belastingvoordeel in strijd zou zijn met de doelstellingen van het WIB. De belastingplichtige dient te bewijzen waarom hij opteerde voor die verrichting. Zonder tegenbewijs wordt de verrichting niet herberekend alsof er geen sprake was van misbruik.¹⁷⁴

Vervolgens staat in artikel 344, §2 het volgende vermeld: *"Aan de Administratie der directe belastingen kan evenmin worden tegengeworpen, de verkoop, de cessie of de inbreng van aandelen, obligaties, schuldvorderingen of andere titels tot vestiging van leningen, uitvindingsoctrooien, fabricageprocédés, fabrieks- of handelsmerken, of alle andere soortgelijke rechten, of geldsommen, aan een in artikel 227 vermelde belastingplichtige die krachtens de bepalingen van de wetgeving van het land waar hij is gevestigd, niet aan een inkomstenbelasting is onderworpen of ter zake van de inkomsten uit de vervreemde goederen en rechten aldaar aan een aanzienlijk gunstigere belastingregeling is onderworpen dan die waaraan soortgelijke inkomsten in België zijn onderworpen, tenzij de belastingplichtige bewijst dat de verrichting beantwoordt aan rechtmatige financiële of economische behoeften, ofwel dat hij voor de verrichting een werkelijke tegenwaarde heeft ontvangen die een bedrag aan inkomsten opbrengt waarop in België een werkelijke belastingdruk weegt die, vergeleken met de belastingdruk welke zonder die verrichting zou bestaan, als normaal kan worden aangemerkt."*

Paragraaf 2 is meer aan de orde in grensoverschrijdende belastingaangelegenheden. Deze paragraaf viseert inkomsten uit andere landen, waar de belastingdruk aanzienlijk gunstiger is. De belastingplichtige kan wel het bewijs leveren dat dit strookt met de economische werkelijkheid.¹⁷⁵

¹⁷³ Art. 6 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 11.

¹⁷⁴ Art. 344, §1 WIB 1992.

¹⁷⁵ Art. 344, §2 WIB 1992.

56. Dit lijkt toch niet helemaal in lijn met de Brepolsdoctrine. De belastingplichtige mag de minst belaste weg inslaan volgens deze doctrine, maar deze bepaling doet daaromtrent toch vragen rijzen. Enkel wat de wetgever uitdrukkelijk belastbaar heeft gesteld, mag worden belast. Deze bepaling lijkt de mogelijkheid van de minst belaste weg uit te sluiten door alles wat aan de kant van de weg op belastingen lijkt ook onder die noemer te plaatsen.¹⁷⁶ Uiteraard is dit een reactie van de wetgever op het Brepolsarrest. Het hoogste rechtscollege had het toepassingsgebied van fiscaal misbruik sterk ingeperkt en de Belgische wetgever zag heel wat inkomsten wegvloeien, waarna ze vond dat ze actie moest ondernemen om dit tegen te gaan.¹⁷⁷

57. Echter is er in de Belgische antimisbruikbepaling enkel sprake van fiscaal misbruik en wordt er niet verwezen naar kunstmatige constructies zoals de EU doet in haar richtlijn. Door de band genomen worden wel dezelfde praktijken geïmplementeerd zowel door de EU als door België. Ten tweede spreekt de Belgische wetgever van rechtshandelingen en de richtlijn van constructies. De antimisbruikbepaling uit artikel 344 WIB is dan ook van toepassing op de personenbelasting en niet enkel de vennootschapsbelasting, zoals dat bij de richtlijn wel het geval is. Het is wel nog onduidelijk of de EU ruimte laat voor zo'n "gelijkaardige" bepaling. Het opzet van een richtlijn is om haar doelstellingen om te vormen in nationaal recht, niet om elk woord, letter voor letter, in nationaal recht te zien. Het is afwachten of de Belgische wetgever van zin is enkele aanpassingen te doen. Echter wordt verwacht dat de impact beperkt zal zijn.¹⁷⁸

België heeft met de wet van 1 december 2016 de wijzigingen omtrent de antimisbruikbepaling van de moeder-dochterrichtlijn geïmplementeerd.¹⁷⁹ De Belgische wetgever heeft de letterlijke bewoordingen van de EU overgenomen in haar wetgeving.¹⁸⁰ De voordelen zullen niet toegekend worden indien de constructie is opgezet met als hoofddoel een belastingvoordeel te verkrijgen of indien de constructie kunstmatig is. Deze bewoordingen zijn identiek aan de bewoordingen uit de ATAD. Echter heeft België nog geen stappen ondernomen om ook hier de letterlijke bewoordingen over te nemen. De Belgische wetgever maakt dus wel de aanpassing in het licht van de moeder-dochterrichtlijn, maar (nog?) niet in het licht van het ATAD. De Raad van State stelt in haar advies dat beide artikels wel grote gelijkenissen vertonen, maar toch de gevolgen ervan anders zijn, waardoor men beide niet over dezelfde kam mag scheren.¹⁸¹

58. De bepaling uit de richtlijn is eerder vaag. Het object "kunstmatige constructie" wordt ruim gedefinieerd, waardoor het nog ruimte laat voor misinterpretatie door de lidstaten. Thans vereist het Hof van Justitie dat antimisbruikbepalingen goed gedefinieerd zijn om de rechtszekerheid van de belastingplichtige niet in het gedrang te brengen.¹⁸² Aangezien "kunstmatig" heel wat ruimte laat

¹⁷⁶ A. HAELTERMAN en M. FELIS, *Vennootschapsbelasting doorgelicht. Een inzichtelijk handboek*, Brugge, Die Keure, 2015, 12-16.

¹⁷⁷ B. PEETERS en S. SERE, "Recente initiatieven tegen belastingontwijking. Impact op multinationale ondernemingen", *TFR* 2016, afl. 510, 899.

¹⁷⁸ B. PEETERS en S. SERE, "Recente initiatieven tegen belastingontwijking. Impact op multinationale ondernemingen", *TFR* 2016, afl. 510, 899.

¹⁷⁹ Richtl.Raad nr. 90/435/EEG, 23 juli 1990 betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende lidstaten, *Pb.L.* 20 augustus 2008, afl. 225, 6-9; Wet 1 december 2016 houdende fiscale bepalingen, *BS* 8 december 2016.

¹⁸⁰ Art. 1 Richtl.Raad nr. 2015/121, 27 januari 2015 tot wijziging van Richtlijn 2011/96/EU betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende lidstaten, *Pb.L.* 28 januari 2015, afl. 21, 1.

¹⁸¹ Wetsontwerp houdende fiscale bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2016-17, nr. 2052/1, 11.

¹⁸² HvJ 5 juli 2010, nr. C-318/10, ECLI:EU:C:2012:415, SIAT.

voor een Administratie, lijkt dit niet te stroken met de visie van het Hof. Bovendien brengt dit ook de Belgische antimisbruikbepaling in het gedrang, aangezien deze ook redelijk vaag is. In de tweede paragraaf wordt er verwezen naar een belasting in een ander land die "aanzienlijk gunstiger" is. Deze term laat ook veel ruimte voor interpretatie en dus ook veel ruimte voor rechtsonzekerheid.¹⁸³ Dit strookt niet met de visie van het Hof dat een antimisbruikbepaling goed gedefinieerd moet zijn.

De antimisbruikbepaling is thans van belang in het Europese fiscale recht. Het is toch opmerkelijk dat een bepaling die misbruik moet tegen gaan net zoveel ruimte laat voor misbruik. Aangezien er sprake is van minimumharmonisatie kunnen de regels tussen de verschillende lidstaten zo uiteenlopend zijn dat een multinationale onderneming door het bos de bomen niet meer kan zien of net een weggetje vindt om belastingen te ontwijken.

Onderafdeling 4 CFC

59. In artikel 7 en 8 van de richtlijn worden de CFC's onder de loep genomen. De EU heeft deze maatregel opgenomen naar aanleiding van de zaken rond Apple en Starbucks.¹⁸⁴ De Commissie wil het verschuiven van winsten naar dochterondernemingen, die in fiscaal gunstigere oorden vertoeven, aanpakken. Deze regeling moet ervoor zorgen dat die winsten toch nog kunnen belast worden bij de moederonderneming. De voorwaarden om onder het toepassingsgebied van CFC te vallen, werden al eerder uitgelegd (*supra* 19, nr. 13).

60. In België is geen CFC-regeling te vinden. Er wordt aangenomen dat artikel 344, §2 WIB als een soort CFC-regel geldt. Maar deze geldt niet indien de belastingplichtige kan bewijzen dat er wel duidelijk economische draagredenen zijn, zoals al eerder uiteengezet (*supra* 46, nr. 55).¹⁸⁵ Er is een gelijkenis te vinden, maar het toepassingsgebied van artikel 344, §2 WIB is ruimer omdat er daar geen sprake is van een controlerende vennootschap, zoals dat bij CFC uiteraard wel het geval is.

Thans werd er al in 2014 een wetsvoorstel ingediend om internationale fiscale fraude te bestrijden door middel van zogenaamde CFC-regels.¹⁸⁶ Dit wetsvoorstel is echter nooit in een wet verworden, verschillende pogingen ten spijt. België heeft bovendien een voorbehoud gemaakt bij het OESO-modelverdrag waardoor ze de CFC-regels niet toepast in dubbelbelastingverdragen.¹⁸⁷

¹⁸³ A. WEYN, "Hof van Justitie in SIAT-zaak: artikel 54 WIB 92: dromen van duidelijkere wetgeving", *Fisc.Act.* 2012, afl. 30, 7-12.

¹⁸⁴ HvJ 10 juli 2014, nr. C-421/13, ECLI:EU:C:2014:2070, Apple; Beroep HvJ 23 december 2015, nr. T-760-15, Starbucks.

¹⁸⁵ P. DE SMET en D. DE WOLF, "De Europese Anti-Tax Avoidance Richtlijn: beperking interestaftrek", *Fiscoloog* 2016, afl. 1463, 3.

¹⁸⁶ Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, teneinde de internationale fiscale fraude en de belastingparadijzen te bestrijden door middel van de instelling van zogenaamde CFC-regels, *Parl.St.* Kamer 2014-15, nr. 0550/1.

¹⁸⁷ België heeft volgende opmerking geformuleerd bij het officiële commentaar bij artikel 1 van het OESO-modelverdrag: "27.4 Belgium cannot share the views expressed in paragraph 23 of the Commentary. Belgium considers that the application of controlled foreign companies legislation is contrary to the provisions of paragraph 7 of Article 5, paragraph 1 of Article 7 and paragraph 5 of Article 10 of the Convention. This is especially the case where a Contracting State taxes one of its residents on income derived by a foreign entity by using a *fi ction* attributing to that resident, in proportion to his participation in the capital of the foreign entity, the income derived by that entity. By doing so, that State increases the tax base of its resident by including in it income which has not been derived by that resident but by a foreign entity which is not taxable in that State in

De Belgische wetgever heeft wel meerdere malen verwezen naar het idee van een CFC-regelgeving in de uitwerking van de doorkijkbelasting, ook wel de Kaaimantaks genoemd. Dit zorgt voor een grotere fiscale transparantie: de inkomsten van de juridische constructies worden belast bij de Belgische oprichter of begunstigde. Deze transparantie is ook een doelstelling van de CFC-wetgeving. Ook met de Kaaimantaks wordt op zoek gegaan naar een te lage buitenlandse belasting. Daarom kan ze vergeleken worden met een CFC-regeling. Een verschilpunt is het aspect van controle. Bij de doorkijkbelasting worden er geen voorwaarden van controle of deelname gesteld, terwijl dit bij CFC net het uitgangspunt is, aangezien men spreekt van een gecontroleerde buitenlandse onderneming. Allergrootste verschil is dat de Kaaimantaks niet van toepassing is op niet-inwoners en ook niet op vennootschappen waardoor deze regels absoluut onvoldoende zijn in het licht van wat de richtlijn oplegt.¹⁸⁸

61. Er kan gesteld worden dat de Belgische regelgeving ontoereikend is op het gebied van CFC's. De Belgische wetgever heeft nog veel werk voor de boeg. Aangezien België nog geen enkele reglementering omtrent CFC's heeft, zal de impact groot zijn. België heeft in het verleden gunstregimes aangeboden aan dochterondernemingen van multinationals, denk aan de *excess profit rulings*, om zichzelf als investeringsgebied aantrekkelijk te houden. Deze regelgeving zal zo'n gunstregime uitsluiten, waardoor België, als klein land, zwaar getroffen kan worden. De multinationals hebben geen voordeel meer om hun dochteronderneming in België te vestigen aangezien hun winsten toch belast zullen worden in de fiscale woonplaats van de moederonderneming.¹⁸⁹

Onderafdeling 5 Hybride mismatches

62. Er is sprake van een kwalificatieverschil indien twee Staten een andere invulling geven aan éénzelfde begrip, waardoor er een effect is op het belastingsubject of op het belastbare inkomen. De EU wil niet alle belastingbegrippen harmoniseren, maar ervoor zorgen dat er geen ruimte is voor dubbele niet-belasting. Door artikel 9 uit de richtlijn wordt ervoor gezorgd dat er geen discussie ontstaat over waar de aftrek moet gebeuren.¹⁹⁰

63. België kent geen specifieke regelgeving over deze kwestie, maar probeert dit wel op te vangen in haar dubbelbelastingverdragen. Zo heeft ze bijvoorbeeld in het verdrag met Nederland een bepaling opgenomen omtrent hybride entiteiten. Zo zullen beide landen rekening houden met de deelname in het vermogen van de vennootschap bij de berekening van de verschuldigde

accordance with the Convention. That Contracting State thus disregards the legal personality of the foreign entity and therefore acts contrary to the Convention (see also paragraph 79 of the Commentary on Article 7 and paragraph 68.1 of the Commentary on Article 10).”, OESO, Commentaries on the articles of the Model Tax Convention, Berlijn, OECD Publishing, 2010, 72-73.

¹⁸⁸ B. PEETERS en S. SERE, "Recente initiatieven tegen belastingontwijking. Impact op multinationale ondernemingen", *TFR* 2016, afl. 510, 883-884.

¹⁸⁹ T. DE CLERCK en K. VERHAEGEN, *Het concept anti-BEPS richtlijn ligt klaar*, 28 januari 2016, <http://expertise.tuerlinckx.eu/media/57971/20160128-de-concept-anti-beps-richtlijn-ligt-klaar-tdc-en-kv.pdf>.

¹⁹⁰ Art. 9 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 13.

vennootschapsbelasting.¹⁹¹ Verder wil België in nieuwe dubbelbelastingverdragen zoveel mogelijk rekening houden met de richtlijn en mismatches vermijden.¹⁹²

64. Opnieuw kan hier verwezen worden naar de Kaaimantaks. Zoals eerder vermeld zorgt het voor een grotere fiscale transparantie. Dit is net het knelpunt bij hybride mismatches, de onduidelijkheid zorgt voor een opening tot fiscale planning. Echter kadert deze regelgeving van de Kaaimantaks meer in de private vermogenssfeer dan in de sfeer van de vennootschapsbelasting.¹⁹³ België is al bekend met de doelstelling die de EU beoogt in artikel 9 van de richtlijn, maar heeft geen algemene bepaling zoals de EU vooropstelt. Omdat deze bepaling zo algemeen is, is de invloed op multinationals moeilijker in te schatten.

Afdeling 2 Wijziging Richtlijn 2011/16/EU

65. De wijziging van deze richtlijn doelt erop om informatie-uitwisseling op belastinggebied te vergemakkelijken binnen de lidstaten. Zoals al eerder aangegeven (*supra* 17 nr. 15) zijn de wijzigingen grotendeels gesteund op actiepunt 13 van het BEPS-actieplan. Om aan deze aanbevelingen te voldoen, heeft België in juli een programmawet gestemd die de veranderingen bevat. Met artikel 54 e.v. van de Programmawet van 1 juli 2016 werd *country-by-country*-rapportering inzake verrekenprijzen ingevoegd in de Belgische wetgeving.¹⁹⁴ De documentatieverplichting bestaat uit een lokaal dossier (*local file*) en een groepsdossier (*master file*).¹⁹⁵ Deze verplichting is enkel van toepassing op ondernemingen met een bruto omzet van meer dan €750 miljoen. Indien de verplichting niet wordt nagekomen, heeft de Belgische wetgever administratieve boetes voorzien die kunnen schommelen tussen €1 250 en €25 000.¹⁹⁶ De rapporteringsverplichting gaat in vanaf aanslagjaar 2017.¹⁹⁷

66. Deze rapporteringsverplichting is enkel van toepassing op verrekenprijzen en niet op het volledig "doen en laten" van multinationale ondernemingen met een bruto groepsinkomen dat hoger is dan €750 miljoen. De Commissie vereist elk jaar een jaarrapport, maar ook een groepsdossier en lokaal dossier. Deze maatregelen dienen voor 4 juni 2017 geïmplementeerd te zijn in de Belgische wetgeving, maar tot op heden heeft de Belgische wetgever nog geen stappen ondernomen.¹⁹⁸ Echter lijkt wel dat de Belgische wetgever weinig problemen zal ervaren met de omzetting aangezien de richtlijn al meerdere malen werd gewijzigd wat meestal in België zonder noemenswaardige problemen verliep. De laatste aanpassingen aan richtlijn 2015/2376 zijn nog niet gebeurd. Thans

¹⁹¹ Punt 2 Protocol I DBV België-Nederland; Circ. nr. AFZ/2004/0313, 28 april 2004.

¹⁹² Voorstel van resolutie betreffende het Belgisch fiscaal verdragsbeleid, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 1877/1, 7.

¹⁹³ B. PEETERS en S. SERE, "Recente initiatieven tegen belastingontwijking. Impact op multinationale ondernemingen", *TFR* 2016, afl. 510, 875-876.

¹⁹⁴ Programmawet 1 juli 2016, *BS* 4 juli 2016.

¹⁹⁵ Art. 57-58 Programmawet 1 juli 2016, *BS* 4 juli 2016.

¹⁹⁶ Art. 63 Programmawet 1 juli 2016, *BS* 4 juli 2016.

¹⁹⁷ Art. 64 Programmawet 1 juli 2016, *BS* 4 juli 2016.

¹⁹⁸ Art. 2 Richtl.Raad nr. 2016/881, 25 mei 2016 tot wijziging van Richtl.Raad nr. 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied, *Pb.L.* 3 juni 2016, afl. 146, 13.

moest dit voor 1 januari 2017 gebeuren. Er is wel een besluit van de Vlaamse Regering, maar er werd nog geen wet goedgekeurd.¹⁹⁹

Afdeling 3 Aanbeveling voor lidstaten: misbruik van belastingverdragen vermijden

67. De aanbeveling van de Commissie werkt twee actiepunten van BEPS uit. Men wil belastingontwijking tegengaan door het misbruik van belastingverdragen te vermijden. De Commissie steunde zich op actiepunt 6 en 7 van het BEPS-actieplan. Zoals eerder gesteld is een aanbeveling niet juridisch bindend en hoeven de lidstaten dit niet te implementeren in hun wetgeving, zoals dat bij een richtlijn wel het geval is. Echter is het aangewezen dat de lidstaten toch zo'n aanbeveling in hun achterhoofd houden.

Aangezien BEPS al gelijkaardige aanbevelingen heeft gedaan, heeft België zich ertoe verbonden om ten eerste de bepaling van actiepunt 7 omtrent vaste inrichtingen aan te passen. Dit zou echter ervoor zorgen dat België honderden verdragen moet aanpassen. Om dat te vergemakkelijken heeft de OESO voorgesteld om een multilateraal instrument uit te schrijven. Dit multilateraal instrument werd goedgekeurd op 24 november 2016.²⁰⁰ Dit multilateraal instrument heeft ook betrekking op actiepunt 6. Hiermee worden zogenaamde brievenbusvennootschappen geïdendeerd en tegengegaan.

België heeft al voor de goedkeuring van het multilateraal instrument te kennen gegeven dat ze de aanpassingen in haar dubbelbelastingverdragen zal doorvoeren. Deze aanpassingen zullen wel enkel gelden tussen België en andere verdragsluitende partijen. Staten die niet wensen toe te treden tot dat multilateraal instrument, zal de mogelijkheid geboden worden om bilaterale wijzigingen door te voeren. Ook moeten niet de gehele dubbelbelastingverdragen gewijzigd worden, enkel de clausules die zijn opgenomen in het multilateraal instrument.²⁰¹

Afdeling 4 Mededeling Commissie: externe strategie voor effectieve belastingheffing

68. Met deze mededeling heeft de Commissie een stappenplan geïntroduceerd om landen die belastingontwijking in de hand werken, bekend te maken aan het brede publiek. De eerste stap van het plan, het vooronderzoek, is al gebeurd door de Commissie half september 2016. Zij heeft derde landen getoetst aan het scorebord van indicatoren. Het is nu aan de EU-lidstaten om te beslissen welke landen grondiger doorgelicht moeten worden. De Commissie verwacht dat een definitieve lijst met niet-coöperatieve landen eind 2017 klaar zal zijn.

¹⁹⁹ B.VI.Reg. houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 21 maart 2014 betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van belastingen met het oog op de omzetting van richtlijn 2015/2376/EU van de Raad van 8 december 2015.

²⁰⁰ OESO, Multilateral convention to implement tax treaty related measures to prevent base erosion and profit shifting, Parijs, OECD Publishing 2016; OESO, *Press release: Countries adopt multilateral convention to close tax treaty loopholes and improve functioning of international tax system*, www.oecd.org/tax/countries-adopt-multilateral-convention-to-close-tax-treaty-loopholes-and-improve-functioning-of-international-tax-system.htm.

²⁰¹ Hoorzittingen: de internationale verdragen inzake fiscale aangelegenheden, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 1768/1, 49.

69. Op 10 december 2016 publiceerde de Raad al een eerste deel van dit stappenplan. Er werden conclusies opgesteld over de criteria en het proces voor de opstelling van de lijst. Hierin zijn de criteria opgenomen die gebruikt moeten worden bij de doorlichting van de landen. De Raad stelt ook een agenda op wanneer welke taken vervuld moeten zijn. In januari 2017 moeten de gekozen rechtsgebieden uitgenodigd zijn om deel te nemen aan het proces. De Raad wil eind 2017 de lijst kunnen bekrachtigen.²⁰²

70. België heeft nog geen publiekelijk standpunt ingenomen omtrent deze mededeling. Zij zal dan ook niet gescreend worden, aangezien geen enkele lidstaat op de lijst gezet zal worden. België kent wel een lijst met "belastingparadijzen". Dit duidt niet op een land dat belastingontwijking in de hand werkt, enkel waar een laag belastingtarief wordt gehanteerd.²⁰³ Deze lijst bestaat uit 30 landen waar het belastingtarief lager ligt dan 10%.²⁰⁴

Afdeling 5 Onderzoek naar agressieve belastingplanning

71. Met deze studie wil de Commissie onderzoeken welke regelgeving in de lidstaten belastingontwijking kan vergemakkelijken. België heeft hier dus geen wetgeving te implementeren of te honoreren. België zal naar alle waarschijnlijkheid ook onderzocht worden de Commissie.

Besluit

72. Er kan besloten worden dat België nog heel wat werk voor de boeg heeft met de implementatie van de richtlijn. De eerste maatregelen dienen voor 2018 omgezet te zijn in nationale wetgeving wat de Belgische wetgever nog wat ruimte geeft. Naar alle waarschijnlijkheid zal de beperking van de interestaftrek voor wat moeilijkheden zorgen, aangezien dit in België een volledig nieuw gegeven is, wat veel aanpassing vraagt. Wat betreft de exitheffingen is België al enkele malen terecht geweest door zowel het Hof van Justitie als door de Commissie, maar met haar nieuwe wet van 1 december 2016 lijkt ze wel goed op weg om de visie van de Commissie te implementeren in haar wetgeving. Ten derde kent België al een algemene antimisbruikbepaling, maar hanteert zij niet de begrippen "kunstmatig" en "constructie" zoals de EU dat wel doet. Een richtlijn vereist geen letterlijke overname van de bepalingen, maar het is nog niet duidelijk hoe gelijkaardig de Commissie de Belgische bepaling zal vinden. Bovendien is het toch van belang dat alle lidstaten gelijkaardige antimisbruikbepalingen hanteren, zo niet zullen er terug gaten in het net ontstaan waar multinationale ondernemingen kunnen doorzwemmen. Wat België ook nog niet kent, is de CFC-wetgeving. Er kan verwezen worden naar artikel 344, §2 WIB, maar dit is op z'n minst onvoldoende te noemen om te voldoen aan de Europese vereisten. Er wordt verwacht dat dit een grote impact zal

²⁰² Concl.Raad nr. 2016/C 461/02 over de criteria en het proces voor de opstelling van de EU-lijst van niet-coöperatieve rechtsgebieden voor belastingdoeleinden, , *Pb.L.* 10 december 2016, afl. 461, 2-5.

²⁰³ Art. 307, §1 lid 5-8 WIB 1992.

²⁰⁴ KB 1 maart 2016 tot wijziging van artikel 179 KB/WIB 92 betreffende de lijst van Staten zonder of met een lage belasting, *BS* 11 maart 2016.

hebben op België aangezien veel dochterondernemingen hier toch kunnen profiteren van gunstige tarieven. Indien een CFC-wetgeving wordt aangenomen, zal dit naar alle waarschijnlijkheid niet meer kunnen. De laatste maatregel uit de richtlijn zijn de hybride mismatches. Dit punt moet voornamelijk aangepakt worden in dubbelbelastingverdragen. België heeft al te kennen gegeven dat ze dit zal doen via het multilaterale instrument van de OESO. Het tweede aspect uit het pakket is de wijziging van de richtlijn omtrent de gegevensuitwisseling. Deze wijzigingen zijn gebaseerd op actiepunt 13 van BEPS. De Belgische wetgever heeft hier al aan voldaan omtrent de verrekenprijzen. Er wordt verwacht dat zij dit op het vlak van het ATAP zal doorvoeren. Ook heeft de Belgische wetgever al wijzigingen doorgevoerd gebaseerd op actiepunt 6 en 7 van het BEPS-actieplan. Deze twee maatregelen liggen volledig in lijn met de aanbeveling die de Commissie uitvaardigde in het licht van het ATAP. België lijkt op het eerste zicht een goede student, maar de weg is uiteraard nog lang.

Hoofdstuk 3 Belastingontwijking: einde van zijn Latijn?

Afdeling 1 Evaluatie van het ATAP

73. De Commissie heeft van zich laten horen door het uitvaardigen van het ATAP. De reacties die hierop volgden, waren zowel positief als negatief. De eerste reactie was vooral dat de EU wel erg ver ging met het pakket. Ze gaf niet zomaar enkele aanbevelingen, maar opteerde voor *hard law* en legde daarmee de lidstaten een enorme verplichting op. Het pakket is grotendeels gebaseerd op het BEPS-actieplan, dat immers niet juridisch bindend is en meer ruimte laat voor de lidstaten. Bij de goedkeuring werd de switch-over clause achterwege gelaten. Een punt dat niet in het BEPS-actieplan te vinden was. De minister van Financiën van België stelde ook dat de beperking van de interestaftrek in het pakket niet verder zou mogen gaan dan wat BEPS voor ogen heeft.²⁰⁵

Er wordt gesteld dat de Commissie niet alle middelen ter hand heeft genomen. Er was nu de kans om belastingontwijking in de kiem aan te pakken en landen effectief te helpen om de praktijken stop te zetten. Een aantal trucen van de doos werden niet aangepakt, waardoor multinationale ondernemingen toch nog door de mazen van het net kunnen glijpen.²⁰⁶ Er kan gesteld worden dat het BEPS-actieplan de primus van de klas is en de Commissie met haar ATAP nog niet tot aan de enkels reikt van BEPS. Het BEPS-actieplan is transparant en duidelijk opgesteld, waarbij ook verschillende voorstellen gepubliceerd werden om kritiek los te weken. Bij het ATAP is hier geen sprake van. Er zijn nog veel onduidelijkheden en er wordt weinig tekst en uitleg gegeven door de Commissie. Een voorbeeld hiervan is actiepunt 14 van BEPS: het tegengaan van misbruik via belastingverdragen. De Commissie stelt hetzelfde minimum als BEPS, maar waarom is ze niet verder gegaan? Waarom werden er geen arbitragemogelijkheden opgenomen zoals ze dat gedaan heeft met haar verdrag omtrent de arbitrageprocedure.²⁰⁷ Dit verdrag heeft enkel uitwerking op verrekenprijzen, wat slechts een klein aspect is in het kader van belastingontwijking. Nu had de EU de kans om het toepassingsgebied uit te breiden naar alle praktijken die courant zijn bij belastingontwijking. Interpretatie- of kwalificatieconflicten tussen de lidstaten zouden dan zo opgelost kunnen worden.²⁰⁸

74. De eerste maatregel die voor ophef zorgde was de beperking van de interestaftrek. Het is een feit dat de interestaftrek het favoriete "speelgoed" is van multinationale ondernemingen om belastingen te ontwijken. Ze zorgen voor een hoge interne aftrek terwijl ze hun winsten verschepen naar landen waar een lager belastingtarief in voege is. Door invoering van EBITDA werd er voor een wiskundige methode gekozen om de interestaftrek te berekenen.²⁰⁹ Echter werd er in het rapport

²⁰⁵ A. HAINES, "EU agrees on rules to tackle multinational tax avoidance", *ITR* 2016.

²⁰⁶ J. STANLEY-SMITH, "EC releases anti-tax avoidance directive", *ITR* 2016.

²⁰⁷ Verdrag nr. 90/436/EEG, 23 juli 1990 ter afschaffing van dubbele belasting in geval van winstcorrecties tussen verbonden ondernemingen, *Pb.L.* 20 augustus 1990, afl. 225, 10-24.

²⁰⁸ L. DE HEER, "In for a Penny, in for a Pound: Anti-Tax Avoidance Initiatives and Dispute Resolution", *ET* 2016, afl. 56, nr. 8.

²⁰⁹ J. RAVENSCROFT, *Briefing: An analysis of the European Commission's Anti Tax Avoidance Package*, 28 januari 2016, www.eurodad.org/ECTaxpackage.

van BEPS aangegeven dat dit weinig efficiënt zou zijn. Grote ondernemingen zouden door deze regels zich niet aangemoedigd om te veranderen.²¹⁰

Er zijn toch al een paar EU-lidstaten die al een vorm van deze maatregel toepassen in hun nationale wetgeving. Duitsland, Spanje, Portugal, Griekenland en Italië kennen al een soort van EBITDA met een interestbeperking van 30%. In Duitsland staat de regel op wankel schroeven. De Duitse federale fiscale rechtbank stelde de grondwettelijkheid van de maatregel in vraag en verwees de zaak naar het Duits Grondwettelijk Hof.²¹¹ Aangezien de zaak makkelijk drie tot vier jaar kan aanslepen, wordt verwacht dat de Duitse wetgever de ATAD zal implementeren. Ook wordt verwacht dat belastingplichtigen zullen vragen de aanslagjaren open te houden tot er een beslissing is gevallen.

De maatregel uit de ATAD loopt grotendeels gelijk met de Duitse maatregel. Indien het Hof tot een schending concludeert van de Duitse wet met de Grondwet, zal er ook een schending geconcludeerd kunnen worden van de Grondwet met artikel 4 uit de richtlijn. Dan rijst de vraag of de maatregel uit de ATAD wel of niet toepasselijk zal zijn in de Duitse regelgeving. Het is natuurlijk vooreerst afwachten wat de beslissing zal zijn en welke invloed die uitspraak zal hebben op de EU. Het is maar de vraag of de Commissie iets zal ondernemen indien er sprake is van een schending.²¹² Het opnemen van een ontsnappingsclausule zou een oplossing kunnen bieden. Die clausule houdt dan in dat de regel niet geldt indien er geen sprake is van belastingontwijkingspraktijken.²¹³ België kent nog enkel de *thin cap* regeling, maar deze heeft geen vergelijk met de Duitse en nieuwe Europese maatregel. Het opnemen van zo'n ontsnappingsclausule zou wel een voordeel bieden voor alle landen. Echter is nog onduidelijk welk bewijs geleverd zal moeten worden om onder het toepassingsgebied van die clausule te vallen.

Volgens een rapport van de OESO zal met een grens van 30% nog 87% van de multinationale ondernemingen al zijn interestaftrekken kunnen realiseren.²¹⁴ Vooral multinationals die actief zijn in landen met verschillende munteenheden of in ontwikkelingslanden zouden hogere interestaftrekken kunnen realiseren.²¹⁵ Er wordt verwacht dat dit weinig effect zal hebben op multinationale ondernemingen, aangezien ze zullen blijven gebruik maken van het lenen tussen entiteiten om hun winsten naar landen te verplaatsen met een lagere belastingdruk.²¹⁶ Er zouden er wel problemen kunnen opduiken bij intragroepelingen aangezien de maatregel niet enkel geldt in grensoverschrijdende situaties, maar in elke nationale context zonder dat er in enige vorm sprake is van belastingontwijking of fiscale planning. Bovendien kan er in sommige gevallen dubbele belasting

²¹⁰ OESO, *Public Discussion Draft: BEPS Action 4: Interest deductions and other financial payments*, Parijs, OECD Publishing, 2015, 14.

²¹¹ A. LINN en T. BRAUN, "Germany Federal Tax Court questions constitutionality of interest deduction limitation rule", *ITR* 2016.

²¹² A. BREUER, "The interest limitation rule of the proposed EU Anti-Tax Avoidance Directive: a violation of the German Constitution?", *Kluwer international tax blog* 2016.

²¹³ NORTON ROSE FULBRIGHT, *German Federal Court of Finance questions constitutionality of German interest limitation rule*, februari 2016, www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/137116/german-federal-court-of-finance-questions-constitutionality-of-german-interest-limitation-rule.

²¹⁴ OESO, *Limiting base erosion involving interest deductions and other financial payments, action 4 – 2015 final report*, Parijs, OECD Publishing, 2015.

²¹⁵ OESO, *Public Discussion Draft: BEPS Action 4: Interest deductions and other financial payments*, Parijs, OECD Publishing, 2015, 49-50.

²¹⁶ J. RAVENSCROFT, *Briefing: An analysis of the European Commission's Anti Tax Avoidance Package*, 28 januari 2016, www.eurodad.org/ECTaxpackage.

ontstaan. Dit is mogelijk wanneer de interesten worden beperkt bij de lener, maar niet worden beperkt bij de belastbaarheid van de ontleners.²¹⁷

Bovendien werd in het BEPS-actieplan geopteerd voor een keuzemogelijkheid tussen een beperking van de aftrekbaarheid tussen 10% en 30%. De Commissie opteerde voor 30% waardoor dus nog 1/3 aftrek gegenereerd kan worden. Dat is een groot verschil aangezien de strengste regel uit BEPS maar zou zorgen voor 1/10 aftrek.²¹⁸

75. De regelgeving omtrent de exitheffingen was al bekend bij de lidstaten gezien de rechtspraak van het Hof van Justitie.²¹⁹ Die rechtspraak zou er ook voor zorgen dat de interpretatie van de bepaling weinig verschillen mag vertonen tussen de verschillende lidstaten. De richtlijn mag dan wel minimumharmonisatie betreffen, het strenger maken van de regelgeving zal niet toegelaten worden door het Hof van Justitie.²²⁰ Echter kan gesteld worden dat investeren in landen buiten de EU minder aantrekkelijk is dan investeren binnen de EU, aangezien verplaatsingen binnen de EU geen aanleiding geven tot belastingheffing en verplaatsingen buiten de EU wel. Dit mag dan wel een voordeel zijn voor de EU, maar het zorgt toch voor oneerlijke concurrentie naar andere landen toe. Derde landen zouden hierdoor inkomsten kunnen mislopen.²²¹

76. De algemene antimisbruikbepaling zou wel voor interpretatieproblemen kunnen zorgen aangezien ze met weinig uitleg werd gelanceerd. Men stelt dat de maatregel moet toegepast worden in lijn met de rechtspraak van het Hof van Justitie. De rechtspraak is vaak afhankelijk van de concrete situatie, wat dus niet veel soelaas biedt. Hoewel er weinig publieke discussie te vinden is omtrent deze regel is haar impact toch niet te onderschatten.²²² De antimisbruikregel is dan wel gebaseerd op de PPT uit BEPS, maar de bepaling is ruim waardoor lidstaten nog een verschillende interpretatie kunnen geven aan de begrippen "kunstmatig" en een "echte economische activiteit".²²³ Bovendien geldt deze bepaling niet enkel in grensoverschrijdende aangelegenheden, maar ook in puur nationale gevallen. De vraag rijst of dit wel in overeenstemming is met artikel 115 VWEU, omdat de toepassing in puur nationale context toch niet onder de reikwijdte van dit artikel kan vallen.²²⁴

77. De CFC-wetgeving zal voornamelijk invloed hebben op dochtervennootschappen. De multinationale onderneming zal moeten bewijzen dat de dochtervennootschap in een Staat met lage belastingdruk een effectieve economische activiteit uitoefent. Indien de dochteronderneming toch onder het toepassingsgebied van een CFC zou vallen, moet er rekening mee gehouden worden zodat

²¹⁷ B. PEETERS en S. SERE, "Recente initiatieven tegen belastingontwijking. Impact op multinationale ondernemingen", *TFR* 2016, afl. 510, 890.

²¹⁸ F. OEL, *The European Commission's Anti-Tax Avoidance package*, 28 januari 2016, www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/oxfam_atap_analysis-final.pdf.

²¹⁹ L. GERZOVA, "CFE Forum 2016: "Rebuilding international taxation: How to square the circle?" – Session 2", *IBFD Tax News Service* 2016; HvJ 27 september 1988, nr. 81/87, ECLI:EU:C:1988:456, *Daily Mail*; HvJ 16 december 2008, nr. C-210/06, ECLI:EU:C:2008:723, *Cartesio*; HvJ 29 november 2011, nr. C-371/10, ECLI:EU:C:2011:785, *National Grid Indus*.

²²⁰ J. BUNDGAARD en P. KOERVER SCHMIDT, "Uncertainties following the Final EU Anti-Tax Avoidance Directive", *Kluwer International Tax Blog*, 17 oktober 2016.

²²¹ M.F. DE WILDE, "De exitheffing in de Anti-ontgaansrichtlijn en zijn invloed op het Nederlands belastingsysteem", *FED* 2016, afl. 109, 1.

²²² J. BUNDGAARD en P. KOERVER SCHMIDT, "Uncertainties following the Final EU Anti-Tax Avoidance Directive", *Kluwer International Tax Blog*, 17 oktober 2016.

²²³ B. PEETERS en S. SERE, "Recente initiatieven tegen belastingontwijking. Impact op multinationale ondernemingen", *TFR* 2016, afl. 510, 901.

²²⁴ L. GERZOVA, "CFE Forum 2016: "Rebuilding international taxation: How to square the circle?" – Session 2", *IBFD Tax News Service* 2016.

ze niet dubbel belast zal worden. Onder BEPS werden op dit vlak geen juridisch bindende regels aangenomen, net omdat de dubbele belasting een probleem punt was.²²⁵

Het effect van deze regelgeving zal een grote impact hebben aangezien 14 lidstaten nog geen CFC-regels kennen, waaronder ook België. Bovendien is het maar de vraag hoe het Hof van Justitie in de toekomst zal oordelen over een "wezenlijke economische activiteit", aangezien ze in het verleden omtrent misbruik enkel verwees naar volledig kunstmatige constructies. Ten laatste is de impact ook moeilijker in te schatten omdat de lidstaten kunnen kiezen of ze de regels al dan niet toepassen ten aanzien van landen die geen lid zijn van de EU of EER.²²⁶

78. De invoering van regelgeving omtrent hybride mismatches zal ervoor zorgen dat multinationale ondernemingen de structuur van hun groep zullen moeten herbekijken. Vaak worden entiteiten opgezet louter en alleen om gebruik te maken van hybride mismatches. Echter moet er hier opnieuw op gelet worden dat er geen dubbele belasting gecreëerd zal worden. Andermaal is artikel 9 vrij algemeen en ruim waardoor het niet echt mogelijk is de invloed op multinationals juist in te schatten.²²⁷ Die ruimte laat ook plaats voor verschillende interpretaties van de lidstaten. De verschillen kunnen dan opnieuw gevonden worden door de multinationale ondernemingen. Het was beter geweest moest de EU geopteerd hebben voor een uniforme classificatie tussen lidstaten door aansluiting bij de fiscale classificatie in het vestigingsland. Wat de Commissie nu viseert, de dubbele aftrek of geen betrekking in de heffing, zouden slechts delen zijn van hybride mismatches, waarmee men de ziektesymptomen aanpakt maar niet de ziekte op zichzelf. Langs de andere kant zou zo'n uniforme classificatie wel een enorme beperking zijn op de fiscale autonomie van de lidstaten. Een feit dat al ter discussie stond bij de lancering van het ATAP. Maar de richtlijn betreft minimumharmonisatie waardoor lidstaten toch nog zelf kunnen kiezen voor dit systeem aangezien ze verder mogen gaan dan wat de richtlijn oplegt.²²⁸ Echter is de richtlijn al een grote inperking van de fiscale autonomie, aangezien de EU in eerste instantie geen bevoegdheid heeft op het vlak van directe belastingen. Bovendien is de werking van dit artikel beperkt tot EU-landen. De Commissie heeft wel een voorstel ingediend om dit uit te breiden tot derde landen. De lidstaten hebben duidelijk gemaakt dat ze meer tijd nodig hebben om deze wijzigingen te bekijken, waardoor er nog geen akkoord kon bereikt worden over ATAD 2, zoals de wijzigingen genoemd worden. De gesprekken zullen in de eerste helft van 2017 terug opgestart worden.²²⁹

79. De wijziging van de bijstandsrichtlijn brengt de *country-by-country reporting* ter wereld. De wijziging in kader van het ATAP zorgt voor een rapportering tussen de verschillende fiscale Administraties van de lidstaten. Hierdoor zal er geen sprake meer zijn van *fishing expeditions*, wat

²²⁵ OESO, *Public Discussion Draft: BEPS Action 3: Strengthening CFC rules*, Parijs, OECD Publishing, 2016, 61-64.

²²⁶ J. BUNDGAARD en P. KOERVER SCHMIDT, "Uncertainties following the Final EU Anti-Tax Avoidance Directive", *Kluwer International Tax Blog*, 17 oktober 2016.

²²⁷ B. PEETERS en S. SERE, "Recente initiatieven tegen belastingontwijking. Impact op multinationale ondernemingen", *TFR* 2016, afl. 510, 876-877.

²²⁸ G.K. FIBBE, "Hybride mismatches onder de ATAD; symtoombestrijding is geen oplossing", *Fisc.Week.* 2016, afl. 186, 1.

²²⁹ X, *No agreement yet on EU Anti-Tax Avoidance Directive 2: hybrid mismatches with third countries*, 6 december 2016, <https://meijburg.nl/nieuws/no-agreement-yet-on-eu-anti-tax-avoidance-directive-2-hybrid-mismatches-with-third-countries-nl>.

niet toegestaan is.²³⁰ Deze wijziging is de meest verre gaande uit alle aanpassingen die gebeurd zijn aan de bijstandsrichtlijn. Door de hogere graad van transparantie verwacht de Commissie dat er een beter zicht is op het reilen en zeilen van de onderneming en dat ze daardoor terughoudender zullen zijn met belastingontwijkingen. Alle informatie moet uitgewisseld worden, echter slechts tussen de Administraties. In het voorjaar kwam de Commissie met een nieuw voorstel om de rapportage openbaar te maken (*supra* 17 nr. 15). Dit voorstel werd nog niet goedgekeurd. Door het publiek maken zou de burger zijn vertrouwen moeten terugkrijgen in het belastingstelsel.²³¹ Hoe dan ook, door de grens van het ATAP op €750 miljoen te stellen, zullen nog ongeveer 85% van de multinationals niet moeten voldoen aan deze rapporteringsverplichting.²³² Dit doet toch vragen rijzen naar de efficiëntie van deze maatregel. Het leeuwendeel zal geen toepassing vinden hieronder, wat ervoor zal zorgen dat het gewenste resultaat niet gehaald zal worden. Het is toch te betwijfelen welke invloed de publieke opinie zal hebben om belastingontwijking tegen te gaan. De effectief betaalde belasting van verschillende multinationals is al meerdere malen in het nieuws geweest en laat blijkbaar de burgers enkel maar meer steigeren. Bovendien lijkt niet aannemelijk dat er minder meubelen gekocht zullen worden als ze weinig belastingen betalen. Ikea is meermaals in de media gekomen voor beweerde belastingontwijkingen. Ze zouden €1 biljoen belastingen ontweken hebben. Doch volgen er weinig berichten van een lagere verkoop in de filialen.²³³

80. Om misbruik van belastingverdragen tegen te gaan, zullen er nog heel veel dubbelbelastingverdragen aangepast moeten worden. Hiermee zou *treaty shopping* verleden tijd zijn.²³⁴ Dit is een aanslepend werk en zal op zich niet zo veel verandering teweegbrengen. Indien de lidstaten dezelfde interpretatie geven aan dezelfde begrippen, zal het moeilijker zijn voor multinationale ondernemingen om misbruik te maken van verschillende interpretaties, maar een grootschalig effect op belastingontwijking met deze maatregel wordt er niet verwacht.

81. De mededeling van de Commissie doelt erop om landen die belastingontwijking in de hand werken met hun billen bloot te zetten. Kritiek van derde landen is te verwachten. De Commissie probeert haar eigen gelederen te beschermen door andere landen te beschuldigen, wat toch niet voor een *level playing field* zal zorgen.²³⁵ De Commissie heeft onmiddellijk te kennen gegeven dat geen EU-landen op de *black list* terecht zullen komen. Thans is het toch bekend dat ook Europese lidstaten als belastingparadijzen bestempeld worden. Dit is op z'n minst een politieke kwestie te noemen in plaats van een actie tegen belastingontwijking. In juni 2015 postte de Commissie al zo'n *black list* en die bevatte de meest arme landen in de wereld. Er werd geen melding gemaakt van lidstaten of Amerika. Hier kwam zoveel rumoer rond dat de Commissie de lijst weer offline haalde.

²³⁰ M.P. WETERINGS en I. HIJKOOP, "Verslag van de 8ste NOB Rondetafelbijeenkomst Europees Fiscaal Recht 'EU-Actieplan", *WFR* 2016, afl. 148.

²³¹ Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU wat betreft de openbaarmaking van informatie over winstbelasting door bepaalde ondernemingen en bijkantoren, 12 april 2016 COM(2016)198 def – 2016/0107 (COD).

²³² J. RAVENSCROFT, *Briefing: An analysis of the European Commission's Anti Tax Avoidance Package*, 28 januari 2016, www.eurodad.org/ECTaxpackage.

²³³ X, "MEPs highlight tax avoidance by IKEA", *TJ* 2016; THE GREENS-EFA, *IKEA – Flat pack tax avoidance*, 12 februari 2016, www.greens-efa.eu/ikea-flat-pack-tax-avoidance-15188.html.

²³⁴ M.P. WETERINGS en I. HIJKOOP, "Verslag van de 8ste NOB Rondetafelbijeenkomst Europees Fiscaal Recht 'EU-Actieplan", *WFR* 2016, afl. 148, 1.

²³⁵ J. RAVENSCROFT, *Briefing: An analysis of the European Commission's Anti Tax Avoidance Package*, 28 januari 2016, www.eurodad.org/ECTaxpackage.

Het is onduidelijk welk effect het publiekelijk vernederen van derde landen zal hebben, terwijl de lidstaten gerust gelaten worden.²³⁶

82. Er kan op z'n minst gesteld worden dat de Commissie erg ambitieus was bij het uitvaardigen van het ATAP. Ten eerste kan wel gewezen worden op het ontbreken van een technische finesse, dat het BEPS-actieplan wel kent. Het heeft inderdaad lang geduurd voor BEPS op punt stond, maar haar plannen werden steeds publiek gemaakt wat voor kritiek zorgde, maar dan ook aanpassingen mogelijk maakte. De Commissie dropte ineens het ATAP, uit het niets. Zij heeft niet geconsulteerd met de lidstaten, zoals BEPS dat wel deed. Het ATAP is wel grotendeels gebaseerd op het BEPS-actieplan, maar verschilt toch op verschillende punten. Op de punten waar BEPS net dat stapje verder gaat, gaat de Commissie kort door de bocht. Dit kan zorgen voor interpretatieproblemen tussen de lidstaten. De bepalingen omtrent de antimisbruikregels en hybride mismatches zijn zo vaag verwoord, dat het een wonder is dat er niet eerder kritiek op gekomen is. Er is geen woordje uitleg te vinden bij die bepalingen, zoals dat in het BEPS-actieplan wel het geval is. Elk actiepunt is omgegeven met een documentatiebundel, terwijl de lidstaten met het ATAP maar moeten vissen naar de bedoeling van de EU. Op sommige punten gaat het ATAP ook verder dan BEPS, waardoor er nog een extra laagje wetgeving is. Al die laagjes zorgen voor discrepanties tussen de lidstaten.²³⁷

Vervolgens kunnen er ook wel wat beroepen bij het Hof van Justitie verwacht worden. Het is niet omdat de lidstaten blindelings hebben ingestemd, zonder na te denken over het subsidiariteits- en proportionaliteitsbeginsel, dat multinationals zullen volgen. Er heerst nog steeds discussie over de bevoegdheid en de rechtsgrondslag van dit pakket. Er is toch een redelijk grote zekerheid dat hier tegen in gekomen zal worden bij het Hof van Justitie. Het wordt afwachten wat het Hof zal beslissen.

De implementatie van de eerste maatregelen dient voor 1 januari 2019 te gebeuren. Het is koffiedik kijken hoe de lidstaten dit zullen doen. Daarna zal het afwachten zijn hoe de wetgeving tussen de lidstaten op elkaar is afgestemd. De minimumharmonisatie kan voor discrepanties zorgen wat net belastingontwijking mogelijk maakt.

Afdeling 2 En CCCTB dan?

83. In oktober van dit jaar werd de CCCTB geherlanceerd. In 2011 werd er al eens een poging gedaan door de Commissie, maar dit voorstel heeft het niet gehaald aangezien verschillende lidstaten niet akkoord gingen met het voorstel. Dit voorstel verschilt met het eerste aangezien het nu verplicht zou zijn voor de grootste multinationale ondernemingen. In vergelijking met het eerste voorstel is dit een groot verschil omdat in het voorstel van 2011 het enkel een optiemogelijkheid was voor ondernemingen. Deze verplichting is opgenomen in het voorstel omdat de grootste multinationals de grootste mogelijkheid tot belastingontwijking hebben volgens de Commissie. Voor andere ondernemingen die niet onder het toepassingsgebied vallen, is er een keuzemogelijkheid om de CCCTB toe te passen of niet. Dit is een stap verder dan het voorstel van 2011 waar toch al

²³⁶ T. RYDING en J. RAVENSCROFT, *Eurodad reaction to Council Conclusions on EU tax haven blacklist*, 8 november 2016, www.eurodad.org/EUblacklistCouncilConclusions.

²³⁷ NBCC, *"Position Paper" over EU Anti-Tax Avoidance Package gepubliceerd*, 23 februari 2016, <http://nbcc.co.uk/nieuws/a/5305/nbcc-position-paper-over-eu-anti-tax-avoidance-package-gepubliceerd>.

verschillende lidstaten tegen gekant waren.²³⁸ Een geste in het nieuwe voorstel is de “superaftrek” voor investeringen door de multinationale ondernemingen in *Research & Development* (Onderzoek & Ontwikkeling). Wanneer kleinere ondernemingen kiezen om onder het systeem van CCCTB te vallen, zullen zij hun kosten van investeringen in R&D tot 200% kunnen aftrekken. De Commissie ziet R&D als de belangrijkste sleutel tot groei. Door deze “superaftrek” wil de EU investeringen stimuleren. Bovendien zal de CCCTB komaf maken met de voordelen die ondernemingen hebben door een vreemd vermogen te financieren met hun eigen vermogen. Dit heeft voordelen voor starters en kleinere ondernemingen die dit niet kunnen.²³⁹

84. Het hoofddoel van het CCCTB-voorstel is om de werking van interne markt te verbeteren. Grensoverschrijdend handelen zou makkelijker zijn indien ondernemingen niet steeds geconfronteerd worden met verschillende rechtsregels. Die verschillende regels zorgen voor mogelijkheden tot winstverschuiving door die ondernemingen. De Commissie stelt dat de CCCTB dat kan tegengaan en beter afgestemd is op belastingontwikningspraktijken dan verrekenprijsmethodes.²⁴⁰ Opnieuw heeft de Commissie zich gesteund op het BEPS-actieplan. Dat klinkt bekend aangezien ook de richtlijn uit het ATAP op dat actieplan gesteund is. Veel maatregelen uit het ATAP zijn dan ook terug te vinden in het CCCTB-voorstel. Ten eerste is de beperking van de interestaftrek ook opgenomen in het CCCTB-voorstel.²⁴¹ De berekening zal eveneens gebeuren via de EBITDA methode. De renteaftrek is afhankelijk van de belastbare winst voor aftrek van rente, belastingen, waardeverminderingen en afschrijvingen. De limiet wordt ook gesteld op 30% of €3 miljoen, net zoals in de richtlijn uit het pakket.²⁴² Aangezien die richtlijn minimumharmonisatie betreft, wordt de lidstaat nog een keuzemogelijkheid gelaten. Voor de rest zijn artikel 13 uit het CCCTB-voorstel en artikel 4 van ATAP-richtlijn bijna identiek. Ook geldt dit voor de exitheffing. De basisgedachte van beide artikelen is gelijklopend. De overbrenging van een vaste inrichting of activa zal belast worden. De richtlijn uit het ATAP kent nog een opschortende voorwaarde van 5 jaar, maar artikel 29 uit het CCCTB-voorstel spreekt hier niet over.²⁴³ De antimisbruikregels zijn bijna een exacte kopie van elkaar. In de ATAD spreekt men van berekening op grond van het nationale recht indien een constructie buiten beschouwing wordt gelaten.²⁴⁴ Voorheen werd al aangeduid dat dit nogal eigenaardig is en uit de voorstellen blijkt dat men doelt op de economische *substance* (*supra* 12 nr. 11). In het CCCTB-voorstel gebruikt men wel die economische *substance* om de berekening op te baseren.²⁴⁵ *In globo*

²³⁸ Comm., *Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB)*, https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/common-consolidated-corporate-tax-base-cctb_en.

²³⁹ Comm., *Fact Sheet: Questions and answers on the package of corporate tax reforms*, Straatsburg, 25 oktober 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3488_en.htm.

²⁴⁰ Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS), 2.

²⁴¹ Art. 13 Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS).

²⁴² Art. 4 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 7-9.

²⁴³ Art. 29 Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS); Art. 5 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 9-10.

²⁴⁴ Art. 6 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 11.

²⁴⁵ Art. 58 Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS).

kan dus gesteld worden dat beide artikels identiek zijn. Ook bevat het CCCTB-voorstel in artikel 59 een bepaling omtrent CFC's.²⁴⁶ Opnieuw kan de vergelijking verder doorgetrokken worden naar artikel 7 van de richtlijn uit het pakket.²⁴⁷ Het artikel omtrent de hybride mismatches uit het voorstel is uitgebreider dan artikel 9 van het ATAP, maar bevat dezelfde gedachte.²⁴⁸ Dubbele aftrek of aftrek zonder betrekking in de heffing worden uitgeklaard.

85. De Commissie stelde een *impact assessment* op omtrent de CCCTB-richtlijn.²⁴⁹ Zij stelt dat verdere actie van de EU nodig is om winstverschuiving tegen te gaan. Zonder de CCCTB zal er nog steeds winstverschuiving mogelijk zijn volgens de Commissie. Bovendien meent ze dat Onderzoek & Ontwikkeling niet gestimuleerd zal worden als er niets tegenover staat.²⁵⁰ Thans stelt het Nederlands kabinet dat het CCCTB-voorstel nog maar weinig kan bijbrengen aan het ATAP. Door consolidatie zal winstverschuiving inderdaad niet meer mogelijk zijn, maar wie zegt dat het nog mogelijk is onder de ATAD? Bovendien wordt er gefluisterd dat de implementatie van het CCCTB-voorstel voor nieuwe wegen van winstverschuiving kan zorgen. Het mag ook niet uit het oog verloren worden welke kosten zo'n systeem met zich meebrengt. Een lichtpunt zou wel de verminderde administratieve last van de ondernemingen zijn. Vervolgens dient zich de vraag aan omtrent de rechtsgrondslag. Is er wel nood aan verdere harmonisatie? Het ATAP is er toch al en er zijn twijfels of de EU nog verder moet optreden. Een schending van het subsidiariteitsbeginsel lijkt niet zo onoverkomelijk in deze kwestie.²⁵¹

86. Vervolgens rijzen er vragen over de comptabiliteit van beide richtlijnen. Het voorstel omtrent CCCTB is op die punten bijna identiek als de aangenomen richtlijn uit het ATAP. Het CCCTB-voorstel zou wel verrekenprijzen bannen, wat het ATAP nog niet doet. Bovendien bevat het CCCTB-voorstel opnieuw een switch-over bepaling die geweerd werd uit de aangenomen ATAD.²⁵² Het is afwachten hoe de lidstaten zullen reageren wanneer ze rond de tafel gaan zitten.

Waarom werd de CCCTB niet eerder gelanceerd en waarom werd er zo hard gewerkt aan het ATAP als de Commissie haar doel de CCCTB is? Het lijkt een strategische zet aangezien het eerste voorstel voor een CCCTB in de onderste lade belandde na een grote nee door de lidstaten. Door het accepteren van de ATAD die niet zo uitgebreid en verregaand is als het CCCTB-voorstel zijn er toch al een groot deel van de maatregelen geïmplementeerd waardoor het accepteren van CCCTB makkelijker zou kunnen verlopen. De lidstaten hebben die maatregelen toch al eerder goedgekeurd. Het verschil

²⁴⁶ Art. 59 Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS).

²⁴⁷ Art. 7 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 11-12.

²⁴⁸ Art. 9 Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 13; Art. 61 Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS).

²⁴⁹ Commission staff working document (Comm.). Impact assessment accompanying the document proposals for a Council Directive on a Common Corporate Tax Base and a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), 25 oktober 2016, SWD/2016/0341 def – 2016/0336 (CNS).

²⁵⁰ Commission staff working document (Comm.). Impact assessment accompanying the document proposals for a Council Directive on a Common Corporate Tax Base and a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), 25 oktober 2016, SWD/2016/0341 def – 2016/0336 (CNS), 25.

²⁵¹ X, "BNC-Fiche 3: Richtlijnen gemeenschappelijke (geconsolideerde) heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCTB en CCCTB)", *V-N* 2016, afl. 65, nr. 10, 1.

²⁵² Art. 53 Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS).

tussen beide richtlijnen is dat de CCCTB verplicht is voor de grootste ondernemingen en facultatief voor kleinere ondernemingen. De Commissie viseerde voornamelijk de grootste ondernemingen, maar heeft door het ATAP ook andere ondernemingen mee onder het toepassingsgebied gebracht. Enkel de bepaling omtrent de exitheffing is van toepassing op multinationals met een bruto groepsinkomen hoger dan €750 miljoen.²⁵³ Met de CCCTB wil ze dan maar enkel de grootste ondernemingen aanpakken.²⁵⁴ Dit lijkt niet echt compatibel met elkaar. De visie die de Commissie voor ogen had, heeft een zijweggetje genomen om zo terug op de hoofdweg te komen. De ATAP-richtlijn zal enkel nog van toepassing zijn op kleinere ondernemingen als de CCCTB wordt aangenomen. Hoe zullen die twee wetgevingen samen corresponderen? Wordt er verwacht van de lidstaten dat ze één bepaling aannemen met telkens dan de uitzondering voor een grote multinationale onderneming? De maatregelen mogen dan wel gelijklopend zijn, het CCCTB-voorstel bevat meer dan enkel de maatregelen uit het ATAP en gaat dus verder. Het zal een ingewikkeld kluwen van wetgeving worden door beide richtlijnen: welk systeem voor welke onderneming? Bovendien moet dan ook nog rekening gehouden worden met de gunstregimes voor starters en kleinere ondernemingen, zoals de "superaf trek". Die onduidelijkheid kan opnieuw zorgen voor belastingontwijking. Hoe zullen de lidstaten al die maatregelen interpreteren en wie zal door het bos de bomen nog kunnen zien? Het is net daarvan dat geprofiteerd wordt om belastingen te ontwijken.

87. Beide richtlijnen doen vragen rijzen naar het subsidiariteitsbeginsel. Blijkbaar wordt er bij het CCCTB-voorstel verder nagedacht. Het *European Scrutiny Committee*²⁵⁵ heeft in zijn rapport "*Taxation: a common consolidated corporate tax base*" zijn zorgen omtrent het voorstel geuit. Zij stelt dat directe belastingen een bevoegdheid zijn van de lidstaten. Zij raadt het Parlement aan om een *reasoned opinion* te richten aan het Europees Parlement, de Europese Raad en de Europese Commissie. Dit is mogelijk indien de lidstaten oordelen dat het subsidiariteitsprincipe is geschonden. Indien voldoende lidstaten dit doen kan er een *yellow card* of *orange card* procedure opgestart worden, waardoor de Commissie haar voorstel zal moeten herzien. De lidstaten hebben hiervoor de mogelijkheid tot 3 januari 2017. Het Comité heeft de volgende punten opgesomd in haar rapport. Ten eerste heeft de Commissie niet voldoende duidelijk gemaakt wat de effecten zullen zijn op investeringen en werkgelegenheid. Bovendien zorgt het eengemaakt tarief voor zeer weinig ruimte voor de lidstaten wat toch niet in overeenstemming is met de bevoegdheidsverdeling.²⁵⁶ Het is afwachten of er *reasoned opinions* ingediend zullen worden.

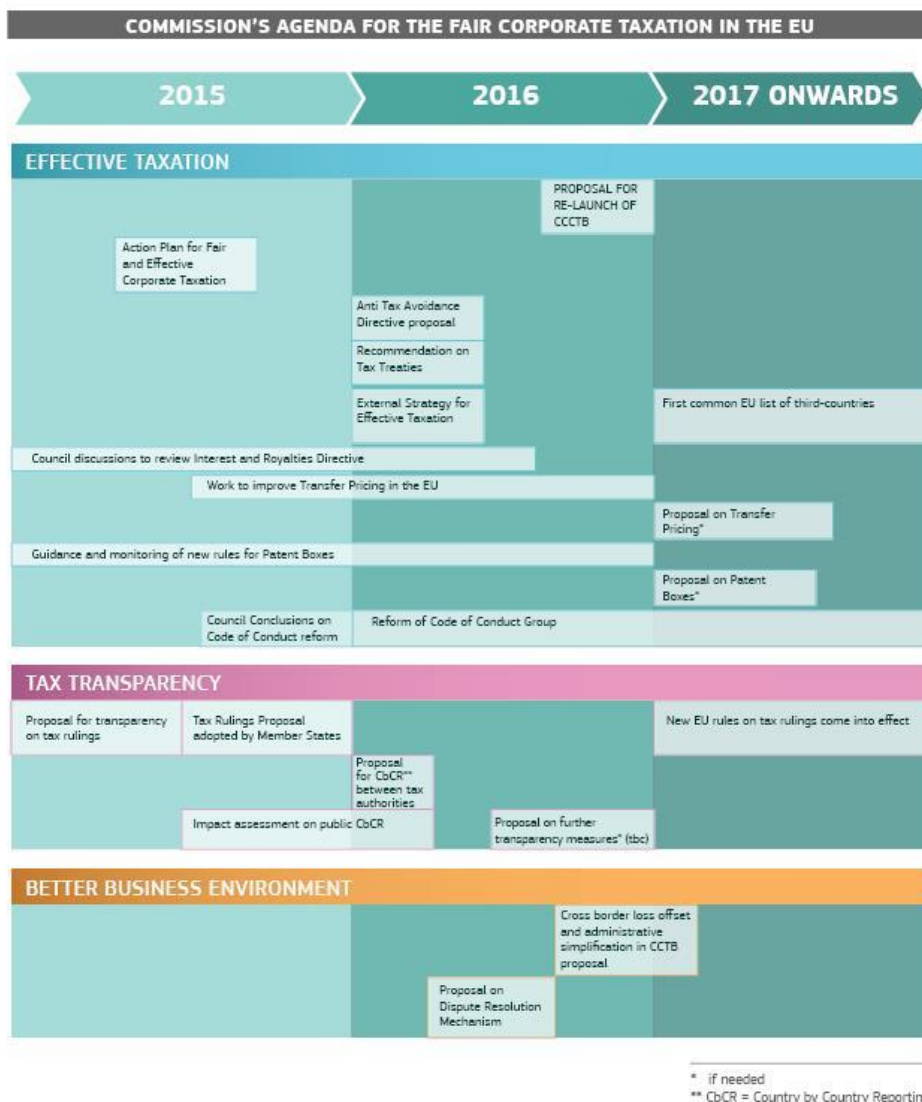
²⁵³ Art. 7 Richtl. Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 11-12.

²⁵⁴ Met een bruto groepsinkomen hoger dan €750 miljoen; art. 2, lid 1 (c) Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS).

²⁵⁵ Deze commissie maakt deel uit van het Parlement in het Verenigd Koninkrijk en onderzoekt de EU-wetgeving; <http://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/european-scrutiny-committee/role/>.

²⁵⁶ *European Scrutiny Committee, Proposals for a common consolidated corporate tax base needs urgent debate*, 9 december 2016, www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/european-scrutiny-committee/news-parliament-2015/1/taxation-common-corporate-base-16-17/.

Afdeling 3 Einde van belastingontwijkingspraktijken?

Schema 7:
tijdelijk
initiatieven
Commissie²⁵⁷

88. Een prangende vraag die zich op het einde van dit onderzoek aandient, is of dit *Anti-Tax Avoidance* Package belastingontwijking uit de wereld gaat helpen. Neen is het overduidelijke antwoord. Dit pakket biedt het hoofd aan verschillende belastingontwijkingspraktijken, maar is verre van voldoende. De Commissie heeft een *timeframe* opgesteld met welke initiatieven zij nog naar buiten gaat brengen om te zorgen voor effectieve belastingheffing. Het ATAP en zelfs het CCCTB-voorstel zijn nog niet het einde van de strijd tegen belastingontwijking door de Commissie. Het is aangewezen dat de Commissie inventief blijft, aangezien er steeds fiscalisten pistes blijven uitdenken om belastingen te ontwijken. Maar het lijkt hoe meer initiatieven de EU neemt, hoe meer er aan belastingontwijking gedaan wordt. In het onderzoek naar staatssteun na de Luxleaks is duidelijk geworden hoeveel *sweetheart deals* er met de overheid gemaakt worden. Binnen de EU zouden er in 2013 547 deals gesloten zijn en in 2015 is dit aantal bijna verdrievoudigd. Degenen die de bal aan

²⁵⁷ Comm., *Tijdelijk eerlijkere vennootschapsbelasting*, http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/company_tax/fairer_corporate_taxation/tax_timeline_new.pdf.

het rollen brachten, werden vervolgd in Luxemburg. Zo lijkt toch alsof de EU het veroordelen voor het uitbrengen van geheimen belangrijker acht dan het algemeen belang en het opkomen voor rechtvaardigheid.²⁵⁸

89. De Commissie heeft met veel toeters en bellen al in juni 2015 haar actieplan met verregaande maatregelen tegen belastingontwijking aangekondigd. De verwachtingen lagen dan ook hoog. Maar dit pakket lijkt onvoldoende om belastingontwijking aan te pakken. Er werd geen *impact assessment* gemaakt van de richtlijn, wat toch een gangbare praktijk is.²⁵⁹ Voor het voorstel omtrent de CCCTB werd er wel een *impact assessment* opgesteld.

Bovendien is het merkwaardig dat het ATAP werd aangekondigd onder Nederlands voorzitterschap, aangezien Nederland aanzien wordt als een belastingparadijs, de Starbucks-zaak in het achterhoofd.²⁶⁰

De Commissie had met haar CCCTB-voorstel van 2011 een mooie ambitie. Echter vonden de lidstaten dit te verregaand waardoor het laatste voorstel afgezwakt is. Maar door deze afzwakking wordt het probleem van verrekenprijzen waarschijnlijk niet opgelost. Er zijn wel nieuwe sloten om achterpoortjes te sluiten, maar er gaan ook nieuwe poortjes open.²⁶¹

90. Bovendien wordt gesteld dat al deze initiatieven het gedrag van een multinationale onderneming niet beïnvloeden. Ondernemingen zijn steeds op zoek naar de minst belaste weg en Staten bieden die aan. Ze hebben nood aan investeringen die welvaart en jobs kunnen creëren. Echter zal het wel moeilijker worden voor de multinationals om nog belastingen te ontwijken, maar hetzelfde stramien zal terugkomen. Indien een weg wordt afgesloten, wordt er andere route gezocht om toch het doel te bereiken.²⁶²

91. Hoe de multinationals zullen reageren nadat de richtlijn geïmplementeerd is en hoe ze zal worden toegepast door de lidstaten is nog onduidelijk. Het effect op België mag thans niet onderschat worden. Er wordt gesteld dat België een aantrekkelijk land is voor multinationals. Een vijfde van de top 100 van de rijkste kringen stationeert zich in België en maakt zo gebruik van de fiscale regimes in België om zo weinig mogelijk belastingen te betalen.²⁶³ Uit een rapport van Oxfam Novib kon geconcludeerd worden dat België bij de grootste belastingparadijzen behoort. Aan de hand van de criteria die de Commissie opstelde, volgde dat België bijna aan de helft ervan voldeed om tot belastingparadijs benoemd te worden.²⁶⁴ Het is nog onduidelijk of de multinationals België aan de

²⁵⁸ X, *Survival of the richest: Europe's role in supporting an unjust global tax system 2016*, 7 december 2016, www.eurodad.org/survivaloftherichest.

²⁵⁹ J. RAVENSCROFT, *Briefing: An analysis of the European Commission's Anti Tax Avoidance Package*, 28 januari 2016, www.eurodad.org/ECTaxpackage.

²⁶⁰ F. OEL, *EU Anti-Tax Avoidance package will fail to end the era of tax havens, warns Oxfam*, 28 januari 2016, www.oxfam.org/en/pressroom/reactions/eu-anti-tax-avoidance-package-will-fail-end-era-tax-havens-warns-oxfam.

²⁶¹ T. RYDING en J. RAVENSCROFT, *European Commission's CCCTB proposal 'will not fix the problem of transfer pricing and corporate tax dodging'*, 25 oktober 2016, www.eurodad.org/Entries/view/1546657/2016/10/25/European-Commission-s-CCCTB-proposal-will-not-fix-the-problem-of-transfer-pricing-and-corporate-tax-dodging.

²⁶² E. POMPEN, *Het einde van de vennootschapsbelasting*, 17 augustus 2016, <http://expertise.tuerlinckx.eu/nl/publicaties/2016/8/het-einde-van-de-vennootschapsbelasting/#.WFVbvVPhCpq>.

²⁶³ E. GOEMAN, "Tussen Luxleaks, offshoreleaks, Swissleaks en Panamapapers: Er is niets veranderd. Niets.", *De Wereld Morgen* 2016, 1.

²⁶⁴ X, "België op een na grootste belastingparadijs voor multinationals", *De Morgen* 2016, 1.

kant zullen schuiven zodra het pakket in werking treedt. Alle lidstaten zullen dezelfde voordelen kunnen bieden waardoor België er niet zal tussenuit springen om zich daar te vestigen. Bovendien denken de Nederlanders en Luxemburgers aan een vermindering van het vennootschapsbelastingtarief. Dat zal multinationale ondernemingen allicht aansporen om België te verlaten voor fiscaal gunstigere oorden. Zonder al de voordelen die België nu heeft, kent België een hoog tarief van vennootschapsbelasting. De Belgische wetgever gaat iets moeten ondernemen om de ondernemingen in ons kleine land te houden. Het systeem zal herdacht moeten worden, het zou eenvoudiger gemaakt moeten worden, zodat achterpoortjes gesloten worden, en met een lager tarief.²⁶⁵ Een concurrentiestrijd tussen lidstaten kan een gevolg zijn van het ATAP. Ze zullen strijden voor het laagste tarief, wat kan zorgen voor minder inkomsten en dus minder middelen voor publieke doeleinden.²⁶⁶

92. Vlak na de goedkeuring van het ATAP heeft het Verenigd Koninkrijk (hierna: VK) in een referendum besloten om de EU te verlaten. Uiteraard brengt dit fiscale aandachtspunten met zich mee. De uitrede zou ongeveer twee jaar duren, waardoor de Europese wetgeving nog twee jaar in voege blijft.

Het effect op directe belastingen zou beperkt moeten zijn aangezien dit een bevoegdheid van de lidstaten is en niet van de EU. Echter is in dit onderzoek al duidelijk geworden dat het niet meer zo zwart/wit is (*supra* 27 nr. 26). Bovendien moet de nationale wetgeving in overeenstemming zijn met het Unierecht. Er kan wel een impact opgemerkt worden voor multinationals die zowel in het VK als binnen de EU opereren. Er zouden grotere kosten aan de uitrede verbonden kunnen zijn, zoals douanekosten en BTW. Echter is het nog allemaal onduidelijk, aangezien er nog geen helderheid is over de impact van de uitrede en welke beslissingen het VK gaat nemen over haar verdere toekomst.²⁶⁷

Er werd langs alle kanten geschreeuwd dat de *Brexit* zou zorgen voor een grote impact op ondernemingen. Ondernemingen die ook actief zijn buiten het VK zullen zichzelf niet meer staande kunnen houden, op z'n minst zullen ze het VK verlaten.²⁶⁸ Echter blijkt het tegenovergestelde. Steeds meer multinationale ondernemingen beginnen zich te vestigen in Londen. Starbucks en Fiat Chrysler hebben zich daar al gevestigd. De vogeltjes fluisterden ook in dat zowel Amazon als Apple met dat idee spelen. Reken daar nu ook McDonald's bij. Zij zouden sinds kort ook vanuit het VK opereren. Zo lijkt het toch alsof de multinationals de EU willen ontvluchten. Is het omdat het VK een vriendelijkere gastheer is of doen ze dit met de veranderingen op til in het achterhoofd?²⁶⁹ Volgens McDonald's is de *Brexit* niet de reden van de switch naar het VK. Zij hadden de plannen al voordat er sprake was van een uitrede. Thans was McDonald's al in 2009 in het VK gevestigd. Echter mag ook niet vergeten worden dat er een onderzoek loopt naar de onderneming omtrent staatssteun in Luxemburg.²⁷⁰

²⁶⁵ B. HAECK, "Opgejaagd", *De Tijd* 2016, 1.

²⁶⁶ J. FREUND, *EU plans to battle corporate tax avoidance unlikely to succeed*, 6 februari 2016, <http://globalriskinsights.com/2016/02/eu-plans-to-battle-corporate-tax-avoidance-unlikely-to-succeed/>.

²⁶⁷ B. JONES, "Brexit: the tax issues at stake", *TJ*, 15 juni 2016, <https://www.taxjournal.com/articles/brexit-tax-issues-stake-15062016>.

²⁶⁸ X, "2016: that was the year that was...", *TJ* 2016, 1.

²⁶⁹ S. BOWERS, "Feeling the heat from Brussels over tax? Then move to London", *The Guardian* 2016, 93.

²⁷⁰ S. BOWERS, "McDonald's to scrap Luxembourg tax structure", *The Guardian* 2016, 42.

De implementatie van het ATAP is niet vereist voor 2018 waardoor het VK de regels niet zou moeten omzetten. Bij die uittrede is het wel van belang of het VK deel zal uitmaken van de EER of niet. Het is niet geweten of het ATAP ook zal gelden voor de EER.²⁷¹ Door uit de EU te treden, zal het VK terug meer autonomie verkrijgen. Het VK zal omtrent de strijd tegen belastingontwijking niet meer gebonden zijn door de doctrine van *Cadbury Schweppes* (*supra* 41, nr. 48). Er wordt verwacht dat het VK meer de richting van het BEPS-actieplan zal volgen dan dat van het ATAP. Echter zijn de bepalingen van de richtlijn gebaseerd op BEPS waardoor de wetgeving van het VK voor een groot deel in overeenstemming zal zijn met de richtlijn. De beperking van de interestaftrek is opgenomen in het voorstel van de *Finance Bill 2017* en aangezien de bepaling in overeenstemming is met BEPS, zal ze ook voldoen aan de Europese vereisten. De CFC-regelgeving is al gemoderniseerd in 2012 en voldoet aan de standaard van het BEPS-actieplan. Dit geldt ook voor de regelgeving over hybride mismatches. De aanpassing van de exitheffing is afhankelijk van de uittrede omdat dit geen deel uitmaakt van BEPS. De antimisbruikbepaling is al geregeld onder de wetgeving en verdere aanpassing zal ook afhankelijk zijn van een uittrede.²⁷² Echter mag toch niet al het werk van de EU op de vuilhoop gegooid worden.²⁷³ Het is best om nog in grote mate in overeenstemming te blijven met het EU-recht om aantrekkelijk te blijven voor ondernemingen.

Een uittrede zou absoluut niet betekenen dat het VK een belastingparadijs wordt. Zij volgt ook het BEPS-actieplan en past haar wetgeving hieraan aan. Bovendien zal ze niet stoppen met de uitwisseling van informatie, zoals dat wordt aangemoedigd door BEPS en bilaterale belastingverdragen.

²⁷¹ P. KAVELAARS, *Fiscale aspecten van de Brexit*, 27 juni 2016, www2.deloitte.com/nl/nl/pages/tax/articles/fiscale-aspecten-brexit.html.

²⁷² L. AMBAGTSHEER-PAKARINEN, R. GARCIA ANTON, L. MATTES, J. FELIX PINTO NOGUEIRA, O. POPA en R. VLASCEANU, "God save the Brexit: Tax Implications of Leave Vote", *ET* 2016, afl. 56, nr. 11, 7.

²⁷³ H. BARCLAY, "Brexit: UK tax policy considerations", *TJ* 2016.

Conclusie

93. Belastingontwijking is de enige intellectuele arbeid waar een beloning aan vastzit volgens econoom John Maynard Keynes.²⁷⁴ En die arbeid zal nu naar een hogere niveau gedreven moeten worden aangezien de EU de multinationals op de hielen zit. Met de uitvaardiging van het *Anti-Tax Avoidance Package* zullen verschillende achterpoortjes gesloten worden. Het pakket bestaat uit een richtlijn met anti-ontgaansmaatregelen, de aanpassing van de bijstandsrichtlijn, een aanbeveling om verdragsmisbruik tegen te gaan, een mededeling omtrent niet-coöperatieve jurisdicties en een onderzoek naar agressieve belastingplanning.

Het is voornamelijk de ATAD die het meeste stof deed oplaaien. Zij bestaat uit vijf maatregelen om belastingontwijking tegen te gaan. De beperking van de interestaftrek tot 30% of €3 miljoen moet zorgen dat er geen excessieve interesten meer afgetrokken kunnen worden. De berekening gebeurt via de EBITDA-methode. Echter wordt wel verwacht dat deze berekening moeilijkheden met zich mee zal brengen aangezien dit een ingewikkelde mathematische opstelsom zal zijn. Bovendien werd in navolging van het BEPS-actieplan gekozen voor de laagste grens van 30% waardoor veel ondernemingen toch nog een grote interestaftrek kunnen realiseren. België kent al dit soort van beperking door de *thin capitalisation* regelgeving. Zij hanteert een 5/1 verhouding: het vreemd vermogen mag maximaal vijf maal het eigen vermogen overstijgen. Het is nog onduidelijk of België de regelgeving zal mogen hanteren tot 2024. Echter zal ze na 2024 haar wetgeving moeten aanpassen volgens de Europese standaard die hieromtrent gesteld is. De volgende maatregel betreft de exithetfing. Ondernemingen kunnen nog steeds vaste inrichtingen en activa verplaatsen naar fiscaal gunstigere oorden, maar zullen ook in hun fiscale woonplaats hierop belast worden. Dit punt maakte geen deel uit van het BEPS-actieplan, maar is niet onbekend bij de lidstaten gezien de vele rechtspraak van het Hof van Justitie op dit punt. België heeft met de wet van 1 december 2016 de exithetfing grotendeels geïmplementeerd in haar wetgeving. Omtrent de CFC-regelgeving werden al verschillende wetsvoorstellen in België ingediend, maar geen enkel werd goedgekeurd. De regels moeten ervoor zorgen dat inkomsten niet weggestopt worden bij dochtervennootschappen of kunstmatige constructies in fiscaal gunstigere oorden. België heeft nog wat werk voor de boeg om deze maatregel te implementeren. Dat geldt ook voor de hybride mismatches. België dient haar dubbelbelastingverdragen aan te passen aan de nieuwe regels om discussies over dubbele aftrek en aftrek zonder betrekking in de heffing eenvoudig uit te klaren. De Commissie heeft een voorstel ingediend om het toepassingsgebied van deze maatregel uit te breiden naar derde landen, maar dit voorstel vond nog geen goedkeuring. Thans wordt de wetgeving van derde landen ook uitgebuit op dit punt. De antimisbruikbepaling maakt al deel uit van de Belgische wetgeving, maar het is nog onduidelijk in hoeverre daar aanpassingen gemaakt moeten worden aangezien de maatregel uit de richtlijn vrij vaag geformuleerd is. Deze vaagheid kan voor verschillen tussen lidstaten zorgen.

Het invoeren van *country-by-country reporting* moet zorgen voor meer duidelijkheid over het reilen en zeilen van multinationals voor de fiscale Administraties. Echter kwam hier kritiek op, aangezien dit zorgt voor een geheime operatie omdat enkel de Administraties inzicht krijgen. Daarom werd in

²⁷⁴ R. VAN CAUWELAERT, "Een sinistere buur", *De Tijd* 2016.

het voorjaar een voorstel ingediend om de rapportage openbaar te maken, maar dit voorstel werd nog niet goedgekeurd.

Met de aanbeveling wil de Commissie *treaty shopping* tegengaan. Het is van belang dat lidstaten dezelfde interpretatie geven aan termen zoals vaste inrichting. Deze aanbeveling is volledig gesteund op de actiepunten 6 en 7 van BEPS.

Ook de mededeling omtrent niet-coöperatieve jurisdicties zorgde voor kritiek. De EU wil landen die belastingontwijking in de hand werken publiek maken. Echter zal dit enkel derde landen en geen EU-lidstaten betreffen. Dit is enigszins dubbel aangezien ook lidstaten als belastingparadijzen gekwalificeerd kunnen worden. Het is niet echt duidelijk welk effect het publiekelijk vernederen van landen zal hebben op de strijd tegen belastingontwijking.

Er werden vragen gesteld omtrent de subsidiariteit en proportionaliteit van het ATAP aangezien directe belastingen een bevoegdheid van de lidstaten betreft. De EU steunde zich op artikel 115 VWEU wat wil zeggen dat de lidstaten belastingontwijking niet zonder overkoepelend optreden zouden kunnen oplossen. Dit doet toch vragen rijzen. Echter hebben toch alle lidstaten het pakket zonder bezwaren aanvaard. Thans kunnen er toch beroepen bij het Hof van Justitie verwacht worden.

Dit pakket is een opstap naar CCTB en vervolgens CCCTB. De Unie wil een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de grootste multinationale ondernemingen. Het is dan maar de vraag welk leven het ATAP dan nog beschoren is? Het CCCTB-voorstel bevat alle maatregelen die in de anti-ontgaansrichtlijn zijn opgenomen. Het is wel de vraag of het voorstel aanvaard zal worden. Dit is nog twijfelachtig. Een volmondige nee zou het juiste antwoord zijn, maar de Commissie heeft wel het ATAP erdoor gekregen, wat niemand verwacht had. De lidstaten hebben nog tot 3 januari 2017 om een *reasoned opinion* in te dienen bij de Commissie over een mogelijke schending van het subsidiariteitsbeginsel.

De Commissie is op z'n minst ambitieus te noemen, maar of het ATAP belastingontwijkingspraktijken zal stoppen? Naar alle waarschijnlijkheid niet. Verschillende problemen zijn nog niet aangekaart, zoals het aspect van de verrekenprijzen. Een multinationale onderneming zal niet zo gauw zijn gedrag veranderen en zal op zoek blijven gaan naar nieuwe wegen met minder belastingen om te bewandelen. Dat is nu eenmaal de aard van het beestje. Bovendien mag het pakket er niet voor zorgen dat de concurrentiestrijd tussen de lidstaten onnoemelijke proporties aanneemt. Toch hebben een paar lidstaten al laten weten dat ze hun tarief van de vennootschapsbelasting zullen laten zakken. Daarbij mag ook de *Brexit* niet vergeten worden. Wanneer het VK geen deel meer uitmaakt van de EU, zal het ATAP niet op haar van toepassing zijn en zullen multinationals naar daar vluchten. Echter moet dit met een korreltje zout genomen worden. Het ATAP is grotendeels gebaseerd op het BEPS-actieplan waaraan het VK wel voldoet. De uittrede zal dus niet zorgen voor het ontstaan van een belastingparadijs. Thans verhuisde McDonald's recent van Luxemburg naar het VK. Echter was de *Brexit* niet de reden van de verhuis, zeggen ze...

Zowel het ATAP als de CCCTB zullen voor veel veranderingen zorgen, maar of belastingontwijking hiermee een stille dood zal sterven is hoogst twijfelachtig. Bovendien zullen dit ook niet de laatste initiatieven van de EU zijn in de strijd tegen belastingontwijking.

BIBLIOGRAFIE

Wetgeving

Europese Unie

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, *Pb.C.* 26 oktober 2012, afl. 326, 1.

Verdrag nr. 90/436/EEG, 23 juli 1990 ter afschaffing van dubbele belasting in geval van winstcorrecties tussen verbonden ondernemingen, *Pb.L.* 20 augustus 1990, afl. 225, 1.

Richtl.Raad nr. 90/435/EEG, 23 juli 1990 betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende lidstaten, *Pb.L.* 20 augustus 2008, afl. 225, 1.

Richtl.Raad nr. 2015/121, 27 januari 2015 tot wijziging van Richtlijn 2011/96/EU betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende lidstaten, *Pb.L.* 28 januari 2015, afl. 21, 1.

Richtl.Raad nr. 2016/881, 25 mei 2016 tot wijziging van Richtl.Raad nr. 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied, *Pb.L.* 3 juni 2016, afl. 146, 1.

Richtl.Raad nr. 2016/1164, 12 juli 2016 tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijking welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt, *Pb.L.* 19 juli 2016, afl. 193, 1.

Wetgevingresolutie (EP) over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijkingspraktijken die de werking van de interne markt rechtstreeks schaden, 8 juni 2016, (COM(2016)0067 – C8-0032/2016 – 2016/0039(COD)).

Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied, 28 januari 2016, COM(2016)25 def – 2016/0010 (CNS).

Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijkingspraktijken die de werking van de interne markt rechtstreeks schaden, 28 januari 2016, COM(2016) 16 def – 2016/0011 (CNS).

Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU wat betreft de openbaarmaking van informatie over winstbelasting door bepaalde ondernemingen en bijkantoren, 12 april 2016 COM(2016)198 def – 2016/0107 (COD).

Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting, 25 oktober 2016, COM(2016)685 def – 2016/0337 (CNS).

Voorstel (Comm.) voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn (EU) nr. 2016/1164 wat betreft hybride mismatches met derde landen, 25 oktober 2016, COM(2016)687 def – 2016/0339 (CNS).

Aanbev. (Comm.) nr. 2016/136 over de implementatie van maatregelen om misbruik van belastingverdragen tegen te gaan, 28 januari 2016, *Pb.L.* 2 februari 2016, afl. 25, 1.

Med. (Comm.) aan het Europees Parlement en de Raad over een externe strategie voor effectieve belastingheffing, 28 januari 2016, COM(2016) 24 def.

Verslag (EP) over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU wat betreft toegang tot antiwitwasinlichtingen door belastingautoriteiten, 14 november 2016, (COM(2016)0452 – C8-0333/2016 – 2016/0209(CNS)).

Working Staff Document (Comm.) Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Anti Tax Avoidance Package: Next steps towards delivering effective taxation and greater tax transparency in the EU, 28 januari 2016, SWD(2016) 6 def – COM(2016) 23 def.

Werkdoc. (Comm.). Samenvatting van de effectenbeoordeling waarin de mogelijkheden voor meer transparantie op het gebied van de winstbelasting worden onderzocht bij Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU wat betreft de openbaarmaking van informatie over de winstbelasting door bepaalde ondernemingen en bijkantoren, 12 april 2016, SWD (2016) 118 def.

Commission staff working document (Comm.). Impact assessment accompanying the document proposals for a Council Directive on a Common Corporate Tax Base and a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), 25 oktober 2016, SWD/2016/0341 def – 2016/0336 (CNS).

Concl.Raad nr. 2016/C 461/02 over de criteria en het proces voor de opstelling van de EU-lijst van niet-coöperatieve rechtsgebieden voor belastingdoeleinden, , *Pb.L.* 10 december 2016, afl. 461, 1.

Resultaat besprekingen (Raad) over het voorstel voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijkingspraktijken welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt – resultaat van de zitting van de Raad Ecofin van 17 juni 2016, 17 juni 2016, 10426/16 – FISC 104 – ECOFIN 628 – 2016/0011 (CNS).

OESO

OESO, Multilateral convention to implement tax treaty related measures to prevent base erosion and profit shifting, Parijs, OECD Publishing 2016.

OESO, *Public Discussion Draft: BEPS Action 3: Strengthening CFC rules*, Parijs, OECD Publishing, 2016, 61-64.

OESO, *Limiting Base Erosion Involving Interest Deductions and Other Financial Payments, Action 4 – 2015 Final Report*, Parijs, OECD Publishing, 2015.

OESO, *Public Discussion Draft: BEPS Action 4: Interest deductions and other financial payments*, Parijs, OECD Publishing, 2015, 14.

OESO, *Public comments received on the BEPS discussion drafts on the Attribution of Profits to Permanent Establishments and the Revised Guidance on Profit Splits: Action 7 – Additional guidance on the attribution of profits to permanent establishments*, Parijs, OECD Publishing, 2016.

OESO, *Commentaries on the articles of the Model Tax Convention*, Berlijn, OECD Publishing, 2010, 72-73.

België

DBV België-Nederland.

Gecoördineerde Grondwet 17 februari 1994, *BS* 17 februari 1994, 4054.

Wetboek Inkomstenbelasting 1992 10 april 1992, *BS* 30 juli 1992, 17120.

Programmawet 1 juli 2016, *BS* 4 juli 2016.

Wet 1 december 2016 houdende fiscale bepalingen, *BS* 8 december 2016.

KB 1 maart 2016 tot wijziging van artikel 179 KB/WIB 92 betreffende de lijst van Staten zonder of met een lage belasting, *BS* 11 maart 2016.

Circ. nr. AFZ/2004/0313, 28 april 2004.

B.VI.Reg. houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 21 maart 2014 betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van belastingen met het oog op de omzetting van richtlijn 2015/2376/EU van de Raad van 8 december 2015.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, teneinde de internationale fiscale fraude en de belastingparadijzen te bestrijden door middel van de instelling van zogenaamde CFC-regels, *Parl.St.* Kamer 2014-15, nr. 0550/1.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992, teneinde de notionele interest af te schaffen, *Parl.St.* Kamer 2015-2016, nr. 1613/1.

Wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992 teneinde de fairness tax uit te breiden, *Parl.St.* Kamer 2015-2016, nr. 1980/1.

Wetsontwerp houdende fiscale bepalingen, *Parl.St.* Kamer 2016-2017, nr. 2052/1.

Voorstel van resolutie betreffende het Belgisch fiscaal verdragsbeleid, *Parl.St.* Kamer 2015-2016, nr. 1877/1.

Vr. en Antw. Comm. voor de financiën en de begroting, Vr. nr. 2, 9 maart 2016 (G. SMAERS, antw. J. VAN OVERTVELDT).

Hoorzittingen: de internationale verdragen inzake fiscale aangelegenheden, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 1768/1, 49.

Rechtspraak

Europese Unie

HvJ 27 september 1988, nr. 81/87, ECLI:EU:C:1988:456, Daily Mail.

HvJ 14 februari 1995, nr. C-279, ECLI:EU:C:1995:31, Schumaker.

HvJ 13 december 2005, nr. C-446/03, ECLI:EU:C:2005:763, Marks & Spencer.

HvJ 12 september 2006, nr. C-196/04, ECLI:EU:C:2006:544, Cadbury Schweppes.

HvJ 18 januari 2008, nr. C-105/07, ECLI:EU:C:2008:24, Lammers & Van Cleef.

HvJ 16 december 2008, nr. C-210/06, ECLI:EU:C:2008:723, Cartesio

HvJ 5 juli 2010, nr. C-318/10, ECLI:EU:C:2012:415, SIAT.

HvJ 29 november 2011, nr. C-371/10, ECLI:EU:C:2011:785, National Grid Indus.

HvJ 23 januari 2014, nr. C-164/12, ECLI:EU:C:2014:20, DMC.

HvJ 10 juli 2014, nr. C-421/13, ECLI:EU:C:2014:2070, Apple.

Beroep HvJ 23 december 2015, nr. T-760-15, Starbucks.

Concl. Advocaat-generaal J. KOKKOT van 17 november 2016, nr. C-68/15, ECLI:EU:C:2016:886.

België

Cass. 24 oktober 1938, *Pas.* 1938, I, 219.

Cass. 12 oktober 1954, *Arr. Verbr.* 1955, 69.

Cass. 5 september 1961, *Pas.* 1962, I, 29, noot W. GANSHOF VAN DER MEERSCH.

Cass. 14 april 1964, *Pas.* 1964, I, 875.

Cass. 19 oktober 1965, *Pas.* 1966, I, 231.

Cass. 6 juni 1961, *Pas.* 1961, I, 1082.

Cass. 13 april 1978, *Arr.Cass.* 1978, 930.

Cass. 22 maart 1990, *R.W.* 1990-91, 61.

Cass. 10 november 1997, *R. Cass.* 1998, 382.

Cass. 20 maart 2003, nr. C.01.0269. *FJF*, no. 2003/181.

Arbitragehof 20 april 2005, nr. 72/2005.

Rechtsleer

Artikels

AMBAGTSHEER-PAKARINEN, L., GARCIA ANTON, R., MATTES, L., FELIX PINTO NOGUEIRA, J., POPA, O. en VLASCEANU, R., "God save the Brexit: Tax Implications of Leave Vote", *ET* 2016, afl. 56, nr. 11, 7.

BARCLAY, H., "Brexit: UK tax policy considerations", *TJ* 2016.

BREUER, A., "The interest limitation rule of the proposed EU Anti-Tax Avoidance Directive: a violation of the German Constitution?", *Kluwer international tax blog* 2016.

BUNDGAARD, J. en KOERVER SCHMIDT, P., "Uncertainties following the Final EU Anti-Tax Avoidance Directive", *Kluwer International Tax Blog*, 17 oktober 2016.

DE GROOT, D., "Over de invoering en het belang van het grondwettelijke legaliteitsbeginsel in fiscale aangelegenheden.", *TFR* 2009, 343.

DE HAEN, K. en DE LANDTSHEER, T., "Onmiddellijke afrekening bij zetelverplaatsing is niet verenigbaar met Europees recht", *Int.Fisc.Act.* 2012, afl. 1, 1-3.

DE HEER, L., "In for a Penny, in for a Pound: Anti-Tax Avoidance Initiatives and Dispute Resolution", *ET* 2016, afl. 56, nr. 8.

DELANOTE, M., "Belastingontduiking en belastingontwijking: het Belgische anti-misbruikconcept in Europees perspectief", *TFR* 2004, 722.

DE SMET, P. en DE WOLF, D., "De Europese Anti-Tax Avoidance Richtlijn: beperking interestaftrek", *Fiscoloog* 2016, afl. 1463, 1.

DE VOS, P., "Voorstel voor een richtlijn betreffende een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting: Historiek, hoofdkenmerken, inhoud, voor- en nadelen en Belgisch standpunt", *Doc.Min.Fin.* 2012, afl. 4, 33-34.

DE WILDE, M.F., "De exitheffing in de Anti-ontgaansrichtlijn en zijn invloed op het Nederlands belastingsysteem", *FED* 2016, afl. 109, 1.

FIBBE, G.K., "Hybride mismatches onder de ATAD; symtoombestrijding is geen oplossing", *Fisc.Week.* 2016, afl. 186, 1.

GERZOVA, L., "CFE Forum 2016: "Rebuilding international taxation: How to square the circle?" – Session 2", *IBFD Tax News Service* 2016

GUTMANN, D., PERDELWITZ, A., RAINGEARD DE LA BLETIERE, E., OFFERMANN, R., SCHELLEKENS, M., GALLO, G., GRANT HAP, A. en OLEJNICKA, M., "The Impact of ATAD on Domestic Systems: A Comparative Survey", *ET* 2016, afl. 57, nr. 1, 6.

HAINES, A., "EU agrees on rules to tackle multinational tax avoidance", *ITR* 2016.

JONES, B., "Brexit: the tax issues at stake", *TJ* 2016.

LINN, A. en BRAUN, T., "Germany Federal Tax Court questions constitutionality of interest deduction limitation rule", *ITR* 2016.

PEETERS, B., "De dunne lijn tussen belastingontwijking en belastingontduiking?", *AFT* 2010, afl. 3, 4-42.

PEETERS, B. en SERE, S., "Recente initiatieven tegen belastingontwijking. Impact op multinationale ondernemingen", *TFR* 2016, afl. 510, 866-911.

PINTE, L., PEETERS, S. en POSSOZ, M., "Zetelverplaatsing van vennootschappen naar België: spanningsveld tussen boekhoudkundige continuïteit en fiscale discontinuïteit", *TRV* 2016, afl. 3, 239-240.

POMPEN, E., "De onthaasting van de fietsende fiscalist. Luc De Broe nieuwe hoofddocent fiscaal recht K.U.Leuven", *Trends* 2007, 66; D. DE GROOT, "Over de invoering en het belang van het grondwettelijke legaliteitsbeginsel in fiscale aangelegenheden.", *TFR* 2009, 339.

PUTZEYS, W., "Onderkapitalisatie van vennootschappen", *Taxworld* 2016.

RIGAUT, A., "Anti-Tax Avoidance Directive (2016/1164): New EU policy horizons", *ET*, vol. 56, nr. 11, 18 oktober 2016, 497-499.

STANLEY-SMITH, J., "EC releases anti-tax avoidance directive", *ITR* 2016.

TERRA, B. en KAJUS, J., "Commission presents new measures against corporate tax avoidance", *EVD News* 2016.

VAN GEEL, C., "Europese Commissie raadt lidstaten aan om maatregelen te treffen tegen misbruik van belastingverdragen", *Legalworld* 2016.

VAN VAECK, J., "Weet U nog wat BEPS is? Welke praktische gevolgen kunnen we in de nabije toekomst verwachten?", *Taxworld* 2015.

WETERINGS, M.P en HIJKOOP, I. "Verslag van de 8ste NOB Rondetafelbijeenkomst Europees Fiscaal Recht 'EU-Actieplan", *WFR* 2016, afl. 148.

WEYN, A., "Hof van Justitie in SIAT-zaak: artikel 54 WIB 92: dromen van duidelijkere wetgeving", *Fisc.Act.* 2012, afl. 30, 7-12.

WYATT, Z. en WESEL, T., "EC Anti-Tax Avoidance Directive usurps EU member state sovereignty", *TJ* 2016.

X, "2016: that was the year that was...", *TJ* 2016, 1.

X, "BNC-Fiche 3: Richtlijnen gemeenschappelijke (geconsolideerde) heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCTB en CCCTB)", *V-N* 2016, afl. 65, nr. 10, 1.

X, "ECOFIN agrees EU Anti-Tax Avoidance Directive", *TJ* 2016.

X, "MEPs highlight tax avoidance by IKEA", *TJ* 2016.

Boeken

DE BROE, L., *Vademecum Fiscale Falconis 2015*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2015, 500 p.

DE CNIJF, H. en MAES, L., *Belastingrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 626 p.

FAES, P., *Het rechtsmisbruik in fiscale zaken: art. 344 § 1 WIB – 15 jaar later*, Gent, Larcier, 2008, 226 p.

HAELTERMAN, A. en FELIS, M., *Vennootschapsbelasting doorgelicht. Een inzichtelijk handboek*, Brugge, Die Keure, 2015, 343 p.

HINNEKENS, L., *Europese Unie en directe belastingen*, Gent, Larcier, 2012, 1400 p.

JANSEN, T., en DE VOS, P., *Handboek internationaal en Europees belastingrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 958 p.

LENAERTS, K. en VAN NUFFEL, P., *Europees recht*, Intersentia, Mortsel, 2011, 754 p.

TERRA, B.J.M. en WATTEL, P.J. *European Tax Law*, Deventer, Kluwer, 2012, 1144 p.

TIBERGHIE, A., *Inleiding tot het Belgisch fiscaal recht*, Antwerpen, Kluwer, 1986, 518 p.

TIBERGHIE, A., *Handboek voor fiscaal recht 2015-2016*, Mechelen, Kluwer, 2015, 2300 p.

VAN CROMBRUGGE, S., *De grondregels van het Belgisch fiscaal recht*, Antwerpen, Biblo, 2013, 76.

VANHEESWIJCK, L., *Reflecties over de aanpak van de fiscale fraude en de rechten van de belastingplichtige*, Gent, Larcier, 2010, 161 p.

VANMAERCKE, A. en JANSEN, T., *Internationaal belastingrecht toegepast*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 306 p.

Verzamelwerken

BURGERS, I.J.J., "Het vakgebied Europees belastingrecht: een nadere toelichting op doel en inhoud" in I.J.J. BURGERS (ed.), *Wegwijs in het Internationaal en Europees Belastingrecht*, Den Haag, Sdu Uitgevers, 2013, 721 p.

Andere

Krantenartikelen

BOWERS, S., "Feeling the heat from Brussels over tax? Then move to London", *The Guardian* 2016, 93.

BOWERS, S., "McDonald's to scrap Luxembourg tax structure", *The Guardian* 2016, 42.

GOEMAN, E., "Tussen Luxleaks, offshoreleaks, Swissleaks en Panamapapers: Er is niets veranderd. Niets.", *De Wereld Morgen* 2016, 1.

HAECK, B., "Opgejaagd", *De Tijd* 2016, 1.

VAN CAUWELAERT, R., "Een sinistere buur", *De Tijd* 2016.

X, "België op een na grootste belastingparadijs voor multinationals", *De Morgen* 2016, 1.

Nieuwsberichten

BONGAERTS, W. en IJZERMAN, I., *The Final European Anti-Tax Avoidance Directive: impact to EU jurisdictions*, *Bird&Bird*, 2 september 2016, www.twobirds.com/en/news/articles/2016/netherlands/the-final-european-antitax-avoidance-directive.

DE CLERCK, T. en VERHAEGEN, K., *Het concept anti-BEPS richtlijn ligt klaar*, 28 januari 2016, <http://expertise.tuerlinckx.eu/media/57971/20160128-de-concept-anti-beps-richtlijn-ligt-klaar-tdc-en-kv.pdf>.

KAVELAARS, P., *Fiscale aspecten van de Brexit*, 27 juni 2016, www2.deloitte.com/nl/nl/pages/tax/articles/fiscale-aspecten-brexit.html.

LIEVENS, K. en DEBAERE, J., *Wetsontwerp inzake wijziging Belgische DBI-aftrek en exitheffing*, 27 oktober 2016, <https://home.kpmg.com/be/nl/home/insights/2016/10/wetsontwerp-wijsiging-belgische-dbi-aftrek.html>.

NBCC, *"Position Paper" over EU Anti-Tax Avoidance Package gepubliceerd*, 23 februari 2016, <http://nbcc.co.uk/nieuws/a/5305/nbcc-position-paper-over-eu-anti-tax-avoidance-package-gepubliceerd>.

NORTON ROSE FULBRIGHT, *German Federal Court of Finance questions constitutionality of German interest limitation rule*, februari 2016, www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/137116/german-federal-court-of-finance-questions-constitutionality-of-german-interest-limitation-rule.

OEL, F., *EU Anti-Tax Avoidance package will fail to end the era of tax havens, warns Oxfam*, 28 januari 2016, www.oxfam.org/en/pressroom/reactions/eu-anti-tax-avoidance-package-will-fail-end-era-tax-havens-warns-oxfam.

OEL, F., *The European Commission's Anti-Tax Avoidance package*, 28 januari 2016, www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/oxfam_atap_analysis-final.pdf.

POMPEN, E., *Het einde van de vennootschapsbelasting*, 17 augustus 2016, <http://expertise.tuerlinckx.eu/nl/publicaties/2016/8/het-einde-van-de-vennootschapsbelasting/#.WFVbvVPhCpq>.

VAN DE VIJVER, A., VANDE VELDE, I. en MORBEE, K., *Uitbreiding toepassingsgebied belastingneutrale zetelverplaatsing & andere fiscale bepalingen aangenomen in Parlement*, www.tiberghien.com/media/Corporate%20tax%20alert_april%202011.pdf.

X, *No agreement yet on EU Anti-Tax Avoidance Directive 2: hybrid mismatches with third countries*, 6 december 2016, <https://meijburg.nl/nieuws/no-agreement-yet-on-eu-anti-tax-avoidance-directive-2-hybrid-mismatches-with-third-countries-nl>.

Internetbronnen

Comm., *Anti Tax Avoidance Package*, 28 januari 2016, http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/anti-tax-avoidance-package_en.

Comm., *Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB)*, https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/common-consolidated-corporate-tax-base-ccctb_en.

Comm., *Corporate Tax Reform Package*, oktober 2016, https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/corporate-tax-reform-package_en_en.

Comm., *Country by country reporting*, http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/tax-cooperation-control/administrative-cooperation/enhanced-administrative-cooperation-field-direct-taxation/country-country-reporting_en.

Comm., *European Fact Sheet: Questions and answers on the CCCTB re-launch*, Brussel, 17 juni 2015, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5174_en.htm.

Comm., *Fact sheet: Questions and answers on the common EU list of non-cooperative tax jurisdictions*, Brussel, 15 september 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2997_en.htm; Comm., *Persbericht: Billijke belastingheffing: Commissie start werkzaamheden voor eerste gemeenschappelijke EU-lijst van niet-coöperatieve fiscale jurisdicties*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2996_nl.htm.

Comm., *Fact Sheet: Questions and answers on the package of corporate tax reforms*, Straatsburg, 25 oktober 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3488_en.htm.

Comm., *Taxation Papers*, http://ec.europa.eu/taxation_customs/publications/taxation-services-papers/taxation-papers_en.

Comm., *The Anti Tax Avoidance Directive*, http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/anti-tax-avoidance-package/anti-tax-avoidance-directive_en.

Comm., *Tijdlĳjn eerlijkere vennootschapsbelasting*, http://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/company_tax/fairer_corporate_taxation/tax_timeline_new.pdf.

EP, *Algemeen fiscaal beleid*, www.europarl.europa.eu/atyourservice/nl/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.11.1.html.

European Scrutiny Committee, *Proposals for a common consolidated corporate tax base needs urgent debate*, 9 december 2016, www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/commons-select/european-scrutiny-committee/news-parliament-20151/taxation-common-corporate-base-16-17/.

FREUND, J., *EU plans to battle corporate tax avoidance unlikely to succeed*, 6 februari 2016, <http://globalriskinsights.com/2016/02/eu-plans-to-battle-corporate-tax-avoidance-unlikely-to-succeed/>.

MULLER, M., *Europese Commissie stelt onhaalbare doelen met gemeenschappelijk Vpb-stelsel*, 28 november 2016, <http://taxlive.nl/-/europese-commissie-stelt-onhaalbare-doelen-met-gemeenschappelijk-vpb-stelsel>.

OESO, *Base erosion and profit shifting*, www.oecd.org/tax/beps/.

OESO, *Country-by-country reporting*, www.oecd.org/tax/beps/country-by-country-reporting.htm.

RAVENSROFT, J., *Briefing: An analysis of the European Commission's Anti Tax Avoidance Package*, 28 januari 2016, www.eurodad.org/ECTaxpackage.

RYDING, T. en RAVENSROFT, J., *European Commission's CCCTB proposal 'will not fix the problem of transfer pricing and corporate tax dodging'*, 25 oktober 2016, www.eurodad.org/Entries/view/1546657/2016/10/25/European-Commission-s-CCCTB-proposal-will-not-fix-the-problem-of-transfer-pricing-and-corporate-tax-dodging.

RYDING, T. en RAVENSROFT, J., *Eurodad reaction to Council Conclusions on EU tax haven blacklist*, 8 november 2016, www.eurodad.org/EUblacklistCouncilConclusions.

TIMMS, M., *The true costs of tax avoidance*, 20 januari 2015, www.worldfinance.com/strategy/the-true-costs-of-tax-avoidance.

THE GREENS-EFA, *IKEA – Flat pack tax avoidance*, 12 februari 2016, www.greens-efa.eu/ikea-flat-pack-tax-avoidance-15188.html.

X, *Notionele interestaftrek*, http://financien.belgium.be/nl/ondernemingen/vennootschapsbelasting/belastingvoordelen/notionele_interestaftrek.

X, *Survival of the richest: Europe's role in supporting an unjust global tax system 2016*, 7 december 2016, www.eurodad.org/survivaloftherichest.

Persberichten

Comm., *Inbreukenpakket voor januari: voornaamste beslissingen*, Brussel, 22 januari 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-36_nl.htm.

Comm., *Persbericht: Commissie presenteert actieplan voor billijker en efficiënter vennootschapsbelasting in de EU*, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5188_nl.htm; Common Consolidated Corporate Tax Base, Gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag.

Comm., *Persbericht: Commissie stelt ingrijpende hervorming van EU-vennootschapsbelasting voor*, Straatsburg, 25 oktober 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3471_nl.htm.

Comm., *Press release: Fair taxation: Commission presents new measures against corporate tax avoidance*, 28 januari 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-159_en.htm.

Comm., *The Anti Tax Avoidance Package – Questions and answers*, 28 januari 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-160_en.htm.

OESO, *Press release: Countries adopt multilateral convention to close tax treaty loopholes and improve functioning of international tax system*, www.oecd.org/tax/countries-adopt-multilateral-convention-to-close-tax-treaty-loopholes-and-improve-functioning-of-international-tax-system.htm.

VAN OVERTVELDT, J., *Anti Tax Avoidance Directive is een win-win geworden. België stemt in*, 21 juni 2016, <http://vanoverveldt.belgium.be/nl/anti-tax-avoidance-directive-een-win-win-geworden-belgi%C3%AB-stemt>.

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:
"Het EU Anti-Tax Avoidance Package: gewikt en gewogen"

Richting: **master in de rechten-rechtsbedeling**
Jaar: **2017**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Vanluyten, Britt

Datum: **3/01/2017**